

Opsamling af erfaringer med behandling af sager vedrørende husdyrprojekter efter VVM-reglerne

*Udarbejdet af
Lone Kørnøv og Per Christensen,
Aalborg Universitet, for Miljøministeriet*

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Kommunikation om VVM	6
2.1 Administrationsgrundlag	6
2.2 Brugerflade	7
3. Amternes erfaring med screeninger	9
3.1 Hvad er omfattet af screeninger?	9
3.2 Erfaring med screeningsskemaet	11
3.3 Erfaringer med anmeldeskema	12
4. Miljøvurdering og beskyttelsesniveau i screeningen	15
4.1 hvad vurderes i screeninger	15
4.1.1 <i>Projektkarakteristika</i>	
4.1.2 <i>Projektets placering</i>	
4.1.3 <i>Den potentielle miljøpåvirkning</i>	
4.1.4 <i>Erfaringerne med miljøvurderingerne</i>	
4.2 Beregningsmetoder	20
4.3 Fællesamtslige tekniske anvisninger	23
4.4 Grænseværdier/afskæringskriterier	24
4.4.1 <i>Miljøforhold behandlet i administrationsgrundlagene</i>	
4.4.2 <i>Grundvand</i>	
4.4.3 <i>Overfladevand - kystvandene</i>	
4.4.4 <i>Overfladevand – søer og vandløb</i>	
4.4.5 <i>Natur og Natura 2000</i>	
4.4.6 <i>Landskab</i>	
4.4.7 <i>Nabogener</i>	
4.4.8 <i>Brugen af dyreenheder</i>	
5. Amternes erfaringer med VVM-redegørelserne	33
5.1 VVM sagerne	33
5.2 Vurdering af miljøpåvirkningerne	33
5.3 Hvilke oplysninger skal anvendes?	35
5.4 Beregningsmetoder	36
6. Natura 2000 og et nyt væsentlighedsprincip	38
6.1 To forskellige miljøvurderinger	38
6.2 Indflydelsen på amternes administrationsgrundlag	38
7. Kumulation og forsigtighedsprincippet	40
7.1 Kumulation	40
7.1.1 <i>Vurdering af kumulation</i>	
7.1.2 <i>Viden og metoder for vurdering af kumulation</i>	
7.2 Forsigtighedsprincippet	42
8. VVM og relation til plansystemet	44
8.1 Planlægning	44
8.2 Miljøreguleringen	45
8.2.1 <i>VVM og miljøgodkendelsen – koordineringsproblemer?</i>	
8.2.2 <i>Miljøgodkendelsen og vilkårsfastsættelsen</i>	

8.3 VVM-tilladelsen	48
9. Miljøforbedringer	50
9.1 VVM og projektilpasninger	50
9.1.1 <i>Typer af projektilpasninger</i>	
9.1.2 <i>Robusthed af projektilpasninger</i>	
9.1.3 <i>Tilsyn med projektilpasninger</i>	
9.2 Miljøgodkendelser	57
10. Organisering af VVM-arbejdet	61
10.1 Interne arbejdsgange	61
10.2 IT-værktøjer og brugerflader	62
10.3 Amternes kommunikation med ansøger og konsulent	62
11. Amternes idéer til vejledningsmaterialet	64
12. Afslutning – opsamling af erfaringer	66
Referencer	72
Bilag	
B.1 Følgrebrev, program og spørgeguide for ERFA-møder	75
B.2 Følgrebrev og program for seminar med miljøcentre	82
B.3 Samlebekendtgørelsens Bilag 3 og 4	85
B.4 Screeningskema	87
B.5 Anmeldeskema	88
B.6 Breve fra Danmarks Naturfredningsforening	90
B.7 Breve fra Dansk Landbrug	98
Appendiks	
A.1 Spørgeskema	105
A.2 Analyse af amternes afskæringskriterier for screeningssager	115
A.3 Analyse af hjemmesider/brugerflader	125
A.4 Evalueringsmateriale for anmeldeordningen	127

1. Indledning

I forbindelse med, at administrationen af VVM-reglerne for husdyrproduktioner overgår til kommunerne fra januar 2007 har Skov- og Naturstyrelsen ønsket at opsamle og beskrive erfaringerne med administrativ praksis dels fra amterne/HUR omkring VVM-reglerne og dels fra kommuner/miljøcentre omkring sammenhængen mellem VVM og miljøgodkendelser for husdyrbrug.

Nærværende erfaringsopsamling er udarbejdet med målet, at myndighedernes erfaringer skal indgå i grundlaget for udarbejdelsen af et forslag til en ny lov for husdyrproduktion samt tilhørende vejledningsmateriale, og for at sikre dem for eftertiden, når amterne efter kommunalreformen nedlægges.

Erfaringsopsamlingen indeholder:

- Opsamling på amternes administrationsgrundlag og sagsbehandling, som vil kunne indarbejdes i en kommende vejledning for kommunerne.
- Sammenfatning af erfaringer fra den konkrete sagsbehandling, som ligeledes vil kunne indarbejdes i en kommende vejledning for kommunerne.
- Beskrivelse af spændvidden i amternes nuværende praksis i VVM-sager til brug for videre drøftelser om fastlæggelsen af beskyttelsesniveau i den kommende regulering.

Historisk baggrund

VVM- direktivet, der blev vedtaget af EF i 1985 (85/337/EØF), blev indføjet i dansk lovgivning i 1989 i form af tilføjelser til den daværende lov om regionplanlægning samt udsendelsen af en bekendtgørelse, der samlede reglerne om VVM (samlebekendtgørelsen) for så vidt angår projekter på land. I direktivet blev der arbejdet med et bilag over virksomhedstyper, der var VVM-pligtige (bilag I). Husdyrbrug var på dette tidspunkt ikke repræsenteret i bilaget.

I 1991 (med bek. Nr. 119 af 26. september 1991 blev det indføjet i regelsættet, at retningslinierne skulle omsættes til regulering ved, at retningslinierne skulle rammestyre bl.a. miljøgodkendelsens indhold. Behandlingen af en VVM sag ville således normalt munde ud i; et forslag til regionplantillæg der indeholdt VVM-redegørelsen der indeholdt selve vurderingen og forslag til retningslinier, et endeligt vedtaget regionplantillæg der fastsatte retningslinier for projektet og endelig udmøntningen af disse i en miljøgodkendelse eller anden tilladelse.

Den første store ændring af det danske regelværk skete i 1994, hvor svine- og fjerkræfarme over 250 DE blev optaget på samlebekendtgørelsens bilag 1. Grænsen på de 250 DE blev valgt, da det svarede til reglerne for, hvornår svine- og fjerkræfarme var godkendelsespligtige efter miljøloven. Tidligere havde denne grænse været 100 DE, men ved ”miljøreformen” i 1991 blev den ændret til 250 DE.

I 1997 ændredes EU VVM direktivet (97/11/EF). De vigtigste ændringer i nærværende sammenhæng var, at bilag I blev udvidet så flere typer anlæg og virksomheder var VVM-pligtige. Derudover blev bilag II ligeledes udvidet, men nok så vigtigt blev screeningen nu ændret til at være en individuel vurdering af, om anlæg optaget på bilaget måtte vurderes at have væsentlig indvirkning på miljøet, og derfor skulle være VVM-pligtig. Til dette formål blev der opstillet en række kriterier for screeningen, der nu fremgår af direktivets bilag III. Disse kriterier modsvarer stort set de kriterier, der skal lægges til grund for den egentlige VVM-vurdering, og som nu fremgår af direktivets bilag IV.

I overensstemmelse hermed ændredes i 1999 de danske regler med samlebekendtgørelse (nr. 428 af 2/6 1999). Svine- og fjerkræfarme var ændret til anlæg til intensiv husdyravl. Grænsen for obligatorisk VVM-pligt var fortsat over 250 DE, medens husdyrbrug under denne størrelse fremtidig skulle screenes med henblik på at vurdere, om de var VVM-pligtige. Kriterierne for screeningen fremgik af samlebekendtgørelsens bilag 3, medens retningslinierne for den egentlige VVM-vurdering fremgik af bilag 4.

En anden væsentlig ændring i 1999 var, at der blev indføjet regler om VVM-tilladelse i samlebekendtgørelsens § 8, som følge af, at direktivændringen i 1997 indeholdt klare bestemmelser om at alle VVM-pligtige anlæg skulle omfattes af et krav om tilladelse. I tilfælde hvor en miljøgodkendelse, eller anden relevant sektor-regulering, ikke finder anvendelse, vil der skulle udstedes en VVM-tilladelse. Det vil typisk være tilfældet, hvor et husdyrbrug under 250 DE er VVM-pligtigt. I sådanne tilfælde vil der ikke kunne udstedes en miljøgodkendelse og man skal derfor give en VVM-tilladelse.

Grundlag for erfaringsopsamling

Erfaringsopsamlingen er baseret på følgende datagrundlag:

- Indsamling af skriftligt materiale, der beskriver administrationsgrundlag.
- Gennemgang af amternes hjemmesider.
- Spørgeskemaundersøgelse til alle amter og HUR med spørgsmål dækkende administration af samlebekendtgørelsen, anvendte metoder i sagsbehandlingen, projektilpasninger, organisering og erfaringer generelt.
- ERFA-møder med alle amter og HUR. Møderne var tilrettelagt, så en sagsbehandler fra hver myndighed holdt et kort oplæg på baggrund af en spørgeramme omkring praksis, muligheder, barrierer og problemer i sagsbehandlingen. Derefter blev der på hvert ERFA-møde fokuseret på bestemte temaer, som sagsbehandlerne kunne videregive deres erfaringer med.
- Seminar med kommuner/miljøcentre. For valgte temaer holdt en sagsbehandler et oplæg som udgangspunkt for fælles erfaringsudveksling

Idet målet ikke er at kategorisere og måle de forskellige myndigheders praksis, er amterne anonymiseret i rapporten.

I erfaringsopsamlingen er der konstateret en relativ stor forskel på amternes praksis og erfaring. Disse forskelle hænger givetvis sammen med forskelle i socio-geografi (fx den lokale økonomis afhængighed af landbrugserhvervet samt befolkningstæthed) og forskelle i naturgrundlag. Disse sammenhænge behandles ikke systematisk i rapporten men berøres undervejs.

Rapporten har været offentliggjort i høring i perioden fra den 15. til den 30. november 2005 i henhold til aftale med Skov- og Naturstyrelsen.

2. Kommunikation om VVM

Amterne kommunikerer omkring VVM-screening og VVM-vurdering primært gennem deres administrationsgrundlag og gennem deres hjemmesider. Kommunikationen er nødvendig for administrationen selv og for dialogen mellem politikere og administration. Kommunikationen er ligeledes til ansøgere og konsulenter samt øvrige interessenter, såsom naboer og interesseorganisationer. I dette kapitel ser vi på indhold og omfang af administrationsgrundlagene, samt på amternes brugerflade på Internettet.

Hovedkonklusionen efter gennemgang af administrationsgrundlagene er, at disse er meget forskelligartede i omfang og indhold, og afspejler en høj grad af variation i VVM praksis. Med hensyn til brugerfladen på Internettet er hovedindtrykket, at der generelt arbejdes meget professionelt med at kommunikere bl.a. administrationsgrundlag, vejledninger, skemaer mv.

2.1 Administrationsgrundlag

Administrationsgrundlagene udgør rammerne for administrationens praksis ved vurdering af miljøpåvirkninger fra husdyrproduktion. Gennem administrationsgrundlagene kommunikeres hvilken vægtning og hvilke kriterier, der ligger til grund for VVM-arbejdet. Præmisserne for VVM-praksis udvikler sig løbende som følge af EU-direktivet, øvrige direktiver, forskellige handlingsplaner, lovgivningen på natur- og miljøområdet, nye afgørelser fra Naturklagenævnet, ny viden og ændret plangrundlag. Administrationsgrundlagene, som alle er fra enten 2005 eller 2004, er derfor også løbende revideret og tilpasset. Dette gælder for alle amter på nær et enkelt amt, som først fik et administrationsgrundlag i 2005. På baggrund af henvisninger i administrationsgrundlagene vurderes den væsentligste årsag til løbende revidering af administrationsgrundlagene at være afgørelser truffet i Naturklagenævnet. Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke refereres til Miljøministeriets VVM-vejledning.

En gennemgang af administrationsgrundlagene viser en forskellighed – både hvad angår grundlagenes omfang og indhold:

- Omfangsmæssigt varierer administrationsgrundlagene med det korteste på 1 side og det længste på 45 sider. Gennemsnitligt antal sider er 15.
- 3 ud af 12 administrationsgrundlag dækker såvel screening som VVM pligtige anlæg, mens 9 alene omfatter administrationsgrundlag for screeninger.
- Alle grundlag indeholder afskæringskriterier, men derudover varierer indholdet meget i forhold til fx beskrivelse af lov- og plangrundlag, beskrivelse af sagsforløb, beskrivelse af miljøpåvirkninger, forslag til projektilpasninger, skemaer osv.

En grund til, at administrationsgrundlagene generelt kun omfatter screening er, at det i mange amter er vurderet, at de specifikke krav til selve VVM-vurderingen minder meget om kravene til screeningen. En anden grund kan være, at der i nogle amter er udarbejdet meget få VVM-redegørelser.

En samlet vurdering af kommunikationen i de foreliggende administrationsgrundlag er, at de alle afspejler det enkelte amts praksis og dermed tradition for, hvad der tillægges særlig vægt i administrationen. Det vurderes, at ingen af de 12 administrationsgrundlag kan udgøre en fyldestgørende skabelon for udarbejdelse af fremtidige administrationsgrundlag. Men samlet set er der inspiration og styrker at hente i den samlede pulje af administrationsgrundlag.

2.2 Brugerflade

Vurderingen af amternes brugerflade er foretaget på baggrund af en sammenligning af indholdet på amternes hjemmesider. Den detaljerede sammenligning fremgår af Appendiks A.3. Vurderingen i det følgende er baseret på ligheder mellem amternes hjemmesider, samt en fremhævelse af de forskelle, der kunne bidrage positivt til, hvordan kommunerne kunne håndtere kommunikation omkring VVM. I tabel 2.1 fremgår hvilke emner, der er medtaget på amternes hjemmesider.

Emner	Antal amter
Administrationsgrundlag for screeninger	12
Eksempel på projektbeskrivelse	1
Populærbeskrivelser af:	
- Administrationsgrundlag	6
- Hvad VVM vurdering/VVM-screeninger for husdyrbrug er	12
- Lovgivning for VVM	5
- Hvilke ændringer af husdyrbrug der er VVM pligtige	1
- Ændring af udspretningsarealer	1
- Anmeldeordning	11
- Ansøgning til VVM-screening	3
Folder/Pjece	
- Reglerne for VVM og husdyrbrug	3
- VVM redegørelse	1
Vejledninger til:	
- Oplysningsskema	1
- Ansøgning om VVM-redegørelse og Miljøgodkendelse	2
- Anmeldeordning (LPA)	8
- Amtsregnearket (Model for N og P)	3
- Vurdering af virkningerne på miljøet – Skabelon til miljøgodkendelser	1
Skemaer til:	
- Projektoplysninger/Oplysningsskema	4
- Anmeldeskema	12
- Anmeldeskema (Digitalt)	2
- Ansøgningsskema til VVM-screening	8 ¹
- Ansøgningsskemaer til VVM-screening – opdelt på bestandtype (Fx. Kvæg/svin)	1
- Forhåndsansøgning/byggeansøgning af landbrugsbyggeri og VVM-screening	1
- Ansøgning om VVM-redegørelse og Miljøgodkendelse	1
Beregningsværktøjer:	
- Amtsregnearket (Model for N og P) 2005/2006	1
- Amtsregnearket (Model for N og P) 2004/2005	1
Informationskort:	
- Aktive landkort (GIS)	12
Andet:	
Tekniske anvisninger	2
Afgørelser om VVM-pligt	2
Retningslinier for aftaler om udbringningsaftaler	1
Links til:	
- Tekniske anvisninger (Amtsmodellen) på Fyns Amts hjemmeside	3
- VVM relevant lovgivning	5
- Beregningsmodeller (Fyns Amts og Landbrugets Rådgivningscenter)	1

Tabel 2.1 Amternes brugerflade på Internettet.

Det amterne typisk har lagt ud på deres hjemmesider er:

- Administrationsgrundlaget for VVM-screeninger,
- Anmeldeskema og vejledning,
- Ansøgningskema til VVM-screening,
- VVM specifikke temaer på GIS kort, samt
- Populærbeskrivelser af VVM-vurdering, VVM-screening og anmeldeordningen.

Ofte har amterne valgt at lægge flere informationer eller krav til ansøgere/konsulenter ud på deres hjemmesider. Dette drejer sig bl.a. om:

- Foldere og pjecer der beskriver, hvad VVM er – både generelt og for husdyrbrug.
- Eksempler på hvordan VVM kan udformes.
- Amtsmodellen – enten ligger den direkte tilgængelig eller så er der henvisning til Fyns Amts hjemmeside.
- Ekstra skemaer eller vejledninger, der skal gøre VVM nemmere for ansøgere/konsulenter.

I forhold til digitalisering, så har to amter et digitaliseret anmeldeskema, så ansøgere/konsulenter har mulighed for direkte at indtaste oplysningerne på nettet, og derved spare behandlingstid. Et fælles digitalt ansøgningskema er endvidere under udarbejdelse i det fælles amtslige samarbejde.

I forhold til tilgængeligheden af oplysninger på amternes hjemmesider er vurderingen følgende, se tabel 2.2.

	Antal amter
Tilgængelighed på hjemmeside:	
Oplysningerne er lette at finde	9
Oplysningerne er svære at finde	2
Placering på hjemmeside:	
Oplysningerne er samlet ét sted	10
Oplysningerne ligger forskellige steder	2
Oplysningerne ligger på andre amters hjemmesider eller andre aktørers hjemmesider i form af links	4

Tabel 2.2 Tilgængelighed på hjemmesider.

Som et godt eksempel på en amtslig brugerflade fremhæver flere amter Storstrøms Amt.

Amternes søgefunktion.

På amternes hjemmesider kan ansøgere/konsulenter finde de fleste oplysninger ved at søge på ”VVM”, men søgningen bliver ofte bred, og det kan gøre det vanskeligt at udskille de vigtigste informationer som ansøgere/konsulenter skal bruge. Det er derfor nødvendigt for ansøgere/konsulenter at indsnævre søgningen til ”VVM-husdyrbrug”, for lettere at finde frem til relevante informationer om screeninger og redegørelser. Det anbefales, for at gøre oplysningerne mere lettilgængelige for ansøgere/konsulenter, at programmere søgefunktionen således, at det øverste hit i søgeresultatet er et direkte link til siderne om VVM for husdyrbrug.

3. Amternes erfaring med screeninger

Screeninger er langt den største aktivitet inden for VVM. Antallet af screeninger har været støt stigende og det forventes af amterne, at det i 2005 løber op i 3.000-3.500 sager. Indledningsvist ser vi nærmere på, hvilke anlæg der skal screenes.

For at lette det store arbejde med screeningerne indførtes i 2001 et screeningsskema der skulle lette amternes arbejde med at vurdere de enkelte sager. Senere blev der i 2003 indført en anmeldteordning for anlæg mindre end 100 DE, der lå på arealer hvor det på forhånd forventedes, at der ikke ville være konflikter med naboer og omgivende natur.

Kapitlet tegner et billede af en hastigt voksende sagsmængde, hvor grundlaget for vurderingerne hele tiden har udviklet sig. Det konkrete arbejde med screeningerne er blevet stadig mere omfattende. Der foretages en konkret vurdering i hver sag og ofte har amternes praksis for hvordan vurderingen skal håndteres udviklet sig i lidt forskellig retning. Der er således stor forskel på i hvilket omfang screeningsskemaet bruges i dag. Der er en tendens til at vurderingen er konkret og indbefatter brugen af en række del-vurderinger, der hjulpet af en række nyere beregningsværktøjer udgør den egentlige vurdering. Screeningsskemaet har derimod virket som forsat inspiration til at beskrive, hvilket materiale der skal foreligge for at oplyse sagen. Der er således udviklet en række forskellige ansøgningsskemaer til dette formål.

Anmeldeordningen der blev indført i 2003 opfattes af amterne som bureaukratisk og nytteløs. Der vil næsten altid være så mange specielle forhold, at der er behov for at fortsætte screeningen.

3.1 Hvad er omfattet af screeninger?

Afgrænsningen af, hvad der skal screenes er fastsat i bilag 2 og omfatter ”anlæg til intensiv husdyravl”. Al ”intensiv husdyravl”, der er under grænserne for VVM-pligt fastsat i Bilag 1, er således omfattet.

Oprindeligt var grænserne for VVM-pligt fastsat som ”250 DE” senere, fra 1999 endvidere også omfattende ”mere end 210 DE i slagtekyllinger alene”. Disse grænser er senere ændret, så fra 2002 omfatter det også en grænse for produktioner med søer og smågrise på 270 DE. Fra 1. november 2005 er grænserne for obligatorisk VVM-pligt:

”Anlæg til husdyrproduktion for mere end 250 DE, dog

- a) 270 DE, hvis mindst 90% af dyreenhederne stammer fra søer med tilhørende smågrise indtil 30 kg eller 900 stipladser til søer,
- b) 250 DE i slagtesvin (over 30 kg) eller 3000 stipladser,
- c) 250 DE i æglæggende høns eller 60.000 stipladser, eller
- d) 210 DE i slagtekyllinger eller 85.000 stipladser.”

Antal DE beregnes på grundlag af reglerne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om erhvervsmæssig dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. jf. dennes § 2, stk. 11.

For screeninger gælder, at ændringer i produktionen skal vurderes. Principielt er der ingen nedre grænse herfor, men i praksis er der selvfølgelig bagateller, som man ikke tager op til vurdering. Det har således været diskuteret, om fx hestehold ville skulle gennem en screening².

---

² Vejledningen om VVM (Vejledning, 2001) er det således anført, at screening vil ”kunne undlades når der er tale om små eller begrænsede anlæg, hvor det er utvivlsomt, at den samlede miljøpåvirkning vil blive ubetydelig”.

Meningerne er delte, men der er ingen tvivl om, at for så vidt de pågældende udvidelser kunne argumenteres at have væsentlig påvirkning af omgivelserne, at så må en screening foretages. I praksis vil følgende ændringer altid betyde, at der gennemføres en screening:

- Nyanlæg.
- Kapacitetsforøgelse.
- Byggeri som fører til markante ændringer af bygninger.
- Udskiftning af arealer til udspreddning af gylle til nye arealer, som er mere sårbare.
- Omlægning af dyrehold, når der er risiko for øget miljøpåvirkning som følge af omlægningen.
- Placering af stald og gyllebeholder i åbent land.

For nogle af amterne er der dog indført ”bagatelgrænser” under hvilke en screening ikke finder sted. Disse vil blive berørt i afsnit 4.4.

I praksis er der også indført en lettelse af behandlingen af de ”nemmere” sager gennem introduktionen af anmeldeordningen i 2003. Intentionen var, at husdyrbrug under 100 DE gennem en simpel afkrydsning kunne afgøre, om der var potentielle miljøproblemer forbundet med den. Hvis ikke kunne den undtages for en egentlig screening. Erfaringerne hermed behandles nærmere i afsnit 3.2.

Vurderingskriterierne for screeninger og VVM-redegørelser fremgår af samlebekendtgørelsens bilag 3 og 4. Disse behandles i henholdsvis afsnit 4.1 og 5.2.

Det er vigtigt at notere, at i screeningerne er det kun ”udvidelsen” eller ”ændringen”, der vurderes, medens det i VVM-vurderingen er hele anlægget. I en screening kigges der således kun på ”merbelastningen”.

En afgørende forskel er ligeledes, at VVM-pligtige anlæg normalt vil få vilkår fastsat gennem en miljøgodkendelse eller en VVM-tiladelse. VVM-screening afgørelsen kan derimod ikke indeholde vilkår. Den måde screeningen fungerer på som ”reguleringsinstrument” er, at der i sager, hvor der er væsentlig påvirkning af omgivelserne, er VVM-pligt. Ansøger vælger da ofte at ændre sit projekt ved projektilpasninger, der afbøder påvirkningerne tilstrækkeligt til at projektet ikke bliver VVM-pligtigt. Ændres der på projektet, er forudsætningerne for screeningsafgørelsen ændret og der skal dermed indsendes oplysninger om det nye projekt til amtet, der så eventuelt igen må screenes.

Der skal selvfølgelig føres tilsyn med om forudsætningerne ved en VVM-screnings afgørelse efterleves. I denne sammenhæng er det klart, at kommunen altid har den generelle tilsynsforpligtelse med landbrug, amtet har dog også en tilsynsforpligtelse, idet de har pligt til at reagere, hvis de bliver opmærksomme på, at sådanne forudsætninger for screeningen er ændret.

I perioden 2000-2005 sker der en væsentlig ændring i den praksis der har været ved VVM-screeninger. Drivkraften i denne udvikling har været Naturklagenævnet, der adskillige gange har følt sig kaldet til at ”stramme op” i praksis. Ministeriet har også i flere omgange været en aktiv medspiller i denne proces ved dels at præcisere regler og metoder, blandt andet gennem udfærdigelsen af vejledninger, screeningsskemaer og anmeldeordning.

De seneste ændringer af Naturklagenævnets praksis kommer sidst på sommeren 2004, denne gang i relation til de internationale beskyttelsesområder (Natura 2000) og i foråret 2005 i forhold til den tørre natur. Som noget nyt refereres nu til regelsættet for Natura 2000 og den bevaringsmålsætning, der er heri om at sikre og genoprette en gunstig bevaringsstatus. Dette medfører for klagenævnet en ”præcisering, og til en vis grad skærpelse af nævnets praksis” (NKN, 2004). Med miljømålsloven fra december 2003 stod det klart, at der skulle laves en

forpligtende planlægning for Natura 2000-områderne med udgangspunkt i at sikre opfyldelse af målet om gunstig bevaringsstatus for de udpegede habitater og arter. Det indskræpes nu af Naturklagenævnet, at der i forhold til Natura 2000 må gælde et ”særligt forsigtighedsprincip”, hvorefter ”*selv mindre påvirkninger – efter en konkret vurdering – kan udløse krav om udarbejdelsen af VVM-redegørelse om bl.a. projektets konsekvenser for det internationale beskyttelsesområde*” (NKN, 2004a). Forsigtighedsprincippet medfører, at ”*eventuelle usikkerhedsmomenter i et konkret projekt bør komme miljøet til gode, således at der inden for usikkerhedsområdet kræves udarbejdelse af VVM-redegørelse*” (NKN, 2004a). I relation til spørgsmålet om kumulation anføres nu, at selv en lille merbelastning, ”*der i sig selv ikke vil påvirke miljøet væsentligt*” kan tilstedeværelsen af andre husdyrbrug medvirke til at påvirkningen skønnes væsentlig og dermed udløser VVM-pligt (NKN; 2004a).

I et brev af 16. marts 2005 understregede Skov- og Naturstyrelsen, at man for det første skulle inddrage den kumulative effekt, og at dette skulle gøres med udgangspunkt i baggrundsbelastningen opgjort af DMU, og for det andet krævede hensynene til at opnå gunstig bevaringsstatus, at det ikke ville ”*være muligt at tillade merbelastning til internationale naturbeskyttelsesområder, hvor belastningen i forvejen er for høj*” (Skov- og Naturstyrelsen, 2005b).

3.2 Erfaring med screeningsskemaet

I forbindelse med de første forsøg på at præcisere og strømline behandlingerne af screenings sagerne udgav Landsplanafdelingen i 2001 et såkaldt screeningsskema, der skulle gøre behandlingen af sagerne hurtig og mere ensartet. Screeningsskemaet er her gengivet som Bilag B.4.

Screeningsskemaet omfatter hvilke parametre en vurdering skal foretages for, samt hvilken type af informationer, der er nødvendige at vedlægge en ansøgning. I nogle amter benyttes screeningsskemaet i modificeret form som en slags ansøgningsskema, i andre er der udviklet egne selvstændige ansøgningsskemaer. Som hjælp til vurderinger, der skal laves i screeningen, er der også amter, der har suppleret og videreudviklet screeningsskemaet.

Screeningsskemaet må ses som en udmøntning af samlebekendtgørelsens bilag 3. Vægten lægges her på en bred vifte af forhold, der skal undersøges og er som sådan et fornuftigt bud på en oversættelse til en praktisk udgave af bilag 3. Der er selvfølgelig elementer, der ikke kan holde vand i forhold til dagens praksis, fx praktiske zoner for vurdering, der sætter grænsen ved 300 m (pkt. 6), medens nitratfølsomme områder, samt nærhed til § 3 områder og Natura 2000 er taget med.

Landsplanafdelingen understregede i notatet af februar 2001, at skemaet rummer spørgsmål ”*som altid bør besvares*”, men at andre kunne være relevante, ligesom det også understreges, at skemaet er en hjælp til ”*fremme den interne sagsbehandlingstid*” såvel som til brug for den enkelte ”*landmand i forbindelse med overvejelser om at ændre en bedrift*” (Landsplanafdelingen, 2001a).

Amterne har, siden screeningsskemaet så dagens lys i 2001, justeret det til egne formål. Forespurgt direkte i spørgeskemaundersøgelsen om de i dag bruger det svarer alle nej, men de fleste har det dog i en mere eller mindre modificeret udgave. Kritikken af screeningsskemaet går på, at det ikke er dækkende for at kunne foretage de nødvendige vurderinger, herunder ikke specifikke nok.

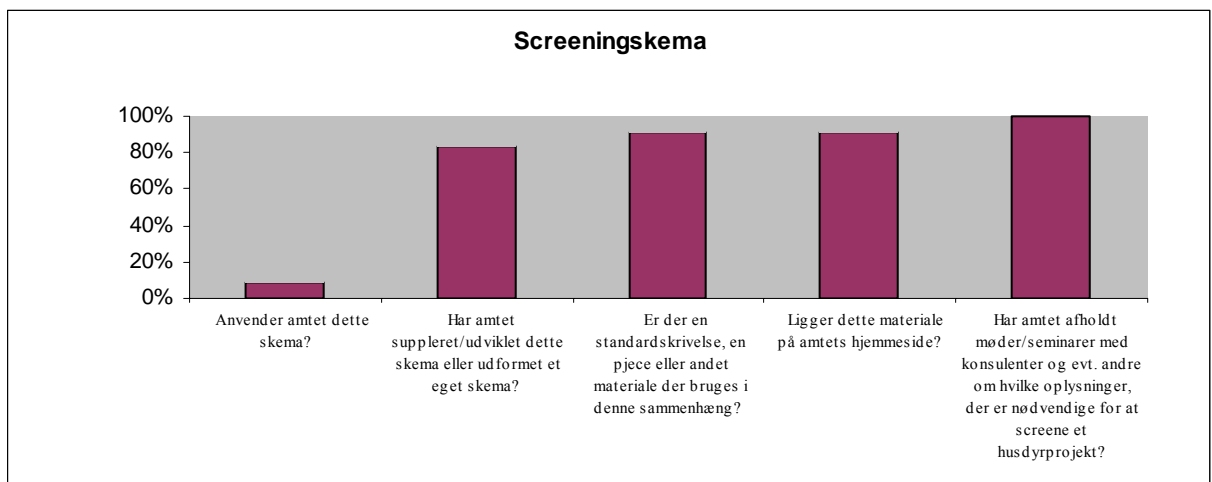
Nogle amter anker endvidere over, at en række spørgsmål, der stilles i skemaet (pkt. 9-16), ikke er relevante (selv om de dog omhandler blandt andet § 3 områder, SFL-områder, spildevand og affald).

Amterne tager ofte ikke i deres vurderinger af screeningsagerne udgangspunkt i fx støj, affald, spildevand, transport etc. Screeningskemaet indeholder faktisk punkter herfor.

Baggrunden for, at mange amter vurderer, at screenings-skemaet er for generelt og overordnet, er formodentlig, at de når de har fået oplysninger ind, ganske hurtigt starter op med beregningen af nogle af de centrale spørgsmål i forhold til N og P problematikken, for at kunne leve op til at lave en ”konkret faglig vurdering”. Den hastige udvikling i form af beregningsværktøjer understreger dette.

En del amter er gået så langt, at de slet ikke benytter screeningskemaet, men alene opererer med et ansøgningskema. Vægten lægges i meget høj grad på at lave dækkende ansøgningskemaer, medens screenings-skemaets anvendelse til ”vurdering af væsentlighed” efterhånden neddrøses. Dermed bliver det op til forvaltningen at lave en konkret faglig vurdering af det materiale, der foreligger.

Som det fremgår af figur 3.1, er det et fåtal af amterne, der benytter screeningskemaet medens de fleste har udviklet nye skemaer, pjecer og materiale til deres hjemmeside. Som en del af disse formidlingsaktiviteter har alle amter endvidere afholdt møder/seminarer med de relevante landbrugskonsulenter. Der pågår med andre ord et stort arbejde for at facilitere bygherren i den situation, hvor der skal ansøges.

Figur 3.1 Hyppigheden, hvormed amterne har brugt screeningskemaet, videreudviklet dette og i øvrigt udviklet andet materiale og kommunikationsformer med henblik på at facilitere ansøgningen. (Spørgeskemaundersøgelsen)

Vi har i denne erfaringsopsamling ikke nærmere analyseret på mangfoldigheden af screeningskemaer, der benyttes i amterne i dag. I en del af amterne arbejdes der hen mod mere integrerede skemaer, også inkluderende områder som fx byggeanmeldelse og miljøgodkendelse. Der er endvidere ved at blive udviklet et digitalt ansøgningskema.

3.3 Erfaringer med anmeldeskema

Efter den første eksplosive vækst i screeningsager i 2002/2003, og som et forsøg på at indføre en administrativ forsimpning, indførtes fra august 2003 en anmeldeordning for husdyrbrug under

100 DE. Hensigten var at kunne udpege en gruppe af ”mindre” ansøgere, hvorom det kunne vises, at de ikke med overvejende sandsynlighed ville have væsentlige påvirkninger af miljøet.

Anmeldeordningen fremgår i dag af samlebekendtgørelsens § 4. Hvis anmeldelsen er korrekt udfyldt og der ikke er nogle afkrydsninger i nej-kategorien vil sagen i princippet hurtigt kunne afgøres. Der er i reglerne fastsat, at hvis anmelderen ikke indenfor 10 dage hører fra amtet, så er det en accept af projektet. Ønsker amtet at gå dybere i vurderingen af sagen, dette meddeles inden for de 10 dage.

Den nye ordning skulle gøre det muligt for myndighederne i højere grad hurtigt at frasortere ukomplicerede sager om husdyrbrug. Det ville samtidig kunne hjælpe til, at myndighederne kunne koncentrere sig om husdyrbrugsprojekter med miljømæssige problemer.

I anmeldeskemaet er der flere rubrikker til oplysninger om det konkrete projekt etc., men centralt står et 10-punkts skema, hvor en række oplysninger om natur- og miljøforhold skal besvares. Dette skema er gengivet i bilag B.5. De miljøforhold der her omtales, er et kondensat af de oplysninger, der omtales i screenings-skemaet. Hvis der ikke er konflikter mellem projektet og nogle af de oplistede natur- og miljøforhold, anses projektet qua sin størrelse ikke at give anledning til væsentlige miljøproblemer. ”EU-direktivet giver ikke mulighed for indførelse af en formel bagatelgrænse. Det betyder, at der skal foretages en individuel, konkret faglig vurdering, hvorfor anmeldeordningen ikke kan udgøre en bagatelgrænse.”

Anmeldeordningen er nærmere beskrevet i såvel vejledningen herom (Vejledning nr. 81 af 7/7 2003), som en udarbejdet brugermanual (Landsplanafdelingen, 2003), men også behandlet af amterne i en slags ”håndbog” om anmeldeordningen (Amtssamarbejdet, 2003).

I brugervejledningen til anmeldeordningen er denne karakteriseret som:

”en afgørelse ud fra en vurdering af:

- *om de afgivne oplysninger stemmer overens med de oplysninger, myndigheden selv har om de konkrete arealer*
- *den kumulative effekt af det anmeldte ud fra viden om områdets sårbarhed og*
- *om der er helt særlige forhold på de konkrete arealer og i deres omgivelser, som ikke belyses ved anmeldeordningen”* (Landsplanafdelingen, 2003)

Det betyder også, at hvis amterne i deres gennemgang af sagen på trods af 10 afkrydsede ”ja’er” alligevel finder forhold, der skønnes problematiske må de vurdere sagen mere konkret. Det sidste af de ovennævnte spørgsmål i citatet er ofte udslagsgivende i denne sammenhæng og kaldes af amterne ofte for anmeldeskemaets 11. spørgsmål. Tilsvarende er det midterste spørgsmål om kumulation ofte betegnet det 12. spørgsmål.

Vurderet ud fra ERFA-møderne mener de fleste amter, at anmeldelses-ordningen er overflødig og at skemaet er for firkantet, da det ofte er det ”11. spørgsmål” der bliver afgørende for sagens udfald.

Der er af landsplanafdelingen indsamlet statistisk materiale vedrørende perioden 15/8 2003 til 14/8 2004, altså dækkende det første år hvor anmeldeordningen var i funktion (Landsplanafdelingen, 2005). I denne periode modtog amterne i alt 2428 sager, der skulle screenes efter bilag 2 i samlebekendtgørelsen. Heraf var de 284 omfattet af anmeldeordningen, eller (284/2428) %, og af disse blev 152 afgjort inden for 10 dage. I alt var det således kun ca. (152/2488) 6 % af screeningsagerne der på denne vis kunne behandles hurtigt og nemt.

Vurderet ud fra de oplysninger, der er givet af amterne på ERFA-møderne, er antallet af sager i anmeldeordningen tilsyneladende for nedadgående, medens antallet af screeningsager efteråret

2005 blev opgjort til nok snarere at være vokset til i størrelsesordenen mellem 3.000-3.500 sager.

De sager der ikke kunne behandles inden for anmeldeordningens 10 dage skyldtes ifølge Landsplanafdelingens statistik:

- i (84/132) % af tilfældene karakteren af ”*de afgivne oplysninger*”,
- i (16/132) % af sagerne ”*den kumulative effekt*” og
- i (57/132) % af sagerne ”*helt særlige forhold*” (Landsplanafdelingen, 2005).

Ses på begrundelserne for, at der i anmeldesagerne ikke kunne svares ja til alle spørgsmål, var det alt overvejende fordi det viste sig, at spørgsmål 4: ”Ligger projektets udspretningsarealer længere væk end 50 meter for søer over 100m²”, spørgsmål 5 (om afstanden fra nitratfølsomme indvindingsområder”) og spørgsmål 8 (afstanden fra større heder og målsatte moser, overdrev og søer) ikke kunne svares ja til (Landsplanafdelingen, 2005).

Ses samlet på hurtigheden af sagsbehandling for såvel screenings som anmeldesager, så tegner der sig et billede af, at:

- (436/1129) % blev klaret inden for 2 uger,
- (316/1129) % inden for 2 uger til 2 måneder, medens
- (377/1129) % først blev afgjort efter 2 måneder (Landsplanafdelingen, 2005).

Det sidste spørgsmål der kan stilles i denne forbindelse er så, hvor mange af screeningssagerne, der efter en konkret vurdering, endte med at blive kendt VVM-pligtige. Ud fra den statistik Landsplanafdelingen har for perioden 2003-2004 skete det i ingen tilfælde, medens det på ERFA-møderne ligeledes blev fremholdt, at amterne ikke havde sådanne eksempler. Baggrunden herfor er selvsagt et ønske for ansøgerne om at undgå VVM-pligt og problemerne løses enten ved at opgive sagen eller ved, at projektet reduceres eller på anden vis benytter sig af projektilpasninger, så det ikke udgør væsentlige påvirkninger af miljøet.

4. Miljøvurdering og beskyttelsesniveau i screeningen

Dette kapitel handler om, hvordan vurderingen i screeningsafgørelserne foretages. I bilagene til såvel direktivet som samlebekendtgørelsen er der skitseret nogle kriterier efter hvilke en vurdering skal foretages. Her udfoldes et meget bredt miljøbegreb, der inkluderer mange flere forhold end det kendes gennem sektorlovgivning som fx reglerne om miljøgodkendelse.

På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen er undersøgt, hvordan amternes nuværende praksis forholder sig til de intentioner, der er i direktiverne og samlebekendtgørelsen. Derefter ses dybere ind i den praksis der i dag er for screeningerne, ved først at undersøge hvilke beregningsværktøjer der bruges dernæst at undersøge de vurderingskriterier, der benyttes i amternes administrationsgrundlag.

Gennemgangen af de vurderinger, der foretages i screeningssagerne viser klart, at det brede miljøbegreb indsnævres til i høj grad at beskæftige sig med N, P og ammoniak. Nabogener og specielt landskab vurderes knap så ofte.

Brugen af beregningsværktøjer er meget omfattende og for de enkelte miljøforhold foretages ganske avancerede beregninger.

Administrationsgrundlagene viser desuden, at der er sket en stor opstramning gennem de sidste år med mange grænseværdier der afspejler, at der til Natura 2000 og højt målsatte områder i de fleste amter tolereres ikke nævneværdige merbelastninger. Administrationsgrundlagene viser dog også, at praksis i amterne er meget forskellig.

Beskyttelsesniveauet der tegner sig er svært at vurdere præcist, da screeningerne jo kun beskæftiger sig med de udvidelser, der sker af anlæggene og derfor kun adresserer merbelastninger. Kun en mindre del af forureningen kan derfor reguleres. For de merbelastninger, der vurderes og efterfølgende søges minimeret gennem projektilpasninger, vurderes beskyttelsesniveauet at være ganske højt. Beskyttelsesniveauet er ikke ensartet i amterne sådan som administrationsgrundlagene er formuleret i dag.

4.1 Hvad vurderes i screeninger?

Screeningerne har som nævnt været diskuteret ganske meget, især fordi de i deres natur er en anden type afgørelser end de egentlige VVM-redegørelser. Dels er der forskel på de to instrumenter set som regulering, hvor screeningen er baseret på, at der udarbejdes projektforsættninger indeholdende en række projektilpasninger og dermed lægges op til, at hovedformålet er at undgå VVM-pligt, medens de egentlige VVM-sager via regionplantillæg og miljøgodkendelse munder ud i en egentlig miljøgodkendelse. Samtidig fungerer screeninger dog også som en ”hurtig prøvelse” af om et projekt på Bilag 2 i samlebekendtgørelsen har så væsentlige miljøpåvirkninger, at det skal vurderes efter de udvidede og mere skrappe regler, der gælder for bilag 1 anlæg. Denne forskel lægger op til at screeninger også opfattes som en hurtig test på VVM-pligtighed. Skismaet mellem screeningen som ”hurtigt skøn” og ”selvstændig reguleringstype”, udspænder det felt som diskussionen har foregået inden for. I lange perioder har det været dominerende, at screeningen er set som det hurtige skøn, og derfor har amterne da også lagt stor vægt på at sikre hurtig sagsbehandling og simpel afprøvning. Screeningerne skulle ikke blive til en ”mini-VVM”. Med den stigende fokus på, hvad der er vigtigt at få vurderet i screeningen træder ambitionen om hurtig sagsbehandling og simpel afprøvning i baggrunden. Vægten er således flyttet fra screeningen som ”hurtigt skøn” i forhold til en egentlig VVM-behandling, til at screeningen tager form af en selvstændig reguleringsform. Ser man på den

administrative virkelighed fremgår det også tydeligt, at screeningerne i praksis ikke fungerer som en mekanisme, der flytter væsentlige små-sager over i kassen med de ”alvorlige sager”, men er blevet en miljøregulering i sin egen ret. Dette er også understreget af, at stort set ingen screeningssager – kun i størrelsesordenen 1-2 promille – ender som VVM-sager. Endvidere er sagsbehandlingstiderne væsentligt højere end de 14 dage man tidligere meldte ud som målet, og reelt er indholdet af vurderingen så omfattende, at man med god ret kan kalde den en ”Mini-VVM”.

Vurderingen af screeningssager er fastlagt i samlebekendtgørelsens bilag 3 og gengivet nedenfor i tabel 4.1. Dette bilag stiller rammerne op for, hvad der skal vurderes i en screeningssag, og generelt gælder, at hvis sådanne vurderinger ikke er foretaget, så opfattes det som et retligt spørgsmål og Naturklagenævnet kan da hjemvise sagen til fornyet behandling, som det fx har været tilfældet i flere af de sager, hvor manglende kumulation har været årsagen hertil.

1. Projektets karakteristika

Projektets karakteristika skal især anskues i forhold til:

- projektets dimensioner
- kumulation med andre projekter
- anvendelsen af naturressourcer
- affaldsproduktion
- forurening og gener
- risikoen for uheld, navnlig under hensyn til de anvendte stoffer og teknologier.

2. Projektets placering

Den miljømæssige sårbarhed i de geografiske områder, der kan blive berørt af projekter, skal tages i betragtning, navnlig:

- nuværende arealanvendelse
- naturressourcernes relative rigdom, kvalitet og regenereringskapacitet i området
- det naturlige miljøes bæreevne med særlig opmærksomhed på følgende områder: vådområder, kystområder, bjerg- og skovområder, reservater og naturparker, Vadehavsområdet, områder, der er registreret, beskyttet eller fredet ved national lovgivning, EF-fuglebeskyttelsesområder og habitatområder, områder, hvor de fastsatte miljøkvalitetsnormer allerede er overskredet, tætbefolkede områder, vigtige landskaber set ud fra et historisk, kulturelt, arkæologisk, æstetisk eller geologisk synspunkt.

3. Kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning

De potentielle væsentlige virkninger af projekter skal ses i relation til de kriterier, der er anført under 1 og 2 ovenfor og navnlig under hensyn til:

- påvirkningernes omfang (geografisk område og omfanget af personer, der berøres)
- påvirkningens grænseoverskridende karakter
- påvirkningsgrad og –kompleksitet
- påvirkningens sandsynlighed
- påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet

Tablet 4.1 Hovedpunkterne blandt de kriterier der skal anvendes ved vurderingen af om et anlæg kan få væsentlig indvirkning på miljøet (Bilag 3 i ”samlebekendtgørelsen, 1999). Se også bilag B.3 i denne rapport.

I spørgeskema-undersøgelsen har vi spurgt ind til, hvilke oplysninger amterne konkret har anvendt til at foretage disse vurderinger, samt bedt dem oplyse om denne vurdering foregår på baggrund af amtets egne oplysninger eller på baggrund af oplysninger fra bygherren. Nedenfor vil vi behandle spørgsmålet om selve vurderingen og til sidst vurdere den brug af diverse checklister, der i øvrigt har været anvendt til at indhente disse oplysninger.

I tabel 4.2 har vi angivet, i hvilket omfang amterne har baseret deres vurderinger på egne oplysninger eller på bygherrens, udregnet for hver enkelt kategori af oplysninger som nævnes i bilaget.

Vi har også givet amterne mulighed for at anføre eksempler på, hvilke konkrete forhold der så er tale om. For nogle af kategorierne er det ganske indlysende, hvilke informationer vurderingen skal baseres på, for andre har der dog været store problemer med at konkretisere, hvad der egentlig skal forstås med de kategoriseringer, der arbejdes med i samlebekendtgørelsens bilag 3 og dermed i EU-direktivets bilag III.

4.1.1 Projektkarakteristika

Projektkarakteristika er den første kategori. Som det fremgår af tabel 4.2 tegner der sig et billede af, at amtet baserer sig på egne oplysninger, når det drejer sig om kumulation og risici, medens bygherrens oplysninger er væsentlige for vurderingen af ressourceanvendelse og affaldsproduktion samt forurening og gener, og selvfølgelig projektets dimensioner.

Projektkarakteristika	Bygherre	Amtets egne	Andre	Ikke besvaret
Dimensioner	97,6	16,1	20,8	0,0
Kumulation	41,7	80,1	50,5	0,0
Anvendelse af naturressourcer	62,5	25,0	8,3	33,3
Affaldsproduktion	58,3	25,0	20,8	25,0
Forurening og gener	81,9	60,0	42,1	0,0
Risici	45,8	45,8	8,3	16,7

Tabel 4.2 Hyppigheden hvormed forskellige aktører giver oplysninger for beskrivelsen af projektkarakteristika, jf. de kategorier der bruges i bilag 3 i samlebekendtgørelsen (Spørgeskemaundersøgelsen).

I forhold til *dimensioner* nævnes som forventeligt projektets størrelse (i antal DE) og herudover tegninger og oversigtskort med placering af bygninger, arealer etc. Enkelte amter anfører her, at de også anvender information om dyretryk i området.

For *kumulation* tages i dag ofte udgangspunkt i opgørelser over det generelle husdyrtryk i området, eventuelt suppleret med lokale opgørelser opgjort enten på oplande eller efter en vis omkreds omkring det pågældende husdyrbrug, fx i en 10 km. radius, som foreslået i de skemaer, der hører til anmeldteordningen. Derudover bruger mange opgørelser over baggrundsbelastningen, specielt hvor disse er let tilgængelige som det fx er tilfældet for luftbårent kvælstofdeposition. I en del amter opgøres også omfanget af tidligere givne screeningsafgørelser i nabolaget, hvis de fortsat er gyldige. Et enkelt amt lader bygherren selv oplyse om kendskabet til sådanne udnyttede/ikke-udnyttede afgørelser i nabolaget.

For *anvendelsen af naturressourcer* og *affaldsproduktion* angiver flere amter, at de ikke vurderer dette. Dette hænger givetvis sammen med, at man definerer, at projektets dimensioner og forurening og gener dækker de normale miljøproblemer ved husdyrproduktionen, såsom organisk affald, N og P. Med naturressourcer associeres forbrug af el, vand, råstoffer og dette er der næsten ingen, der ser på. Det samme gælder affaldsproduktion. Trækker man de oplysninger væk, der handler om husdyrproduktionens størrelse og N og P, så er konklusionen, at de normale affaldsproduktioner, som kendes fra øvrige produktionsvirksomheder (papir/pap, glas, emballage, kemikalieaffald/farlig affald) ikke vurderes. Dette hænger selvfølgelig sammen med, at de screenede anlæg ikke efterfølgende skal reguleres gennem en miljøgodkendelse, hvor sådanne forbrug kunne være stillet relevante vilkår for.

For *forurening og gener* nævnes et utal af forhold, som der skaffes oplysninger om, og vurderet efter antallet af forhold, der oplyses om, er det den væsentligste kategori. Såvel amt som bygherre bidrager væsentlig hertil. Der tegner sig et klart billede af, at de gyllerrelaterede problemstillinger står for hovedparten af forholdene, dækkende over påvirkninger af grundvand, overfladevand og sårbare naturtyper. Vurderingen baseres på dels arealdata, dels

emissionsstørrelser og påvirkning herfra på recipienterne. Afstand fra naboer og lugt nævnes også som et forhold, der i flere af amterne vurderes på. Kun i et enkelt tilfælde nævnes transport. Påvirkningen af landskabet figurerer slet ikke her. De oplysninger der fremskaffes sker hovedsageligt gennem konsulentens fremsendelse af data og beregnede emissioner.

For *risici* nævner enkelte amter, at de ikke ser på det. De der gør det kigger på anlæggets placering, og nærhed til fx skrånende, erosionstruede arealer i relation til gylleuheld og på nærhed til beboelse/byzone.

4.1.2 Projektets placering

For den næste overordnede kategori, projektets placering, har vi ligeledes i tabel 4.3 tegnet et billede af om amtet baserer sig på egne oplysninger eller oplysninger fra byherren. Når det drejer sig om naturressourcerne, miljøets bæreevne, områder hvor miljøkvalitetskrav allerede er overskredet og landskabelige forhold indhentes for alle kategorier i langt overvejende grad oplysninger fra amtet. Kun for nuværende arealanvendelse spiller byherrens oplysninger en større rolle i fremskaffelsen af oplysninger.

Projektets placering	Byherre	Amtets egne	Andre	Ikke besvaret
Nuværende arealanvendelse	84,7	30,6	8,3	0,0
Naturressourcerne	22,9	92,1	16,3	0,0
Miljøets bæreevne, herunder fosfor-risikoarealer	5,8	94,2	20,0	33,3
Områder, hvor de fastsatte miljøkvalitetskrav allerede er overskredet	1,7	90,0	58,2	25,0
Landskabet (historisk, arkæologisk, kulturelt, æstetisk og geologisk)	4,2	80,6	27,8	0,0
				16,7

Tabel 4.3 Hyppigheden hvormed forskellige aktører giver oplysninger til beskrivelsen af projektets placering, jf. de kategorier, der bruges i bilag 3 i samlebekendtgørelsen. (Spørgeskemaundersøgelsen)

For *nuværende arealanvendelse* indhentes oplysninger om udbringningsarealer og måske sædskifte og anden drift af arealerne. Derudover indhentes oplysninger, ofte i GIS-systemer om den generelle arealanvendelse i husdyrbrugets nærhed eller afgrænset til relevante oplande. Tæthed til naboer og registrerede § 3 områder er ligeledes relevant.

For *naturressourcerne* bruges ofte eksisterende kortmateriale til at identificere § 3 områder, eventuelt suppleret med plantelister for relevante lokaliteter, desuden søger og andre vandområder, grundvandsområder og nitratfølsomme områder, indvindingsoplande til vandværker, Natura 2000 områder.

Oplysninger for vurdering af *miljøets bæreevne* indhentes fra amtet selv og vedrører allehånde registreringer af højt målsatte områder, oplysninger om aktuelle påvirkninger (fx gennemsnitlige nitratudvaskninger, samlet belastning af specifikt vandområde), arealer med risiko for udvaskning af fosfor etc. Alt i alt er der altså tale om materiale fra regionplanlægningen og supplerende oplysninger om geografisk fordeling af påvirkninger eller opgørelser over samlede belastninger.

For kategorien *områder, hvor de fastsatte miljøkvalitetskrav allerede er overskredet* er der væsentlige overlap til foregående kategori. Der er ikke nævnt forhold her, som ikke også er inkluderet i ovenstående punkt.

For *landskabet* (historisk, arkæologisk, kulturelt, æstetisk, geologisk) bruges tilsvarende en række allerede eksisterende kortbaserede oplysninger fra regionplanlægningen. Enkelte amter nævner her, at de ikke foretager vurderinger på baggrund af sådanne oplysninger.

4.1.3 Den potentielle miljøpåvirkning

For den næste overordnede kategori, den potentielle miljøpåvirkning, har vi ligeledes i tabel 4.4 tegnet et billede af, om amtet baserer sig på egne oplysninger eller oplysninger fra bygherren. Bygherren bidrager primært, hvor det drejer sig om projektets omfang, medens det for grad, sandsynlighed og varighed er amtet selv, der gør det. Mange amter har haft svært ved at operationalisere disse begreber, da de ikke i samme grad som de øvrige kategorier, der nævnes i samlebekendtgørelsens bilag 3, er nogle der benyttes i de amtslige medarbejders dagligdag.

Den potentielle miljøpåvirkning	Bygherre	Amtets egne	Andre	Ikke besvaret
Omfang	48,6	70,2	15,3	0,0
Grad	38,9	68,1	8,3	0,0
Sandsynlighed	27,8	75,0	8,3	33,3
Varighed	29,2	58,3	8,3	25,0
				0,0
				16,7

Tablet 4.4 Hyppigheden hvormed forskellige aktører giver oplysningerne til beskrivelsen af projektets placering, jf. de kategorier, der bruges i bilag 3 i samlebekendtgørelsen. (Spørgeskemaundersøgelsen)

For *omfang* af de potentielle miljøpåvirkninger tages der (igen) udgangspunkt i projektets størrelse og hvor belastningen øges. Her anføres også, at vurderingerne er baseret på beregning, fx af luftbårent kvælstofdeposition.

For *graden* af de potentielle miljøpåvirkninger tages udgangspunkt i ”størrelsen” af projektet, altså hvor stor forøgelsen er i næringsstofoverskud eller påvirkning af naturen.

For *sandsynlighed* af de potentielle miljøpåvirkninger ses fx på de accepterede forøgelser i forhold til arealers følsomhed. Der henvises også til, at der i flere af beregningsværktøjerne er angivet usikkerheder. Flere amter siger dog, at de ikke vurderer sandsynligheder.

For *varighed* af de potentielle miljøpåvirkninger er det vanskeligt for de fleste af amterne. Flere nævner, at de ikke opgør det, andre at påvirkningerne (fx fra bygningsmassen) er nogle der typisk vil vare i meget lang tid.

4.1.4 Erfaringerne med miljøvurderingerne

For mange af amterne har det været svært at skulle svare på spørgsmålet om hvilke oplysninger de bruger i relation til de kriterier, der opstilles i samlebekendtgørelsen. Der kunne stilles spørgsmål ved om der er noget, der ikke kommer med i de konkrete vurderinger. Kategorierne, varighed, grad og sandsynlighed viser sig i hvert fald svære at anvende.

Gennemgangen af kategorierne viser også, at der er udviklet en praksis, hvor N og P problemer er væsentligt i fokus, og grundvand, overfladevand og kvælstof-deposition på naturarealer fremstår som de allervigtigste forhold, som alle amter medtager i deres afgørelser. Lugt-problematikken er den eneste, der derudover kvalificerer sig til behandling, men kun hos nogle af amterne. Modsat dette peger samlebekendtgørelsens bilag 3 selvfølgelig mod et meget bredere miljøbegreb, der så i amternes praksis ofte indsnævres. Det viser sig fx gennem en nedprioritering af emner som landskab, trafik, ressourceanvendelse/affald osv. Det billede, der

her tegner sig, er meget det samme, som ses nedenfor i gennemgangen af amternes administrationsgrundlag.

Konfronteret med den kategorisering, der finder sted i samlebekendtgørelsen bilag 3 er de fleste respondenter noget usikre på, hvad det er de svarer på. Generelt kan man vel udlede, at de ord der bruges i EU-direktivet, ikke er helt sammenfaldende med de ord, vi i Danmark normalt vil bruge til at beskrive den administrative praksis. Udover forvirringen kan det selvfølgelig lede til, at visse forhold, der burde være taget hensyn til, ikke er dækket ind og ej heller nødvendigvis opdages, fordi ordene bruges forskelligt.

4.2 Beregningsmetoder

I amternes administrationsgrundlag henvises der ofte til, hvilke beregningsværktøjer amterne vil benytte sig af i relation til behandlingen af de enkelte miljøpåvirkninger:

- Fem af amterne anfører i deres administrationsgrundlag intet konkret om, hvilke metoder de vil benytte sig af, om end et par af dem henviser til det (på daværende tidspunkt) igangværende arbejde med de fællesamtslige tekniske anvisninger.
- De øvrige amter nævner ikke alene de fællesamtslige tekniske anvisninger, men også konkret hvor disse, eller for så vidt andre beregningsværktøjer, kan anvendes.

For *kvælstofudvaskning* (fra rodzonen mod henholdsvis overfladevand og grundvand) nævnes eksplicit i 3 amter, at man tager udgangspunkt i det Fællesamtslige Regneark (FAR). 2 amter nævner, at de benytter sig af Simmelsgaard III B. Der har i amterne udfoldet sig en del debat omkring brugen af Simmelsgaard III B. Simmelsgaard IIIB beregner kvælstofudvaskningen fra de enkelte marker samt i gennemsnit for hele arealet. Den inddrager såvel afgrødevalg (sædskifte), som plejetidspunkt og anvendelse af såvel husdyr- som handelsgødning. Man skal være opmærksom på, at modellen er lavet til store områder og hele sædskifteforløb og derfor bliver meget usikker, hvis den anvendes til enkelte bedrifter eller marker. Desuden inddrager den (i modsætning til FAR) ikke langtidsvirkningen af ikke-udnyttet husdyrgødning.

I en Naturklagenævns afgørelse fra januar 2003 accepteres et amts argumenter for, at beregningsmodellen Simmelgaard IIIB ikke er tilstrækkelig dokumentation for, at et sædskifte vil medføre den angivne reduktion i miljøbelastningen. Argumentet var, at beregningsmodellen ”kun er udviklet til at beskrive det gennemsnitlige udvaskningsniveau under generelle forhold” (NKN, 2003a).

Tidligere blev sædskifte opfattet som en naturlig del af de projektilpasninger, der kunne foretages. Gennem flere afgørelser i 2003 og 2004 understreger NKN, at denne type projektilpasninger var problematiske, specielt fordi der er stor usikkerhed forbundet med de regneværktøjer, der benyttes til dokumentation heraf (in casu Simmelsgaard IIIB). Til denne diskussion føjer sig også spørgsmålet om robusthed og mulighed for at føre et adækvat tilsyn. De fleste amter anfører da også i dag at ændret sædskifte ikke indgår i repertoire over mulige projektilpasninger. Generelt tegner der sig også det billede, at de amter, der opfatter sædskifter som en acceptabel projektilpasning, også er de der bruger Simmelsgaard III B, medens de øvrige bruger FAR.

For *fosforophobning* i jorden angives i administrationsgrundlagene for 4 af amterne, at de bruger FAR hertil, medens et amt yderligere anfører, at de bruger et kortmateriale med angivelse af højrisiko-områder.

For *fosforudvaskning* er der i administrationsgrundlagene ikke anvist nogle deciderede beregningsværktøjer.

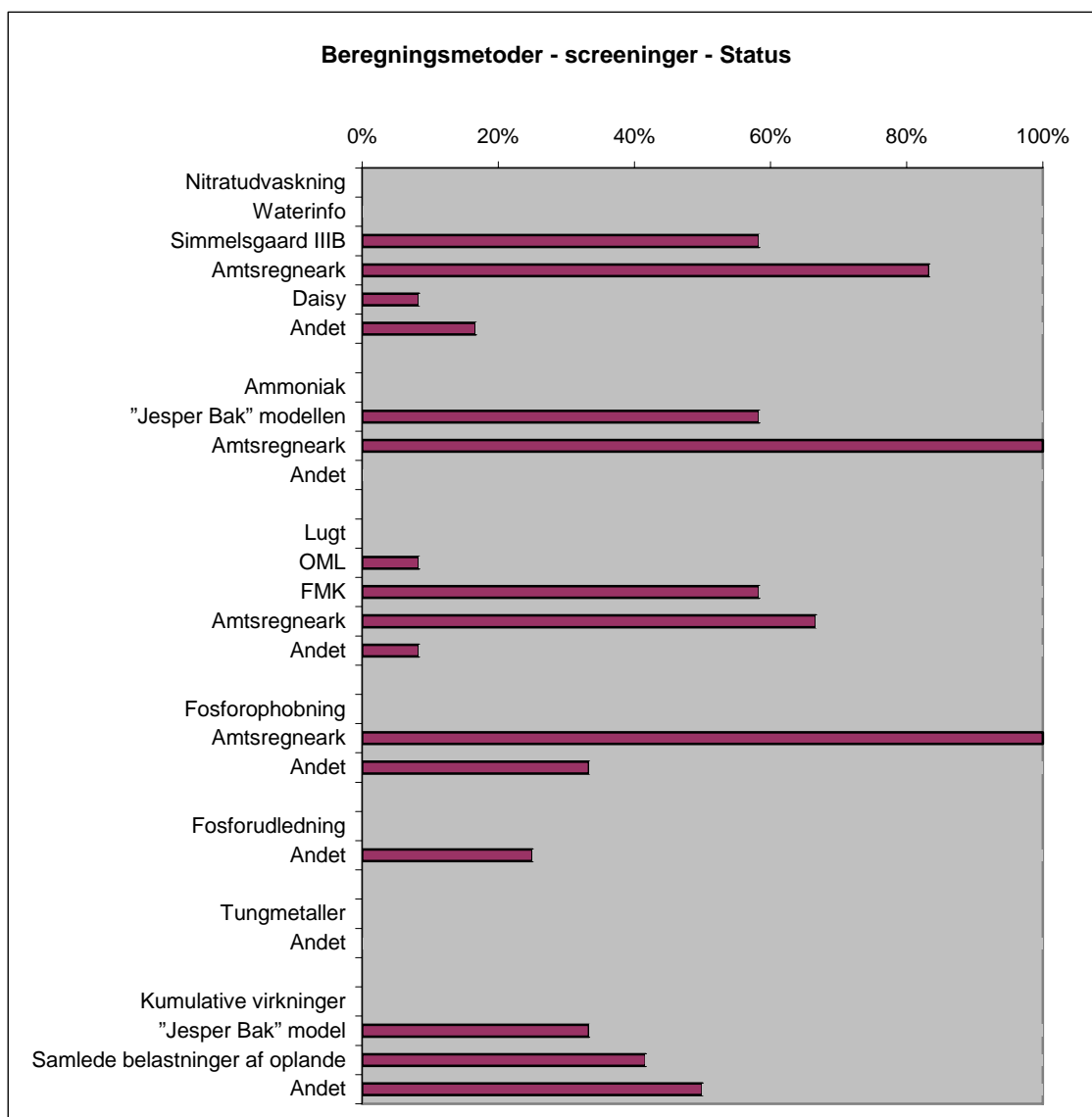
For *ammoniakdeposition* nævner 2 amter FAR og supplerer med, at der yderligere anvendes ”Jesper Bak-modellen/N-dep., det vil i praksis sige den udgivne vejledning herom (Skov- og Naturstyrelsen, 2003a), medens 2 amter yderligere refererer til ”Jesper Bak-modellen”. Der gøres opmærksom på, at ”Jesper Bak-modellen” er indarbejdet i FAR.

For *påvirkning af vandløb* arbejdes kun med kortlægning af hældende, erosionstruede vandløbsnære arealer, der ofte alene er kortlagt via GIS.

For *støj* peges der ikke på nogen beregningsværktøjer, medens to amter anfører, at de i relation til lugt anvender FMK-modellen. FMK-modellen er ligeledes en del af FAR.

Konkluderende må siges, at over halvdelen af amterne, vurderet ud fra administrationsgrundlagene, mere eller mindre aktivt støtter op omkring brugen af de tekniske anvisninger fra det fællesamtslige samarbejde, suppleret med ”Vejledningen i luftbåret kvælstof” til beskrivelse af ammoniak-deposition, samt FMK-modellen til håndtering af lugt-problematikken. Derudover udspiller der sig visse steder en tilsyneladende konflikt mellem tilhængere af Simmelsgaard III B og af FAR, men denne drejer sig tilsyneladende mest om, hvorvidt sædskifte skal regnes som en robust projektilpasning eller ej, jf. kapitel 9.

Den konkrete anvendelse af beregningsværktøjerne i den daglige praksis har vi også spurgt til i det udsendte spørgeskema. Som det fremgår af figur 4.1 nedenfor tegner det meget det samme billede, som vi så tegne sig for administrationsgrundlagene. Det skal gøres opmærksom på, at svarene kan dække over, at det er såvel amt som konsulent, der i praksis har foretaget de konkrete beregninger. I sidste ende checker alle amterne beregningerne af.

Figur 4.1 Anvendte beregningsmetoder og den hyppighed hvormed de anvendes i amternes administration af husdyrsager. (Spørgeskemaundersøgelsen)

For *nitratudvaskningen* har FAR den langt største udbredelse, men Simmelsgaard benyttes dog i over halvdelen af amterne. Vurderet ud fra oplysninger fra ERFA-møderne, er der tale om, at nogle konsulenter stadig insisterer på at bruge Simmelsgaard III B, medens amterne så regner i FAR. Der er endvidere tre amter, der bruger andre beregningsværktøjer, herunder Daisy, typetalmodellen ("waterinfo") og diverse beregningsmetoder, der inddrager nettonedbør (for at omregne kg/ha til mg/l) og denitrifikation.

For *fosforophobning* anvendes primært FAR, dog suppleret af "andet", der omfatter blandt andet Simmelsgaard III B, der også har et P-modul. Kun et enkelt amt anfører, at de bruger beregningsværktøjer til håndtering af fosforudvaskning (Simmelsgaard III B, selv om den ikke er beregnet hertil).

For *ammoniak-deposition* anvender alle amterne FAR, medens mere end halvdelen af amterne derudover supplerer med brugen af "Jesper Bak" modellen.

For de ovennævnte tre emneområder bruges i alle amter et eller flere beregningsværktøjer. Dette er i overensstemmelse med den prioritering de tilsvarende emner gives i amternes administrationsgrundlag, jf. nedenfor.

For *lugt* angiver over halvdelen af amterne, at de bruger FAR og næsten lige så mange FMK-modellen, medens et enkelt amt herudover bruger OML-modellen. Den lidt mindre anvendelse af beregningsværktøjer på dette felt er i overensstemmelse med den vægt lugt-problematikken har i amternes administrationsgrundlag, da mange jo lader disse afgørelser være op til kommunernes arbejde med at tage stilling til nabogener, fx konkret i relation til arbejdet med at vurdere om en lokaliseringsgodkendelse kan gives.

Endelig har vi også bedt amterne angive hvilke beregningsværktøjer, der benyttes i relation til ”*kumulative virkninger*”. Her anføres igen ”Jesper Bak-modellen” samt opgørelser over samlede belastninger af oplande, udviklingen i husdyrtæthed og tålegrænser.

4.3 Fællesamtslige tekniske anvisninger

I sommeren 2003 blev der af amternes tekniske direktører sat et arbejde i gang med at lave tekniske anvisninger, hvor der peges på relevante metoder og modeller i screenings-sammenhænge. Hensigten var at skabe en konsensus om modelanvendelsen. Initiativet var blandt andet inspireret af diskussioner med landbruget, hvor der havde været peget på en forskellighed i amternes praksis. Arbejdet foregik i løbet af efteråret 2003, og der blev arbejdet med natur, grundvand, overfladevand og nabogener. I en administrationsgruppe er der sideløbende arbejdet med at beskrive de juridiske rammer for administration af screeningsagerne.

Administrationsgruppen udarbejdede endvidere i 2003 en ”kogebog” for sager efter anmeldteordningen (Amtssamarbejdet, 2003).

Arbejdet med *ammoniak og lugtgener* tog udgangspunkt i henholdsvis ”Jesper Bak”-modellen og FMK-modellen. Den omtalte ”Jesper Bak” – model blev som bekendt udgivet af Skov- og Naturstyrelsen i efteråret 2003 (Skov- og Naturstyrelsen, 2003a og b) og FMK-modellen var blevet udgivet i en ny udgave i løbet af 2002. Som en del af ammoniak rapporten blev der endvidere udarbejdet en ”minimanual” til beregning af N-deposition.

Grundvands- og overfladevandsgruppen fungerede samlet og udarbejdede på dette tidspunkt beregningsmetoderne, der senere blev kendt som den fælles amtslige regneark (FAR) til beregning af kvælstofoverskud fra bedriften. Regnearket kunne endvidere regne på P-overskuddet fra produktionen. FAR forsimplede dermed beregningsgangen samtidig med, at den gjorde det muligt at beregne såvel kvælstofoverskud, fosfor, lugt og ammoniakdeposition.

Arbejdet med denne første generation af Tekniske Anvisninger blev afsluttet mod slutningen af 2003. Efter udarbejdelsen af amternes tekniske anvisninger for området, har Dansk Landbrug været hørt skriftligt og der har efterfølgende været afholdt to møder med repræsentanter fra landbruget for at afklare eventuelle faglige uoverensstemmelser. På det sidste møde blev parternes synspunkter i februar 2004 trukket op i et såkaldt uenighedspapir.

Som en opfølgning på en række spørgsmål der blev rejst ved udarbejdelsen af de tekniske anvisninger, bad Viborg amt advokatfirmaet Poul Schmidt om at afdække en række spørgsmål vedrørende screeninger, markdriftsrelaterede vilkår, tilsyn, levetid for screeningsafgørelser etc. Dette notat blev udgivet efteråret 2004 (Advokatfirmaet Poul Schmidt, 2004). Denne rapport, sammen med en rapport som Skov- og Naturstyrelsen havde bestilt på KVL (Anker, 2004) og

selvfølgelig den sideløbende præcisering af reglerne som Naturklagenævnet foretog, betød at amtssamarbejdet tog tråden op igen i det tidlige forår 2005.

Henover sommeren blev de Tekniske Anvisninger justeret, og de er i løbet af efteråret 2005 udkommet i opdaterede udgaver.

Gruppen for grundvand/overfladevand har arbejdet videre med kumulation, det faglige grundlag for projektilpasninger, grundlaget for fastsættelse af væsentlighedskriterier og brugen af værktøjer til brug ved VVM-redegørelser.

Gruppen for grundvand/overfladevand ændrer ikke væsentligt ved deres oprindelige rapport og FAR er således stadig state of the art inden for amtssamarbejdet. I den rapport de udgiver sommeren 2005, er der en række notater, der nærmere beskriver arbejdet med kumulation, væsentlighedskriterier og brugen af projekt-tilpasninger (Amtssamarbejdet, 2005d). De væsentlighedskriterier, der opstilles for grundvand og overfladevand er for Natura 2000 og nitratfølsomme områder generelt lig med nul, altså ingen merbelastning.

Gruppen for nabogener ændrer også væsentligt i deres rapport, idet ikke mindst kumulation og begrebet projektilpasninger nu inddrages (Amtssamarbejdet, 2005b).

Natur-gruppen har på væsentlige punkter udvidet sin anvisning siden 2003. Natur-gruppen refererede allerede i 2003 til baggrundsbelastning og tålegrænser for forskellige naturtyper, men i den nyeste udgave (Amtssamarbejdet, 2005c) er dette suppleret med en stillingtagen til grænseværdier, jf. tabel 4.5 nedenfor.

	Vægt på den kumulative effekt	Merbidrag, der i sig selv kan medføre en væsentlig effekt (ikke vægt på den kumulative effekt)		
		Særligt - moderat Kvælstoffølsomme	Mindre Kvælstoffølsomme	Ubetydeligt Kvælstoffølsomme
Naturområde	-	<25 kg N/ha/år	25-35 kg N/ha/år	>35 kg N/ha/år
Tålegrænse	-	0,5 kg N/ha/år	1,0 kg N/ha/år	
Væsentlighedsgrænse for merbelastning	Målsætnings/tilstandsklasser III*	0,1 kg N/ha/år	1,0 kg N/ha/år	10 % af eksisterende belastning
	Målsætnings/tilstandsklasser IVV*	0,1 kg N/ha/år	1,0 kg N/ha/år	Ingen grænse

*) Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Miljøundersøgelser, 2003

Tabel 4.5 Væsentlighedsgrænser for vurdering af merbidrag (efter Amtssamarbejdet, 2005c).

Som et spin-off af det amtslige samarbejde er der de seneste par år endvidere arbejdet med udviklingen af en digital screeningsansøgning. Denne skulle have været i drift efteråret 2004, men er, efter hvad der blev oplyst på ERFA-møderne, endnu ikke helt færdig.

4.4 Grænseværdier/afskæringskriterier

I amternes administrationsgrundlag er der gennem de seneste år udviklet stadig flere grænseværdier eller afskæringskriterier for, hvornår en sag er VVM-pligtig. I starten var kriterier generelt meget brede, og der blev brugt kvalitative formuleringer som ”væsentlig påvirkning”. Senere er der dukket stadig flere grænseværdier eller afskæringskriterier op, der søger at definere, hvor grænsen går til, at en påvirkning er væsentlig. Baggrunden herfor er dels udviklingen i de politiske signaler fra specielt Naturklagenævnet, men også beregningsværktøjerne og den eksisterende viden om og beskrivelser af naturtilstanden har udviklet sig voldsomt gennem årene. Endvidere har landmænd og konsulenter efterspurgt flere grænseværdier.

Generelt vil amterne først lave administrationsgrundlag, når der er behov for det, altså når sagsmængden eller den politiske opmærksomhed omkring sagerne er så stor, at der er behov for at præcisere, hvordan sagerne behandles, hvilke kriterier der er for VVM-pligt samt beskrivelserne af, hvornår sagerne kan klares alene administrativt, og hvornår en politisk behandling af sagerne er nødvendig.

I dag har alle de 12 undersøgte enheder et administrationsgrundlag, som alle er opdateret inden for det sidste år.

Vi har også indsamlet informationer om tidligere administrationsgrundlag. Den første bølge af administrationsgrundlag kommer i 2201/2002 på baggrund af den usikkerhed, der var på dette tidspunkt. De 9 amter, der laver administrationsgrundlag på dette tidspunkt, er de jyske amter, Fyns samt Storstrøms amt, altså præcis de steder hvor der på det tidspunkt var en væsentlig mængde af sager. Den næste bølge af administrationsgrundlag dukker så op i 2004/2005, efter Naturklagenævnet i eftersommeren 2004 udsendte sin orientering om screeninger, hvor Natura 2000-problematikken som tidligere nævnt rykkede helt i centrum.

Denne udvikling afspejler sig også klart i administrationsgrundlagene, hvor de alle undtagen én refererer til den store rolle, Naturklagenævnet har spillet i forhold til udviklingen af kriterierne. Ét amt anfører således, at *"Naturklagenævnets praksis er generelt retningsgivende for administrationen af VVM-screeninger"* og tilføjer senere, at *"grænsen for det politiske råderum flytter sig i takt med nye principielle afgørelser i Naturklagenævnet"*.

Af de 9 amter, der siden 2001/2002 har haft et administrationsgrundlag, har vi set på, hvor ofte de har ændret heri. Her tegner der sig et klart billede af, at de 5 husdyrtunge amter har haft hyppige ændringer og opdateringer på deres administrationsgrundlag. For nogle af dem er der tale om ganske hyppige ændringer, og ofte ser vi her, at "administrationsgrundlaget" ikke er et færdigt afrundet dokument, men spredte bidrag til opstramninger, der fx typisk foreligger som referater fra møder i udvalget for teknik og miljø etc. De øvrige 4 amter har kun haft to administrationsgrundlag, først det fra 2001/2002 og siden det nye, nugældende, der er kommet inden for det sidste år.

Ser man på omfanget af de nugældende administrationsgrundlag, viser der sig også interessante forskelle. Nu skal man selvfølgelig passe på med at kvantificere omfanget af et administrationsgrundlag alene ved at tælle sider. Men gøres det så, viser der sig interessant nok, at de husdyrtunge amter har små administrationsgrundlag på i gennemsnit 8,2 sider, medens de for de øvrige 7 amter fylder 17 sider. I de husdyrtunge amter sker der så ofte ændringer i grundlaget, at amterne skærer mere ind til benet og alene har det relevante for afgørelsen med i dokumenterne, medens der i de andre amter er en tendens til at brede sig mere ud og præsentere baggrunden for lovgivningen, præsentation af hvad regionplanen siger om disse emner osv.

Af de nugældende administrationsgrundlag er de fleste rettet ind mod specielt screeningsafgørelserne. Kun 5 amter har også materiale med, der i større eller mindre grad retter sig mod VVM-redegørelserne. Denne del af materialet vil blive karakteriseret nærmere i afsnit 5.2

4.4.1 Miljøforhold behandlet i administrationsgrundlagene

Gennem læsningen af administrationsgrundlagene tegner der sig et billede af, hvilke miljøforhold der behandles i amternes vurdering af sagerne. De konkrete grænseværdier og afskæringskriterier behandles nedenfor. Ser man kvalitativt på, hvilke emner der tages op, tegner der sig et forbavsende billede af ensartethed i amterne. Kun for nogle ganske få forhold er der forskelle mellem amterne. Vi har opstillet nogle typer af "natur" og så vurderet, om disse behandles eller ej. Resultatet fremgår af tabel 4.6. Det skal erindres, at der er et vist overlap

mellem kategorierne, da mange konkrete områder kan være fx både Natura 2000, A- eller B-målsat natur i naturkvalitetsplanlægningen og/eller samtidig være et vandområde som fx en sø.

Er der nogle grænseværdier eller kriterier sat op for	Den andel af amterne der har forholdet med i deres administrationsgrundlag
”almindelige områder”	0 %
Internationale naturområder (Natura 2000)	100 %
Højt målsatte naturområder (A eller B i Naturkvalitetsplanen)	67 %
Værdifulde § 3 områder	25 %
Navngivne eller bare højt målsatte overfladevandsområder	83 %
Nitratfølsomme grundvandsområder	100 %
Områder med særlige drikkevandsinteresser	9 %
Andre grundvandsbeskyttelsesområder	9 %
Særlige landskaber	33 %
Arealer ved samlet bebyggelse/byer eller med nabogener	67 %

Table 4.6 Hyppigheden hvormed forskellige forhold tages op i amternes administrationsgrundlag.

Natura 2000 og nitratfølsomme grundvandsområder står ganske centralt, hvilket ikke kan være overraskende, hvis der ses tilbage på den vægt, disse emner har haft i fx udviklingen af Naturklagenævnets praksis. Kun et enkelt amt har inddraget de øvrige zoner rettet mod grundvandsbeskyttelsen (områder med særlige drikkevandsinteresser og drikkevandsinteresser).

I relation til den generelle naturbeskyttelse er der udover fokus på Natura 2000 også et kraftigt fokus på den natur, der ikke er omfattet af Natura 2000. To tredjedele af amterne medtager højt målsat natur, typisk målsat som A- eller B-natur i naturkvalitetsplanen – noget af denne natur er dækket ind af Natura 2000, men andet er alene regionalt prioriteret. De amter, der ikke har gennemført deres naturkvalitetsplanlægning, arbejder i et vist omfang med § 3, dækkende den natur der udover Natura 2000 skal søges beskyttet.

Nabogener tages op hos to tredjedele af amterne, medens landskab kun behandles i en tredjedel af administrationsgrundlagene.

Ét er, hvilke emner der behandles, noget andet hvilke grænseværdier der opstilles for disse. Begreberne grænseværdier og afskæringskriterier bruges her sammenligneligt som dækkende over de kvantitative mål, der opstilles i administrationsgrundlagene. Begrebet grænseværdi relaterer sig til væsentlighedsbegrebet med fokus på påvirkning, der kan tåles inden den vil regnes som væsentlig, medens afskæring hentyder til, at der i sådanne tilfælde vil ske en flytning af sagen fra en kategori til en anden. I begge tilfælde er der altså tale om, hvornår en påvirkning er så væsentlig, at projektet vil blive VVM-pligtigt.

Det første område, der blev søgt defineret ved grænseværdier, var i relation til grundvandsbeskyttelsen. Først senere dukkede overfladevand op som et område, der fik afskæringskriterier, og allersenes kom så påvirkningen af natur. Landskab og nabogener spiller en meget mindre rolle i det samlede billede.

Nedenfor behandles de 12 undersøgte amters/HUR's nuværende administrationsgrundlag med henblik på at give en samlet beskrivelse af såvel den gennemsnitlige praksis som den variationsbredde, der er her indenfor.

For såvel overfladevand og natur som grundvand har debatten været påvirket af spørgsmålet om kumulation, men tydeligst har dette dog stået i forhold til natur, ikke mindst fordi der er udmeldt klare kriterier gennem offentliggørelse af såvel et skema med værdier for den kommunevise baggrundsbelastning såvel som skemaer, der viser de intervaller, inden for hvilke en række tålegrænser befinder sig.

4.4.2 Grundvand

Spørgsmålet om grundvand drejer sig i høj grad om at få defineret, hvilke kriterier der må være gældende i relation til det drikkevand, der skulle beskyttes inden for de nitratfølsomme områder. Generelt er det sådan, at de nitratfølsomme områder – qua deres udpegning – er meget sårbare. De områder, der i kortlægningen viser sig ikke at være sårbare, klassificeres ikke længere som nitratsårbar, men er ”blot” områder med særlige drikkevandsinteresser, hvor der er en rimelig beskyttelse af grundvandet.

Spændvidden mellem amternes grænseværdier er ikke særlig stor på det overordnede plan. Alle amterne arbejder med enten kvalitative udsagn om, at ”belastningen må ikke øges”, eller krav der tager udgangspunkt i, at udvaskningen af rodzonen ikke må overstige 50 mg NO₃/l. Samlet skønnes dette at kunne lede til en beskyttelse, der sikrer en fremtidig vandforsyning baseret på de nuværende kvalitetskrav.

Et par amter arbejder med skrapere krav, henholdsvis udvaskning på 40mg NO₃/l, og krav om at grundvandets indhold højst er 25 mg NO₃/l. Et enkelt amt har krav til udvaskning helt nede på 37,5 NO₃/l.

Amternes grænseværdier er gengivet i appendiks A.2.

I halvdelen af administrationsgrundlagene er der som sagt alene tale om kvalitative kriterier for væsentlighed. Det kan række lige fra kriterier som, ”belastningen må ikke øges”, over VVM-pligt, hvis ”væsentlig indvirkning på grundvandet” og ”kvælstofudvaskningen på marken må ikke blive større” til et amt, der fastslår ”ingen stigning af nitratindholdet” og et andet, der siger, at ”øget overskud på det samlede nitratfølsomme område medfører VVM-pligt”.

Blandt de amter, der har kvantitative kriterier, findes generelt to slags, dels kravet til drikkevandskvalitet på de 50 mg NO₃/l, dels et amt der bruger en grænseværdi for produktionsudvidelsens størrelse i relation til fastslå, om der er VVM-pligt.

Afskæringskriterier på antal DE findes i to tilfælde, med henholdsvis 10 og 30 DE som grænse. For de 10 DE er der tale om en bagatelgrænse, og for de 30 DE en grænse for VVM-pligt.

Kun et enkelt amt stiller ifølge vores analyse af administrationsgrundlagene krav i områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og områder med drikkevandsinteresser (SD). For OSD er kravene formuleret som i eksemplet ovenfor, med et krav om under 40 mg/l i indvindingsplanen til vandværker eller inden for en 300 m zone for disse. I samme amt er kravene < 50 mg/l for OD, når der ikke udvaskes mere end 50 mg/l til nydannet grundvand.

Spørgsmålet om kumulation tages op i enkelte amter, hvor der beregnes den samlede nitratbelastning, der stammer fra alle marker i det nitratfølsomme område, inkluderet de bidrag der måtte komme fra skov- og naturområder. Da netop den type af betragtninger er grundlaget for meget af den indsatsplanlægning, der foretages inden for disse områder, er det naturligt at sådanne opgørelser spiller en rolle i bedømmelsen af påvirkningsgraden af de husdyrprojekter, der tages stilling til.

4.4.3 Overfladevand - kystvandene

Spørgsmålet om grænseværdier for overfladevand dukker først op i relation til fjorde og enkelte større søer. Problemet med kvælstof og disse recipienter har været, at det har været svært at argumentere fra en beregnet udvaskning ud af rodzonen til hvilken påvirkning, der kunne opstå af recipienter, der lå længere væk som eksempelvis fjorde og kystnære farvande. På et tidspunkt (omkring 2002) begynder nogle amter at stille krav op for udvaskning inden for oplandene til sådanne recipienter, men da man ikke kan beregne en resulterende effekt, er kravene ofte stillet, som at der ikke må ske en merudvaskning af kvælstof. På nogenlunde samme tidspunkt ser det ud til, at debatten om fosfor bliver taget op, og det munder ud i, at mange amter begynder at sætte krav op til fosforbalance eller et vist antal kg P/ha i overskud, differentieret efter recipientens karakter og/eller jordens fosfortal (pt).

Debatten om Natura 2000 har også spillet en væsentlig rolle for debatten om overfladevand i og med, at væsentlige dele af de danske områdeudpegninger efter såvel habitat- som fuglebeskyttelsesdirektivet er placeret i og omkring søer, ved vore fjorde og i mange kystnære farvande. Udover at være en del af Natura 2000 er recipienterne normalt målsat efter den oprindelige recipientkvalitetsplanlægning baseret på et system med A-, B- og C-målsætninger. Dette optræder her primært i relation til søer.

Spændvidden mellem amternes grænseværdier er ganske stor. En del af forklaringen herpå er den forskellige karakter af de kystvande, rækkende fra robust åbent hav til indelukkede fjorde. I et par af de amter, der ligger ud til åbne havområder, fastsættes således ingen krav til udledninger, og i mange af de amter, der har oplande, der afvander til sådanne recipienter, er der for disse heller ikke opstillet grænseværdier.

For højt målsatte fjorde og kystvande, der er udpeget som Natura 2000-områder, er den spændvidde, der er mellem kravene til kvælstof tilsyneladende ikke så stor, idet der i de fleste tilfælde udmeldes et krav om ingen merbelastning.

Halvdelen af amterne har alene krav om ”ingen merbelastning” med N, medens de øvrige modificerer kravet. Dette er begrundet i en formodning om, at der sker en kvælstofreduktion på vejen fra marken til recipienten, og der fastsættes derfor ”lempeligere” krav til udvaskningen fra rodzonen for de dele af oplandene, der ligger længere væk fra recipienten. Spændvidden i, hvor empirisk funderet denne reduktionsgrad er, er stor, fra egentlige ”oplandsmodeller” til ”slag på tasken”. Hertil kommer en række afgørelser fra NKN, der ifølge nogle af amterne viser, at NKN opererer med en form for bagatelgrænse omkring ca. 50 DE eller ca. 200 kg N.

Tre af amterne har mere lempelige grænseværdier end de øvrige. Dette kunne tyde på, at beskyttelsesniveauet ikke er ensartet i landet.

Kravene til N-udledning kan være differentieret, hvis der er tale om mere robuste recipienter. Endvidere er der i flere af amterne naturligt nok fastsat skrappe grænser for mere sårbare, højt målsatte områder end for robuste.

For fosfor synes spændvidden i grænseværdier til Natura 2000 og højt målsatte kystvande at være større end for kvælstof. For de højt målsatte områder går grænseværdierne fra P-balance til accept af et vist antal kg P-overskud per ha. til samlede ”meroverskud” på bedriften på flere hundrede kg P.

Amternes grænseværdier er gengivet i Appendiks A.2.

For kystvandene er der to amter, der har fastsat kvalitative kriterier. Ét amt siger, at der ikke må være ”en væsentlig indvirkning”, et andet sætter ingen grænser overhovedet med henvisning til

områdets karakter. Enkelte andre amter sætter også ”ingen krav” op, hvis de ligger ved store robuste recipienter, som fx Vesterhavet.

I et par af amterne opstilles der kriterier for, hvornår sager skal forelægges de politiske udvalg til ”individuel afgørelse”. I ét amt er det eksempelvis sager på mellem 50-70 DE kvæg/svin med udbringningsarealer i fjordopland, som skal forelægges de politiske udvalg.

De sårbare kystvande er som sagt ikke kun Natura 2000-områder, men også andre højt målsatte fjorde og kystvande. Ofte nævnes disse større recipienter ved navn, og der kan være forskellige kriterier for eksempelvis to nabofjorde begrundet i deres forskellige sårbarhed.

Fem af amterne differentierer således mellem kystvandene i sårbare og mere robuste. Ved de robuste recipienter kan der fx være krav om ”ingen P-overskud”, men intet krav til N. Der kan være ”ingen krav”, som fx til Vesterhavet, eller der kan være fastsat, at ”udvidelse kan ske umiddelbart i oplande til ikke særligt sårbare områder uden for Natura 2000”, eller at projekter ”< 30 DE accepteres umiddelbart”.

Begravet i de tekniske beregninger af udvaskning og fosforbalance kan der også ligge antagelser gemt, der er nok så vigtige at have med i billedet. Enkelte amter tillader således ganske høje overskud i regnearksberegningerne under henvisning til, at de bliver til stort set ingenting, når de efter høje reduktionspotentialer engang ender i recipienten. Det er således vigtigt, at en ensartethed i fastsættelsen af afskæringskriterier også kræver gennemskuelse i de beregningsmetoder og antagelser om reduktionspotentialer, der arbejdes med. Enkelte amter har beregnet reduktionsprocenten for enkelte oplande og baserer deres afgørelser herpå.

4.4.4 Overfladevand – søer og vandløb

Som for kystvandene er der for søer først lagt vægt på at vurdere belastningen fra oplandet som kommende fra rodzonen snarere end at sætte kriterier op i recipienten. Problemet er også her, at spredningsvejene og den reduktion, der måtte ske af kvælstof, ikke kan beregnes. Der stilles derfor krav til udledninger/ophobninger på de berørte arealer.

Som det fremgår af Appendiks A.2 er der for søerne en noget større ensartethed i deres behandling end for kystvandene. De forskelligheder, der er, skyldes i høj grad, at der for søerne faktisk er forskellige målsætninger og har været det i mange år, så i et vist omfang er man vant til at behandle disse recipienter på en differentieret måde.

For *højt målsatte søer og Natura 2000* går spændvidden:

- *Fra* ét amt, der arbejder med et kvalitativt formuleret kriterium om, at der ikke må være tale om en væsentlig indvirkning *til*
- hovedparten af de øvrige, der arbejder med ingen merbelastning, altså krav om at N-belastningen ikke øges, og at der er P-balance (eller P-neutralitet).

Tre amter arbejder alene med krav om P-neutralitet i forhold til disse søer, formodentlig fordi der for disse er tale om, at P er det begrænsende næringsstof.

For 5 af amterne er der også stillet kriterier op for mindre sårbare områder eller lavt målsatte. Kravene er her typisk en accept af op til 5 kg P/ha i merbelastning. Et par af amterne har fastsat grænser for antal DE. I det ene tilfælde er der uden for Natura 2000 en grænse på 30 DE, hvor projekter accepteres umiddelbart. I et andet amt accepteres projekter på op til 50 DE, også selv om de ligger inden for Natura 2000-områder, ”medmindre der er væsentlig kumulation”.

Kriteriet om ”ingen merbelastning” giver et relativt ensartet beskyttelsesniveauet. Men også her gælder, som for kystvandene, at der er usikkerhed omkring den reelle transport fra de berørte

marker til recipienten. Dog vides selvfølgelig en del mere om søer end om kystvandenes økologiske tilstand, og alene det forhold, at størstedelen af vore søer ikke lever op til recipientmålsætningerne, indikerer, at beskyttelsesniveauet ikke er tilstrækkeligt.

For *vandløbene* er der også i enkelte af administrationsgrundlagene opstillet kriterier for, hvornår der kunne være VVM-pligt:

- For 4 af amterne nævnes, at der i særlige tilfælde kan udløses VVM-pligt, at der ikke må udbringes gylle på stærkt skrånende arealer eller på arealer med fare for overfladisk afstrømning.
- For 4 af amterne opstilles kvantitative grænser, hvoraf 3 arbejder med en grænse, ifølge hvilken der ikke må udbringes gylle på jord, der skråner mere end 12 grader, og en enkelt der har en grænse på 20 grader.
- Et enkelt amt nævner derudover, at der i intervallet 6-12 grader, må ske en konkret vurdering.

For vandløbene har kun organisk stof været i fokus, da N og P ikke spiller den store rolle her. Inspirationen til kravet om 12 graders hældning synes i øvrigt at stamme fra screeningschecklisten, der blev udsendt i 2001 som en del af VVM-vejledningen.

Beskyttelsesniveauet for vandløb er svært at vurdere på det foreliggende grundlag.

4.4.5 Natur og Natura 2000

Arbejdet med natur er de seneste par år blevet voldsomt opprioriteret i amternes administrationsgrundlag. Der er to elementer, der har været afgørende i dette. For det første stod det hurtigt klart, at den almindelige områdeudpegning i regionplanen, som særligt værdifuldt landskab eller regionalt naturområde, ikke kvalificerede til at være et særligt følsomt område, og dermed kunne det ikke udløse VVM-pligt. Hensyntagen til ”almindelig § 3-natur” var altså ikke højt prioriteret. Med fokuseringen på luftbåren ammoniakbelastning og udarbejdelsen af beregningsværktøjer til behandling af denne samt den sideløbende opprioritering af Natura 2000, som skete gennem Naturklagenævnets praksis, er Natura 2000 rykket i fokus som en af de væsentligste beskyttelsesinteresser.

Spændvidden i de grænseværdier, der er opstillet, er tilsyneladende stor. Som det fremgår af appendiks A.2, hvor amternes grænseværdier er gengivet, er det dog et kendetegn, at Natura 2000 optræder med anselig vægt i alle amter, men kravene er ganske forskelligt formulerede.

For Natura 2000-områderne er der, jf. appendiks A.2, for alle amterne sket en overtagelse af udmeldingen ”ingen merbelastning til disse områder. To tredjedele af amterne anfører enten begrebet ”ingen merbelastning” eller et kriterium på 0,0 kg N/ha/år. Et par amter arbejder med 0,1 kg N/ha/år som grænse. Et enkelt amt fastsætter grænsen ved 0,2 kg N/ha/år.

Sammenlignes grænseværdierne med de Tekniske Anvisninger fra amtssamarbejdet, jf. tabel 4.5 ovenfor, viser det sig, at hovedparten af amterne, med små variationer, er i overensstemmelse hermed. Beskyttelsesniveauet må således betragtes som højt og rimeligt ensartet:

- I halvdelen af tilfældene ses tålegrænser som operationelle kriterier, generelt formuleret, så merbelastning ikke accepteres, hvis tålegrænser er overskredet.
- For tre af amterne er der yderligere en præcisering gennem, at man opdeler den beskyttede Natura 2000-natur efter deres tålegrænser. Særligt eller moderat kvælstoffølsomme naturtyper kan således defineres som områder med en tålegrænse under 20 kg N/ha/år, og her kan ingen merbelastning accepteres. For mindre kvælstoffølsomme områder med højere tålegrænse accepteres en mindre belastning, som fx 0,5-1,0 kg N/ha/år. Dette sker i 3 af amterne. I 2 af dem anføres endvidere, at

der ved ”ikke kvælstoffølsomme” områder ikke er nogen grænse fastsat for merbelastningen med luftbærent kvælstof.

Et andet væsentligt træk er, at beskyttelsen af den lokalt prioriterede natur sker med stor vægt i mange amter. Specielt naturkvalitetsplanlægningens brug af A- og B-målsætninger på områder, der ikke er omfattet af Natura 2000, medvirker til et højere beskyttelsesniveau for denne natur.

For A- og B-målsat natur, og for et enkelt amt også højt prioriterede § 3 områder, opstiller amterne også operationelle kriterier for beskyttelsen. Måden, det sker på, er meget lig, hvad der ses for Natura 2000. Igen ses, at to tredjedele af amterne opstillede kvantitative mål, oftest baseret på en opdeling af naturområderne efter kvælstoffølsomhed. De kriterier, der fastsættes for væsentlig påvirkning, ligger højere end for Natura 2000, typisk på 0,1 kg N/ha/år for de mest følsomme naturtyper og op til 0,4 eller 0,5 eller helt op til 1-2 kg N/ha/år for moderat følsomme områder. Et enkelt amt nævner et afskæringskriterium på mindre end 10 % af baggrundsbelastningen.

Et enkelt amt operer desuden med en kumulativ grænse på $< 0,1$ kg N/ha/år ved særligt følsomme områder.

Samlet set kan der konstateres en voldsom opprioritering af beskyttelsen i relation til Natura 2000. Tålegrænser, gunstig bevaringsstatus og udmeldingen om ingen merbelastning sætter dagsordenen. Ganske interessant er det endvidere, at den højt målsatte natur også er beskyttet, om end ikke på samme niveau som Natura 2000. Den nye naturkvalitetsplanlægning, med mulighed for at differentiere mellem naturtyperne og arbejde med højt målsatte områder, har her givet øget legitimitet til naturbeskyttelsen.

4.4.6 Landskab

Beskyttelsen af landskabet er en del af det brede miljøbegreb, der arbejdes med i VVM-reglerne. Som nævnt tidligere, er det kun en tredjedel af amterne, der nævner landskaber som en type påvirkning, der kan afstedkomme VVM-pligt. Som det fremgår af appendiks A.2, er der tale om ret bløde formuleringer, der understreger, at bygninger ikke må virke skæmmende, nye bygninger skal være overskuelige etc. Derudover fremholdes, at disse påvirkninger skal ses i relation til nogle af de hensyn, der skal varetages gennem områdeudpegninger i regionplanen.

Administrationsgrundlagenes ringe vægt på påvirkningen af landskaberne er i tråd med den tendens, vi har set tidligere, til en indsnævring af miljøbegrebet, der anvendes i praksis.

4.4.7 Nabogener

Nabogener opfattes altid som lugtproblemer og inddrages kun i to tredjedele af amterne. Spændvidden i de kriterier, der er fastsat, er meget stor. I de fleste tilfælde refereres der primært til, at der under normale forhold, hvor afstandskrav er overholdt, ikke vil kunne være VVM-pligt. Dog åbnes der for flere amter mulighed for, at hvis der er ”*væsentlige lugtproblemer kan indstilles til VVM-pligt*”.

I tre amter er der i administrationspraksis angivet, at der beregnes på lugtproblemet, og hvis der er væsentlige gener, eksempelvis at yderligere nogle få boliger ligger inden for geneafstanden, kan der være VVM-pligt. Grænsen er i et amt fastsat til > 5 bygninger påvirket. Des tættere man er på tæt bebyggede landsdele, des mere præcise udmeldinger er der også. Et amt siger således, at det som hovedregel vurderes problematisk, at flere boliger belastes med uacceptable lugtgener som følge af en udvidelse, og i et andet amt at områder i nærheden af byudvikling ikke er egnet til etablering af ny landbrugsproduktion, og at der i det åbne land er VVM-pligt, hvis >5 bygninger er omfattet af væsentlige lugtgener.

Administrationsgrundlagene viser som forventet, at lugtproblematikken er den overvejende nabogene, men at det er kommunerne, der i de fleste tilfælde tager sig af dette problem gennem sikring af afstandskrav og eventuel udformning af en lokaliseringsgodkendelse. Kun i en fjerdedel af amterne er der vilje til at blande sig i reguleringen af lugtproblematikken.

4.4.8 Brugen af dyreenheder

Begrebet dyreenhed (DE) spiller en stor rolle i VVM-sager. DE optræder dels i kriterierne for, hvornår en sag er VVM-pligtig (fx > 250 DE) eller måske hører under anmeldelseordningen (fx < 100 DE). Derudover bruges DE også som grænseværdi i relation til begrebet væsentlighed, som set ovenfor. Enkelte amter har en grænse på antal DE for, hvornår en sag skal afgøres af politikerne i amtsråd eller udvalget for Teknik og Miljø. Derudover er der en række amter, der har varierende bagatelgrænser fastsat som DE, under hvilke en udvidelse af en husdyrproduktion umiddelbart accepteres.

Hvor meget en DE er, varierer med staldsystem og gødningstype. Reglerne om beregning af dyreenheder (DE) er ændret flere gange, senest i henholdsvis 1998, 2002 og 2004. En dyreenhed svarer til 100 kg N ab lager. Baggrunden for ændringerne har specielt været nedgang i gødningens N-indhold foranlediget af foderoptimering. Des bedre foderstyring, des ”tyndere gylle” og des flere grise går der på en dyreenhed!

Sammenhængen mellem begrebet dyreenhed og den forøgelse, det bidrager til af kvælstofoverskuddet, er imidlertid ikke indlysende. Alt afhængig af hvilke dyr og hvilke staldsystemer, der benyttes, kan kvælstofoverskuddet fra en produktion variere en faktor 4.

5. Amternes erfaringer med VVM-redegørelserne

Dette kapitel handler om erfaringerne med VVM-arbejdet. Først introduceres selve VVM-processen, dernæst hvilke miljøvurderinger der foretages. Amternes erfaringer sammenholdes med intentionerne i VVM-lovgivningen om at bruge et bredt miljøbegreb. Der ses også nærmere på administrationsgrundlagene, de oplysninger der ligger til grund for sagerne og den kommunikation, der er med bygherrer, konsulent og kommune.

Hovedindtrykket er, at amternes arbejde med VVM-sagerne langt hen ad vejen adresserer samme type miljøforhold som i screeningerne. Man benytter langt hen ad vejen også de samme beregningsværktøjer. I VVM-sagerne er der udviklet en stor diversitet af ansøgningskemaer, kagebøger og skabeloner/paradigmaer.

Dialogen med konsulent og bygherre er ganske central i VVM-sagerne, og mange amter søger at optimere denne del af processen gennem udstrakt dialog med parterne, dels på "køkkenbordsmøder" dels som generelle informationsmøder. Samarbejdet med kommunerne omkring miljøgodkendelsen er ligeledes meget vigtig.

5.1 VVM-sagerne

Arbejdet med VVM består i dag primært af VVM-screeninger, men selv om disse behandles i ganske betragtelige mængder, jf. kapitel 3, må man ikke glemme, at der også hvert år behandles et ganske stort antal redegørelser. Vi vil derfor også forsøge at samle et mere generelt billede af erfaringerne hermed.

Ifølge den statistik, Landsplanafdelingen har indsamlet for perioden 15/8 2003-14/8 2004, skulle der være indgivet 121 ansøgninger om VVM (Landsplanafdelingen, 2005). Dette antal svarer til det, amterne ved ERFA-møderne har oplyst som det nuværende niveau på VVM-ansøgninger.

Forskel på screeninger og VVM-redegørelser er, at det arbejde, der laves med redegørelserne, er grundigere. Desuden indeholder arbejdet med redegørelserne en lang række faser, der slet ikke er med i screeningerne, som eksempelvis diskussionen af alternativer og fastlægnings af krav til projektet, der efterfølgende skal udmøntes som vilkår i en miljøgodkendelse, VVM-tilladelse eller andre godkendelser og dispensationer.

Kravene til VVM-sagerne fremgår af samlebekendtgørelsen. Alle projekter skal følge en foreskrevet proces med to offentlighedsfaser og udarbejdelsen af et regionplantillæg.

Et af hovedformålene med at iværksætte VVM-proceduren er at inddrage offentligheden i beslutningsprocessen for bedst muligt at afklare de konsekvenser, projektet giver anledning til, og på den baggrund eventuelt ændre på projektet, så det bedre tilpasses sine omgivelser. I VVM-processen kan ændringerne opstå gennem den dialog, der er mellem landmanden, konsulent, myndigheder og selvfølgelig offentligheden i de to offentlighedsfaser.

5.2 Vurdering af miljøpåvirkningerne

Formålet med VVM er i høj grad at sikre, at en bred miljøvurdering kan bidrage til, at projektet ændres på de relevante punkter. VVM er i sin intention "helhedsorienteret", og det er således

typisk, at beskrivelserne af omgivelserne dækker såvel traditionelle miljøforhold som natur, landskab og biodiversitet og også berører socioøkonomiske forhold. En beskrivelse af dette brede miljøbegreb findes i samlebekendtgørelsens § 6, hvor det står, at:

”redegørelse(n) til regionplanretningslinierne skal på passende måde påvise, beskrive og vurdere et anlægs direkte og indirekte virkninger på følgende faktorer:

- mennesker, fauna og flora
- jordbund, vand, luft, klima og landskab
- materielle goder og kulturarv, og
- samspillet mellem disse faktorer”

Beskrivelsen af disse miljøforhold udfoldes i samlebekendtgørelsens bilag 4.. Det fremgår her, at der skal ske:

”En beskrivelse af de omgivelser, som i væsentlig grad kan blive berørt af det ønskede anlæg, beskrivelse af anlæggets betydelige virkninger på omgivelserne, herunder navnlig virkningerne på befolkning, fauna, flora, jord, vand, luft, klimatiske forhold, omfanget af transport, materielle goder, herunder den arkitektoniske og arkæologiske kulturarv, landskabet, offentlighedens adgang hertil og den indbyrdes sammenhæng mellem ovennævnte faktorer samt en beskrivelse af de, som en mulig følge af miljøpåvirkningerne, afledte socioøkonomiske forhold”.

I en vigtig fodnote hertil præciseres det yderligere, at *”Beskrivelsen skal anføre anlæggets direkte virkninger og i givet fald dets indirekte, sekundære, kumulative, kort- og langsigtede, vedvarende eller midlertidige samt positive eller negative virkninger”* (Samlebekendtgørelsen, Bilag 4), jf. bilag B.3 i denne rapport.

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt ind til, hvilke oplysninger amterne konkret har anvendt til at foretage disse beskrivelser og vurderinger, samt bedt dem oplyse om denne beskrivelse, og vurderingen foregår på baggrund af amtets egne oplysninger eller på baggrund af oplysninger fra bygherren eller andre parter. Endvidere har vi bedt markere, hvilke input der kommer fra projektets første offentlighedsfase, idéfasen.

Hvilke data anvendes som grundlag for denne redegørelse:	Bygherre	Amtets egne	Idéfase	Andre	Ikke besvaret
Beskrivelse af projektet:	95,8	20,8	27,1	12,5	0,0
Alternativer til projektet:	83,3	33,3	33,3	33,3	0,0
Omgivelserne:	25,0	98,8	46,1	46,1	33,3
Projektets virkninger på miljøet:	64,6	60,4	25,0	25,0	25,0
Foranstaltninger til at nedbringe virkninger på miljøet:	100,0	41,7	41,7	41,7	0,0
					16,7

Tablet 5.1 Hyppigheden hvormed forskellige aktører bidrager til oplysningerne til vurdering af miljøforholdene opdelt i relation til de kategorier, der bruges i bilag 4 til samlebekendtgørelsen (Spørgeskemaundersøgelsen).

Hvorvidt den information, der benyttes, er indhentet fra bygherren, amtet, andre aktører eller fra idéfasen, er for de forskellige punkter opgjort i tabel 5.1.

I relation til *beskrivelsen af projektet* kommer langt de fleste oplysninger fra bygherren. De oplysninger, der benyttes, vedrører bygningers størrelse og indretning, staldsystem, antal dyreenheder, udbringningsarealer og næringsstofregnskab.

I beskrivelsen af *alternativer* til projektet anføres, at der ofte kun er tale om et 0-alternativ. Ellers tyder meget på, at det under ”alternativer” mest er anden placering af bygninger, der diskuteres. Input kommer primært fra bygherren.

Data om *omgivelserne* kommer primært fra amtet selv, men også idéfasen bidrager hertil. Det, der her beskrives, er næsten hele repertoire af amtslige arealudpegninger og de målsætninger, der måtte være fastsat i forbindelse hermed. Fra idéfasen kommer primært viden om nabobebyggelse og det øvrige nærmiljø.

For *projektets virkninger på miljøet* stammer oplysningerne fra såvel bygherre som amtet. Udvaskning af næringsstoffer, fordampning af ammoniak, lugtemission og transportmængder er her de hyppigste informationer, der anvendes til vurderingen.

For *foranstaltninger til at nedbringe virkninger på miljøet* indhentes de væsentligste informationer ligeledes fra bygherren. Det kunne dreje sig om data om efterafgrøder, foderoptimering, ændret staldtype, udtagning af arealer, BAT-byggeblade og andre typer af projektilpasninger.

Af såvel spørgeskemaundersøgelsen som ERFA-møderne fremgik det, at udarbejdelsen af VVM-redegørelsen adskilte sig fra screeningen ikke så meget gennem, hvad der blev set på og hvilke beregningstværktøjer, der blev anvendt, men nok så meget gennem den grundighed, hvormed man gik til sagen.

VVM ses dermed ikke nødvendigvis som noget ”helt andet”. Derfor betragter mange amter da også de udarbejdede administrationsgrundlag beregnet på screeningssager, men også som dækkende for udarbejdelsen af VVM-redegørelser. I alt er der 5 amter, der i deres administrationsgrundlag på den ene eller anden måde refererer til udarbejdelsen af VVM-redegørelser. For de fleste af disse er der tale om omtale af regler og/eller procedurer for VVM-sagerne, og kun i et enkelt tilfælde omtales der andre ”grænseværdier” end de, der opereres med i screeninger. Sådan som grænseværdier/afskæringskriterier har udviklet sig, er der dog mange af dem, der også er relevante i forhold til VVM-redegørelserne. Det gælder fx kravet om ”ingen merbelastning” i forhold til områder, hvor gunstig bevaringsstatus ikke er opnået.

De amter, der ikke henviser til arbejdet med VVM-redegørelser i deres administrationsgrundlag, må formodes at arbejde ud fra erfaringsbaserede procedurer og selvfølgelig betragte sagerne som enkeltstående sager, men som nævnt er mange af de grænseværdier, der arbejdes med i administrationsgrundlagene, stadig relevante.

5.3 Hvilke oplysninger skal anvendes?

I ansøgningen til VVM-sager har der ikke været udviklet officielle skemaer eller checklister, som amterne har kunnet benytte sig af. Amterne har derfor generelt udviklet deres eget ansøgningsmateriale, om end et enkelt amt også her bruger screeningsskemaet.

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen har 75 % af amterne udviklet sådant materiale. Ofte er dette materiale suppleret med pjecer til ansøgerne og diverse indgange via internettet, hvor der gives information om de oplysninger, der skal fremsendes samt, hvilken proces sagen herefter vil gå igennem. Enkelte amter har ladet sig inspirere af hinanden eller endog brugt hinandens materiale, men det generelle billede er, at diversiteten er ret stor. Udover egentlige ansøgningskemaer eller checklister/huskelister er der en del amter, der har lavet paradigmaer/skabeloner over, hvordan en VVM-redegørelse ser ud og endog paradigma for, hvordan en pjece til brug i første offentlighedsfase, idéfasen, ser ud. Ved siden af ansøgningskemaer og paradigmaer har enkelte amter også lavet kagebøger, der beskriver den

proces, som en VVM-sag forløber gennem, omhandlende hvornår hvad besluttet, hvordan organiseringen af arbejdet foregår etc.

Alt i alt tegner denne mangfoldighed af materiale et billede af, at amterne generelt finder det nødvendigt at informere offentligt og mere bredt om 3 forhold, nemlig dels hvilke informationer der skal fremskaffes ved ansøgningen, dels hvordan processen forløber (køgebog) og dels hvordan det færdige resultat kan forventes at se ud.

For det amtslige ansøgningsmateriale har der hidtil været store overlap med det materiale, kommunerne skal indhente til brug for udarbejdelse af miljøgodkendelsen. Flere amter har allerede lavet et fælles ansøgningsmateriale i samarbejde med kommuner og miljøcentre.

5.4 Beregningsmetoder

I spørgeskemaundersøgelsen er amterne spurgt ind til, hvilke beregningsværktøjer de har benyttet sig af i deres vurderinger, se figur 5.1 næste side. Det generelle billede, der tegner sig, er, at det langt hen ad vejen er præcis de samme, som bruges ved screeningerne. Det fællesamtslige regneark (FAR) er igen det mest benyttede beregningsværktøj, suppleret med Simmelsgaard III B, ”Jesper Bak”-modellen og FMK.

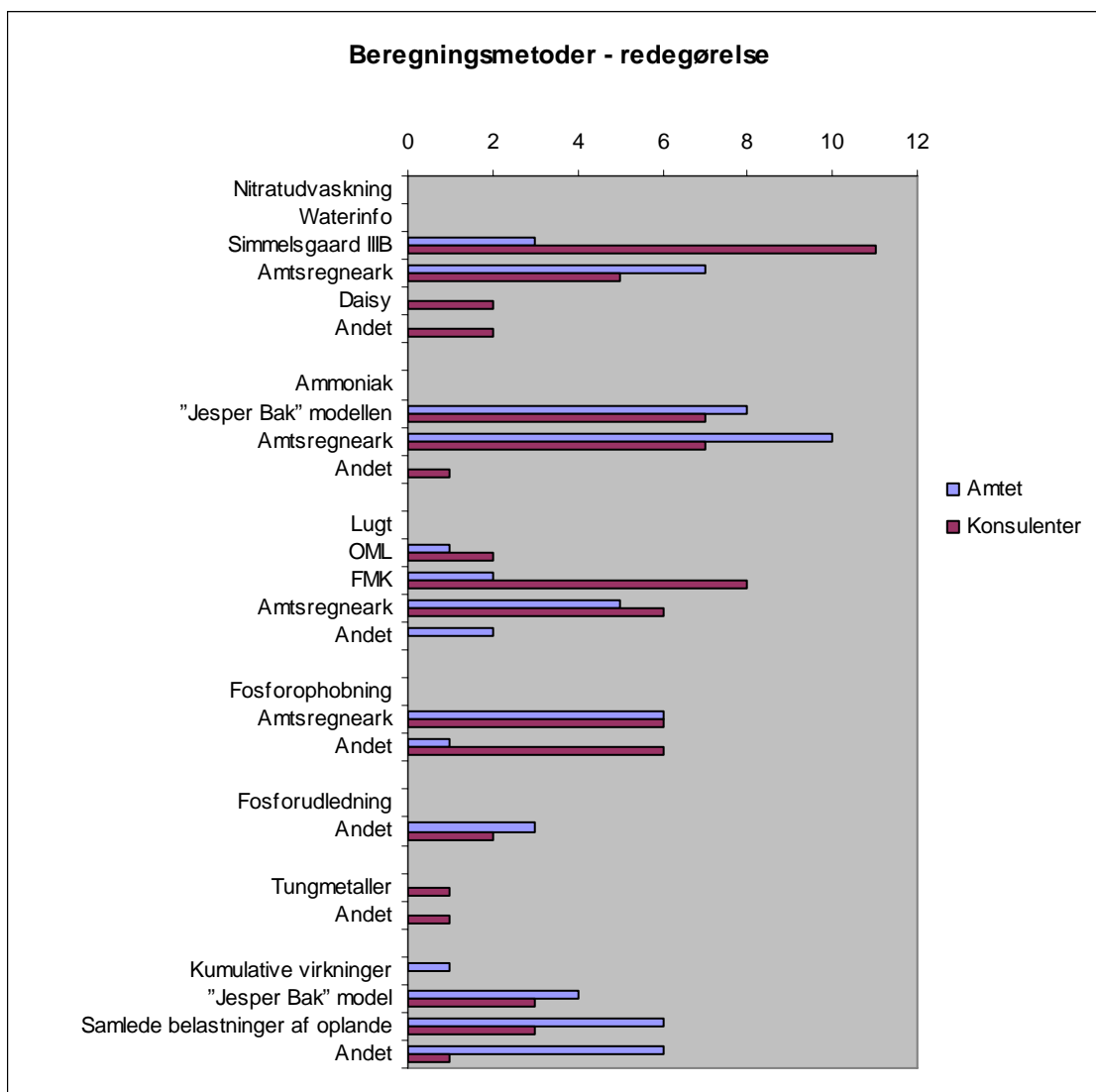
På ERFA-møderne fremgik det ligeledes klart, at der var tale om brugen af de samme beregningsværktøjer som ved screeninger, men igen med en understregning af at vurderingerne i relation til redegørelserne er noget mere omfattende og detaljerede.

I spørgeskemaet er der også spurgt til, om det var amtet selv eller konsulenterne, der benyttede sig af de enkelte værktøjer. For de enkelte emner, der beregnes på, kan summen være både over og under 100 %. For mange af emnerne er det ofte primært konsulenterne, der foretager beregningerne, medens amterne knap så tit gør det.

For *nitratudvaskningen* har FAR og Simmelsgaard III B den samme udbredelse, men der er den væsentlige forskel, at FAR benyttes af amterne og til dels af nogle konsulenter, medens Simmelsgaard III B primært er drevet af konsulenterne. På ERFA-møderne fremgik det dog også, at enkelte amter skifter FAR ud med Simmelsgaard III B, når de går fra screeninger til redegørelser. Hyppigheden af brugen af Simmelsgaard III B er således noget højere ved redegørelser end ved screeninger. I to amter er det endvidere konstateret, at der ved redegørelserne bruges mere avancerede modeller som eksempelvis Daisy, desuden bruger et enkelt amt de grønne regnskaber, der er udviklet for landbrug.

For *fosforophobning* anvendes primært FAR, dog suppleret af ”andet”, der kan være, fx Simmelsgaard III B (der også har et fosformodul) eller det grønne regnskab. Kun få amter anfører, at de bruger beregningsværktøjer til håndtering af fosforudvaskning, men ser man nærmere efter, er der tale om et enkelt, der sammenligner ophobningen med recipientens sårbarhed og i andre tilfælde alene, at fosforoverskuddet på bedriften beregnes, så alt i alt må det konkluderes, at i redegørelsessager behandles fosforudvaskning groft sagt ikke.

For *ammoniakdeposition* anvendes både FAR og ”Jesper Bak”-modellen lige hyppigt af såvel konsulenter som amterne.

Figur 5.1 Anvendte beregningsværktøjer i VVM-redegørelse (Spørgeskemaundersøgelse).

Ud fra hyppigheden af de anvendte værktøjer må man formode, at såvel kvælstofoverskud (til overfladevand og grundvand) såvel som fosforophobning og ammoniakdeposition indgår i alle VVM-redegørelser. Endvidere spiller FAR også en stor rolle i disse vurderinger om end ikke så prægnant, som vi så det for screeningssagerne.

For *lugt* angiver over halvdelen af amterne, at de bruger FMK-modellen, medens kun få konsulenter gør det. Et enkelt amt bruger OML-modellen. Også dette må siges at være i overensstemmelse med den vægt, lugtproblematikken har såvel i amternes administrationsgrundlag som i screeningssagerne. Der er således heller ikke noget, der tyder på, at lugtproblematikken er mere i fokus i redegørelsessager end i screeningssager.

I relation til "*kumulative virkninger*" anføres igen "Jesper Bak"-modellen som beregningsværktøj sammen med opgørelser over samlede belastninger af oplande, og endelig nævnes sammenholdning af belastninger med oplysninger om arealernes følsomhed. Ud fra tallene at vurdere ser det ud til, at alle amter i ét eller andet omfang benytter sig af beregningsværktøjer i forbindelse med vurderingen af kumulative effekter, men for halvdelen er det alene opgørelser over "samlede belastninger".

6. Natura 2000 og væsentlighedsprincippet

Vi vil i dette kapitel se nærmere på nogle af de grundlæggende begreber i Natura 2000. Natura 2000, eller de internationale naturbeskyttelsesområder, dækker den naturbeskyttelse, der er iværksat af EU gennem habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne. VVM er gennem de seneste år blevet påvirket af den parallelle udvikling, der er sket af Natura 2000-reglerne. I dag optræder ikke bare begrebet internationale naturbeskyttelsesområder i VVM-praksis, men også gunstig bevaringsstatus og tålegrænser. Natura 2000 er dermed den væsentligste type af "sårbare miljøområder" i relation til VVM.

Udgangspunktet er, at der i relation til Natura 2000 skal ske en vurdering af "gunstig bevaringsstatus".

6.1 To forskellige miljøvurderinger

I VVM-reglerne finder vi krav om en miljøvurdering, der som nævnt i kapitel 3 og 4 er baseret på et *bredt miljøbegreb*. Udgangspunktet tages i et projekt, og påvirkninger "ud mod" omgivelserne undersøges. I Natura 2000-reglerne er miljøvurderingen set i forhold til et naturområdes eller arts gunstige bevaringsstatus, altså et meget *snævert miljøbegreb*, der udelukkende ser på naturens velbefindende og vurderer påvirkningerne "ind mod" denne.

Habitatdirektivets regler om vurdering af "miljøpåvirkninger" er interessante i sammenhæng med VVM, da projekter, der kvalificerer til en miljøvurdering, ofte vil være omfattet af begge regelsæt.

For VVM-vurderingen er det afgørende, om projektypen er nævnt på enten bilag 1 eller bilag 2 i samlebekendtgørelsen. Mange af de projekter, der står på bilagene i VVM-direktivet er imidlertid af en sådan karakter, at hvis de ligger inden for et NATURA 2000-område eller tæt herved, vil de uden tvivl skulle vurderes efter habitatdirektivets regler, fordi de kan have en "væsentlig" indflydelse på gunstig bevaringsstatus.

Projekter, der screenes eller VVM-vurderes, kan, hvis der er NATURA 2000-områder inden for det geografiske område, vurderes væsentlige alene med henvisning hertil. Tit og ofte vil projekter i nærheden eller i NATURA 2000-områder således skulle VVM-vurderes.

Ifølge vejledning om administration af NATURA 2000 områder anføres det, om en VVM-vurdering, *"der opfylder kravene i samlebekendtgørelsen, i praksis (vil) være fyldestgørende, dvs. at konsekvensvurderingen vil være dækket ind af VVM'en"* (Skov- og Naturstyrelsen, 2001). *"Det er dog under forudsætning af, at der foretages en konkret vurdering i relation til bevaringsmålsætningen for det internationale naturbeskyttelsesområde, og at beslutningen vurderes ikke at ville medføre forringelser eller forstyrrelser af beskyttelsesområdet"* (Skov- og Naturstyrelsen, 2001, side 28). Påvirkes gunstig bevaringsstatus skal der således laves en miljøkonsekvensvurdering.

6.2 Indflydelsen på amternes administrationsgrundlag

Med Natura 2000-reglerne fastlægges som sagt et meget snævert væsentlighedsbegreb. Dette afspejles også i den praksis, som Naturklagenævnet har. Først introduceres de internationale naturbeskyttelsesområder som en væsentlig type af "sårbart område", der kan udløse VVM-

pligt, men med de efterfølgende års debat om kumulation og senere introduktion af baggrundsbelastningen blev vejen åbnet for, at tålegrænserne blev introduceret. Konsekvensen er, at eftersom næsten alle naturområder har tålegrænser, der overskrides, så accepteres ”merbelastninger” ikke af hensyn til den gunstige bevaringsstatus. Naturklagenævnet lægger altså i dag overordentlig stor vægt på at sikre den gunstige bevaringsstatus inden for Natura 2000-områderne.

Denne udvikling aflæses også tydeligt af amternes administrationsgrundlag. De eksempler, vi har set på tidligere administrationsgrundlag, indeholder ikke nær så meget om Natura 2000 – enkelte ingen ting overhovedet - som de nyeste, hvor Natura 2000 (for næsten alle) står som den ”sårbare områdetype” par excellence. I 10 ud af 12 administrationsgrundlag refereres der eksplicit til Natura 2000, og i de øvrige 2 fremgår det klart, at det er dette tema, der er baggrunden for eksempelvis opstramningen i grænseværdier/afskæringskriterier.

Derudover ses der i de allernyeste administrationsgrundlag også i stigende grad henvisninger til såvel begrebet ”gunstig bevaringsstatus” som tålegrænser. Begrebet tålegrænser optræder i dag i 10 ud af 12 administrationsgrundlag. Enkelte amter har endvidere medtaget tabel over tålegrænser enten i selve teksten eller bilag hertil. Dette tyder klart på, at Natura 2000-tankegangen spiller en væsentlig rolle, men også at tålegrænsebegrebet er blevet taget vel imod som en konstruktiv måde at forholde sig til såvel kumulationsproblematikken som begrebet gunstig bevaringsstatus.

At Natura 2000-tankegangen spiller en rolle ses også af, at flere amter, når de rubricerer naturtyper, i nogen grad begynder at referere til naturtyper i den form, de er defineret i Natura 2000, eller i det mindste med anvendelse af den opdeling af naturtyper, der har været i relation til diskussionen af tålegrænser (se eksempelvis i Skov- og Naturstyrelsen, 2003b). I stedet for den klassifikation, der benyttes i § 3 i naturbeskyttelsesloven, hvor der tales om heder, moser, overdrev osv., optræder nu kategoriseringer som højmose, ekstremfattigkær, hedemose, lobeliesø, paludella-væld, lichenhede og egekrat.

Med ændringen at kategorisering af naturtyper banes vejen også for en øget brug af de habitatnaturtyper, der arbejdes med i Natura 2000.

7. Kumulation og forsigtighedsprincippet

Som led i at vurdere væsentligheden af forskellige miljøpåvirkninger i VVM anvender amterne to principper: Forsigtighedsprincippet samt kumulationsprincippet med en konkret vurdering af det ansøgte projekt i sammenhæng med andre projekter, som påvirker de samme miljøforhold.

Hovedkonklusionen i forhold til amternes håndtering af kumulationsprincippet er, at kumulation vurderes i næsten alle screeningssager – særligt i forhold til natur, overfladevand og grundvand. Flere amter vurderer ligeledes de kumulative lugtgener i screeningssager som følge af udvidelser.

Med hensyn til forsigtighedsprincippet er praksis, at amterne særligt anvender princippet i de internationale naturbeskyttelsesområder, men at princippet i nogle amter ligeledes finder anvendelse i andre områder, der er højt målsatte eller særligt sårbare.

7.1 Kumulation

VVM-evalueringen fra 2003 viser, at der i årene 2001-2003 var stor usikkerhed i amterne i forhold til vurdering af kumulative påvirkninger som følge af udvidelser af husdyrbrug. Hen over de sidste år er der kommet mere afklaring omkring, hvad kumulation er og, hvordan det skal vurderes. Et vigtigt forhold i den forbindelse er Natura 2000's rolle i relation til at understrege via 'gunstig bevaringsstatus' og 'tålegrænser', at mange naturområder slet ikke tåler yderligere påvirkning pga. en høj baggrundsbelastning.

I dag er det praksis i amterne, at man gennem sine vurderinger af kumulation ser på baggrundsbelastningen og de acceptable tålegrænser og derefter på projektet i sammenhæng med alle de projekter, som påvirker samme miljøforhold. Praksis er endvidere, at kumulation oftest indgår centralt i vurderingerne.

Gennemgang af administrationsgrundlagene viser dog, at der er forskel på, hvordan kumulation tackles. De fleste amter tydeliggør, at kumulation kan lede til VVM-pligt, mens enkelte amter fastholder, at det kun er i sjældne tilfælde, kumulation kan lede til VVM-pligt, idet kumulationen skal tillægges mindre vægt end de miljøpåvirkninger, der fremkommer ved det aktuelle projekt. Erfaringsopsamling på ERFA-møderne viser dog, at sidstnævnte praksis er under forandring, og at de kumulative overvejelser bliver mere og mere centrale i VVM-sammenhæng.

7.1.1 Vurdering af kumulation

For vurdering af kumulation understreger de fleste amter i sine administrationsgrundlag, at dyretætheden skal medtages i vurderingen, herunder også de projekter, som har været genstand for en screeningsafgørelse eller VVM undersøgelse – men som ikke er realiseret endnu. Hertil kommer påvirkninger fra andre belastningskilder som fx renseanlæg, dambrug osv.

Natur:

For vurdering af kumulativ effekt fra ammoniak tager amterne udgangspunkt i baggrundsbelastningen og tålegrænsen sammenholdt med udvidelsens ekstrabelastning. Hvis tålegrænsen er overskredet, tillader de fleste amter i princippet ingen merbelastning.

For vurdering af tålegrænser for natur varierer praksis fra:

- Amter, som alene anvender tålegrænser fra "Jesper Bak"-modellen samt tidligere registreringer i såvel screening som VVM-sager til

- Amter, som gør tilsvarende i screeningssager, men som altid i VVM-sager tager på besigtigelse for at få en mere nøjagtig vurdering af områders tålegrænser.

Datagrundlaget for at vurdere tålegrænser varierer amterne imellem. Der er enkelte amter, som har registreringer fra stort set alle områder, mens andre amter må supplere sine tidligere registreringer med besigtigelser.

Overfladevand:

Til forskel fra natur så har amterne i deres administrationsgrundlag ikke præcise tålegrænsemål for vandområder.

Amterne anvender regionplanens målsætninger for vandområder, og generel praksis er, at amterne relaterer påvirkningen fra det enkelte projekt samt dyretætheden i oplandet til recipientens målsætning i regionplanen. I de recipienter, hvor målsætningen ikke er opfyldt, vurderes der generelt ikke at være fagligt grundlag for at acceptere yderligere belastning.

For kystvande ses der forskellige praksis *fra*:

- Amter, som ikke ser på kumulation, idet de vurderer, at den lokale påvirkning ikke kan have en væsentlig kumulativ effekt i forhold til havet *til*
- Amter, som opererer med forskellige, ofte varierende 'bagatelgrænser' for, hvornår en produktion vurderes at påvirke kumulativt.

Forskelligheden i denne praksis er bl.a. begrundet i forskellige faglige beregninger og vurderinger af reduktionskoefficienter og vurdering af lokale bidrags betydning i forhold til den generelle tilstand i havet.

Grundvand:

For vurdering af kumulativ påvirkning af grundvand er den generelle praksis, at amterne vurderer påvirkningen fra det enkelte projekt i relation til påvirkningen fra andre projekter i forhold til områdets nitratsfølsomhed og regionplanens retningslinier.

Grænsen for væsentlighed varierer mellem amterne, jf. kapitel 4 om afskæringskriterier, og er altid baseret på en konkret vurdering.

Lugt/nabogener:

For vurdering af kumulation i forhold til lugt er praksis varierende *fra*:

- Amter, som slet ikke har kumulative overvejelser i screening samt amter, som, hvis afstandskravene er opfyldt, alene orienterer naboer *til*
- Amter, som, hvis der er risiko for, at de kumulative effekter betyder noget for x antal boliger (fx 5), beregner den kumulative lugtgener i screeningssager – og altid i VVM-sager. I denne ende af spændet er et enkelt amts praksis, at boliger, som oplever en 10 % forøgelse af lugtgener, ligeledes tæller med i opgørelse af antal boliger, som udløser VVM-pligt.

Der opleves usikkerhed i amterne omkring, hvor langt man kan gå i forhold til at dømme VVM-pligt på baggrund af kumulative lugtgener. Der er dog erfaringer for, at lugt alene kan udløse VVM-pligt.

Landskab:

For vurdering af landskabelige hensyn varierer praksis *fra*:

- Amter, som alene ser behandling af de landskabelige forhold som en kommunal opgave gennem landzoneadministrationen, og i de tilfælde, hvor der ikke kræves en landzonetilladelse, behandles landskabshensyn ikke af amtet *til*

- Amter, som vurderer de landskabelige forhold i alle screeningssager uafhængigt af, om der skal gives en landzonetilladelse eller ej. I de tilfælde, hvor der er væsentlig påvirkning, og der ikke kræves landzonetilladelse, har et enkelt amt udarbejdet VVM-tilladelser, som dermed regulerer de landskabelige hensyn. Der er endvidere eksempel på beslutning om VVM-pligt på grund af landskabelige hensyn alene.

Inden for spændet af praksis finder vi amter, som i tilfælde med landzonetilladelse overlader vurderingen til kommunen, men som dog benytter sin høringsret som regionplanmyndighed. I de tilfælde, hvor der ikke er krav om landzonetilladelse, er den gængse praksis, at amtet ser på fx nærhed til kirke, udpegede værdifulde landskaber og kulturmiljøer.

Brugen af visualiseringer af landskabelig påvirkning af en udvidelse forekommer sjældent. I redegørelser er der typisk tale om beskrivelser alene. Erfaringen er også, at projektilpasninger i form af fx afskærmning eller ændret placering, oftest kan overflødig gøre behovet for visualisering.

Med hensyn til tålegrænser for påvirkning af kulturmiljøer er det en erfaring, at museer ved tilsendelse af afgørelser kan gå ind i sagen.

Negativ kumulation

Til spørgsmålet om erfaringer med indregning af den negative kumulation i form af faldende husdyrtryk påpeger amterne to forhold:

Så længe belastningen er højere end tålegrænser/mål kan den negative kumulation ikke indregnes. En generel erfaring på vandområdet er, at målene langt fra er opfyldt, mens der på natur er enkelte steder, hvor tålegrænsen er højere end belastningen og dermed kan give anledning til at tage hensyn til faldende dyretryk.

Den negative kumulation er svær at opgøre. I dag er opgørelser over husdyrproduktionen på amtsniveau, så amterne har ikke præcise tal for udviklingen i de enkelte egne/kommuner.

Amterne erfarer endvidere, at det er et vanskeligt forhold at kommunikere til landbruget.

7.1.2 Viden og metoder for vurdering af kumulation

Amterne efterspørger generelt yderligere metoder til brug for at vurdere kumulation, herunder hvorledes driftsophør indregnes i en kumulativ vurdering.

I dialogen mellem amterne fremkom endvidere følgende mere konkrete erfaringer med kumulation:

- GIS-løsning til trin 3 i ”Jesper Bak”-modellen.
- Opdateret datagrundlag for baggrundsbelastningen

Amterne påpeger endvidere vigtigheden af, at udfordringen om generering og registrering af data tages op. Herunder ligeledes få afklaret, hvad og hvordan der registreres i kommunerne fremover, så der sikres en ensartethed i datagrundlaget.

7.2 Forsigtighedsprincippet

Erfaringen med forsigtighedsprincippet er særligt i relation til de internationale beskyttelsesområder, hvor Naturklagenævnets afgørelser på baggrund af reglerne i Habitatbekendtgørelsen og de bagvedliggende EU-direktiver har haft afgørende betydning for amternes praksis. I administrationsgrundlagene nævner 6 ud af de 12 regionplanmyndigheder

eksplicit forsigtighedsprincippet, og de samme myndigheder operationaliserer princippet i grundlaget.

Forsigtighedsprincippet afspejles i amternes væsentlighedsgrænser, og selv mindre påvirkninger, der ikke i sig selv kan vurderes væsentlige, kan være væsentlige, hvis et område er højt målsat eller særligt sårbart. Dette gælder særligt for de internationale naturbeskyttelsesområder.

I flere amter anlægges – udover i internationale beskyttelsesområder – et særligt forsigtighedsprincip i regionale naturområder med høj målsætning eller sårbarhed samt i nitratfølsomme områder.

Udover at forsigtighedsprincippet er indarbejdet i væsentlighedskriterier, er der amter, som anvender princippet ved, at:

- I tilfælde af usikkerhed i beregninger lader man tvivlen komme miljøet til gode.
- Hvis beregninger indikerer, at et projekt vil overskride væsentlighedskriteriet, foretages der konkrete besigtigelser af naturområder med vurdering af bl.a. områdets indhold af kvælstoffølsomme planter.

8. VVM og relation til plansystemet

VVM er et særegent instrument, der både er forankret i planlovgivningen, men også i den konkrete sektorlovgivning i og med, at der ofte er brug for at stille vilkår, der kan afbøde uheldige virkninger af et projekt. VVM for husdyrbrug forholder sig ganske meget til planlægningen generelt, da husdyrbrugene og deres marker netop ligger ud i det åbne land, som er regionplanens primære fokus.

Planlægningen er blevet stadig mere central i relation til VVM for husdyrsager, efterhånden som de planemner, der vedrører grundvandsbeskyttelse (nitratfølsomme områder), Natura 2000 og den nye naturkvalitetsplanlægning, er blevet implementeret. Det er ofte i forhold til disse emner, at der i regionplanen optræder målsætninger, der er så konkrete, at de får indflydelse på afgørelsen af de enkelte sager.

Arbejdet med miljøgodkendelser er på mange måder besværligt, da såvel amt som kommune er på banen. Dels er der ofte koordineringsproblemer på det praktiske plan, men der er ofte også problemer med at få kommunikeret de miljøkrav, som amtets vurderinger giver anledning til, over til kommunen, så de kan fastsætte vilkår i miljøgodkendelsen. Endelig er der i dag en vis usikkerhed på, hvad der kan indeholdes af krav i en miljøgodkendelse.

Begrebet VVM-tilladelse har nu været i lovgivningen i 6 år, men erfaringerne hermed er stadig yderst sparsomme.

8.1 Planlægning

VVM-sagerne har altid haft et tæt bånd til regionplanlægningen – planlægningen for det åbne land – i og med, at VVM-reglerne er en del af planloven. For VVM-redegørelserne betyder det, at de skal udmøntes i et regionplantillæg og dernæst i en VVM-tilladelse eller en miljøgodkendelse. Planlægningen – og herunder også regionplantillægget - bliver dermed rammestyrende for miljøgodkendelsen og andre relevante tilladelser og dispensationer. Screeninger relaterer sig også direkte til planlægningen i og med, at der skal undersøges, om der er væsentlige virkninger af det pågældende projekt.

I arbejdet med screeningerne spiller regionplanlægningen en stor rolle. I vurderingen af væsentlighed holdes projektets påvirkninger op mod de områdeudpegninger, der er foretaget i regionplanen og de mål, der er sat for disse.

I praksis har de almindelige områdeudpegninger i regionplanen ikke nogen større betydning, da mange af disse mål er for generelle og overordnede og derfor ikke kan virke rammestyrende for enkeltsagsbehandlingen. På ERFA-møderne nævnte flere, at det var et problem, at regionplanen ikke er detaljeret nok i forhold til behovet i enkeltsagsbehandlingen.

I dagens arbejde med screeninger er der, jf. kapitel 4, en meget stor fokus på natur, overfladevand og grundvand, medens landskab og nabogener spiller en mere tilbagetrukket rolle. At de 3 nævnte områder står stærkt skyldes i væsentlig grad, at der her er foretaget områdeudpegninger og fastsat mål, der er kvantificerbare. Dette viser sig også klart gennem den ”lethed”, hvormed man kan forbinde målene, fastsat for disse områder, med klare grænseværdier for en acceptabel påvirkning af den merbelastning, der arbejdes med i screeningsager. Mål som gunstig bevaringsstatus, talegrænser, kvalitetskrav til drikkevand og A- eller B-målsætninger for såvel vandområder som natur gør det umiddelbart operationelt at diskutere sammenhængen mellem mål og påvirkninger.

Et andet problem i relation til planlægningen er, at der i det regionplantillæg, der udfærdiges sammen med VVM-redegørelsen, ifølge planloven skal udmøntes retningslinier.

Det betyder, at regionplantillæggenes retningslinier er langt mere konkrete end regionplanens retningslinier. Dette kan give problemer med sammenhængen i regionplanen og mellem de mål og retningslinier, der er formuleret her. Enkelte amter er begyndt at formulere mere VVM-rettede retningslinier i regionplan. Det kunne betyde, at regionplanen dermed bedre kan ses som et instrument, der også rammestyrer ”den enkelte VVM-sag”.

Regionplantillæggets retningslinier er styrende for det offentlige administration. Det betyder konkret, at der ikke i en retningslinie kan formuleres vilkår for en VVM-sag. Vilkårene fastsættes derimod af kommunen inden for rammerne af den pågældende lovgivning, fx Miljøbeskyttelsesloven, når der udfærdiges en miljøgodkendelse. Det signal, der skal gå fra amt til kommune, skal dermed stilles som retningslinie for den kommunale administration. Hvordan denne så udmøntes i miljøgodkendelsen, er op til kommunen.

8.2 Miljøreguleringen

For sager om husdyrbrug over en vis størrelse er der VVM-pligt, og dette leder normalt til en situation, hvor pågældende brug bliver planlagt og reguleret for dels gennem et regionplantillæg, udfærdiget af amtet, dels gennem en miljøgodkendelse udstedt af kommunen.

VVM-redegørelser og miljøgodkendelser er væsensforskellige fra screeninger i og med, at det her ikke kun er udvidelsen, der vurderes, men hele projektet. Det betyder, at der reguleringsmæssigt opstilles vilkår og krav til hele produktionen.

I det følgende vil vi se på, hvordan oplysningen af disse sager fungerer i relation til VVM-sagerne, dernæst se på, hvordan der fra VVM-processen tilvejebringes informationer, der er væsentlige for behandlingen af miljøgodkendelsen, herunder ikke mindst hvordan vilkårsfastsættelsen fungerer.

8.2.1 VVM og miljøgodkendelsen – koordineringsproblemer?

Ifølge reglerne skal regionplantillæg og miljøgodkendelse forelægges ansøgeren og offentlighed samtidig. Forud for dette har der selvfølgelig været en masse koordinering mellem de to myndigheder.

Alle parter, der deltog på ERFA-møderne, mente, at der – i varierende omfang – var koordineringsproblemer mellem myndighederne i det tilfælde, en miljøgodkendelse og for så vidt også en lokaliseringsgodkendelse skulle udarbejdes. Alle hilste det derfor velkomment, at arbejdet med VVM og miljøgodkendelse fremover skulle foregå hos samme myndighed.

Den første koordinering, der sker mellem amt og kommune, er i forhold til selve ansøgningsmaterialet. For langt de fleste amter arbejdes med et ansøgningsskema, der ikke er koordineret med kommunernes. Det betyder, at kommunerne selvstændigt skal ud at samle materiale ved ansøgeren, eventuelt baseret på det amtet allerede har indsamlet.

Flere af de repræsentanter fra kommune/miljøcentre, der deltog på seminaret den 10. november 2005, anførte, at det til tider skete, at amterne ikke informerede godt nok om processen, så der lige pludselig dukkede et mere eller mindre færdigt regionplantillæg op, så kommunerne i huj og hast skulle fremskaffe det relevante materiale til deres sagsbehandling.

De fleste amter arbejder med kommunerne, blandt andet ved at lave ”køkkenbordsmøder”, hvor ansøger, amt og kommune mødes tidligt i processen. Også her oplever nogle kommuner til tider at møde op uden på forhånd at være informeret om ansøgningens indhold. Eventuelle koordineringsproblemer, der måtte være af denne karakter, forventes dog løst gennem den nye struktur og gennem brugen af fælles ansøgningsskema.

Et andet ”koordineringsproblem” opstår, fordi der i dag er forskel på grænserne fastsat for, hvornår der er VVM-pligt, og hvornår der skal ansøges om miljøgodkendelse. Kriterierne for VVM-pligt og miljøgodkendelsespligt blev oprindeligt fastsat ensartet til 250 DE. Siden er der kommet flere nye krav til, først 210 DE for slagtekyllinger (1999), siden 270 DE for husdyrbrug med overvejende søer og smågrise (2002). Senest er der i efteråret 2005 sket ændringer af først godkendelsesbekendtgørelsen, siden af samlebekendtgørelsen, jf. tabel 8.1. Som det fremgår, er der i dag en ikke uvæsentlig forskel på de to sæt af kriterier.

Kriterier for VVM-pligt (Samlebekendtgørelsens Bilag 1, pkt. 17)	Kriterier for miljøgodkendelse (Bekendtgørelse om miljøgodkendelse, Bilag I, pkt. I 101)
<ul style="list-style-type: none"> • 250 DE • 270 DE, hvis mindst 90 % af DE stammer fra søer med tilhørende smågrise til 30 kg (eller 900 stipladser) • 250 DE i slagtesvin (over 30 kg) (eller 3.000 stipladser) • 210 DE i slagtekyllinger (eller 85.000 stipladser) • 250 DE i æglæggende høns (eller 60.000 stipladser) 	<ul style="list-style-type: none"> • 250 DE, dog: • 270 DE, hvis mindst 90 % af DE stammer fra søer med tilhørende smågrise til 30 kg (eller 750 stipladser) • 210 DE i slagtesvin (over 30 kg) (eller 2.000 stipladser) • 100 DE for anlæg til produktion af slagtekyllinger (eller 40.000 stipladser) • 230 DE i æglæggende høns (eller 40.000 stipladser)

Tablet 8.1 Grænserne for henholdsvis obligatorisk VVM-pligt og miljøgodkendelsespligt, som de i dag er gældende i henholdsvis samlebekendtgørelsen og bekendtgørelsen om miljøgodkendelse.

8.2.2 Miljøgodkendelsen og vilkårsfastsættelsen

I dag går der et skel ned gennem sagerne ved 250 DE eller hvilken grænse, der nu er for VVM-pligt efter samlebekendtgørelsens bilag 1. Er man over, er der tale om VVM-redegørelse og miljøgodkendelse. Der kan som nævnt være problemer med, hvordan man får oversat retningslinierne i regionplantillægget til en miljøgodkendelse, men derudover skulle disse sager være lige ud af landevejen.

Med VVM-redegørelser og miljøgodkendelser gælder som sagt, at det, der kan reguleres, ikke alene er merbelastningen fra udvidelsen, men hele den påvirkning det samlede husdyrbrug har. Ved VVM-pligt kan der således lægges til grund, at den samlede belastning skal nedsættes. Dette kan ske gennem miljøgodkendelsen, eller hvis denne nægtes, gennem påbud efter miljølovens § 41 (Skov- og Naturstyrelsen, 2005c).

Er der tale om screeningssager, er situationen ganske anderledes. I screeningen er det kun merbelastningen, der ses på.

Der er således ganske stor forskel på de to reguleringsformer. Faktisk er der tale om 5 forskellige reguleringsmæssige situationer, der kan opstå, når man kobler VM-reglerne med reglerne om miljøgodkendelse, idet vi også skal tage hensyn til dels den ”gråzone”, der opstår,

fordi grænserne for VVM-pligt og miljøgodkendelsespligt ikke er de samme for slagtesvin, slagtekyllinger og æglæggende høns (jf. Tabel 8.1), dels vil nogle screeninger skulle reguleres gennem VVM-tilladelser. De 5 muligheder er følgende:

	Amtet vurderer	Kommunen regulerer	Amtet regulerer
> ca. 250 DE VVM-pligt	VVM-redegørelse	Miljøgodkendelse	-
< ca. 250 DE VVM-pligt	VVM-redegørelse	-	VVM-tilladelse
< ca. 250 DE Gråzone	Screening	Miljøgodkendelse	-
Mindre udvidelser på brug over 250 DE	Screening	Miljøgodkendelse	-
< ca. 250 DE	Screening	-	-

De mest almindelige og klassiske situationer er den første og den sidste, men de andre eksisterer principielt også. Måden, hvorpå information passerer fra amtet til kommunen, og hvordan denne opfattes og udnyttes, er ganske forskellig i de enkelte situationer.

Ved en traditionel VVM-sag ("nyanlæg" over ca. 250 DE) udarbejder amtet en VVM-redegørelse og et regionplantillæg. Kommunen laver efterfølgende en miljøgodkendelse. Det, der er problemet her, er, hvordan amtets vurderinger kan udmøntes i en adækvat miljøgodkendelse. Amterne må i regionplantillægget ikke nedskrive fastsatte vilkår. Det skal som sagt være formuleret som regionplansretningslinier og dermed bindende for myndigheden og ikke bygherren. Amtet kan i deres regionplantillæg understrege de forudsætninger, under hvilke projektet er behandlet, og de kan desuden angive, hvilke miljøforhold der skal søges løst.

På seminaret med kommuner/miljøcentre fremgik af flere eksempler tydeligt, at enkelte amter formulerer stadig vilkårlignende retningslinjer i deres regionplantillæg.

I og med at der i denne situation ikke kan opstilles vilkår, skal kommunerne for så vidt selv ræsonnere sig frem til, hvilke vilkår der skal fastsættes. På seminaret med deltagere fra kommune/miljøcentre fremgik det også klart, at de skal "trække oplysningerne ud af VVM-redegørelsen". Når de kommunale medarbejdere ikke kan læse direkte "vilkår" i regionplantillægget, betyder det også, at de for at kunne fastsætte fornuftige vilkår skal have en viden om de naturmæssige/miljømæssige forhold, som amter sigter til med deres retningslinier. Denne type af viden har denne gruppe af medarbejdere ikke nødvendigvis, men samtidig føler de også tit, at det er svært at få sådanne supplerende informationer ud af amtet. Kommunerne/Miljøcentrene skal altså lave et ganske stort fortolkningsarbejde for at stille vilkår op.

Det nævnes, at kommune/miljøcentre selvfølgelig har en anden faglig ekspertise end amterne. Dette er fx tydeligt omkring vurderingen af udvaskning og stillingtagen til påvirkning af miljøtilstanden i sårbare naturområder. Det handler dels om adgang til værktøjerne, men også om der har været en faglig efteruddannelse etc. inden for området.

Et andet punkt, der er nok så vigtigt, er, at kommuner/miljøcentre selvfølgelig, ligesom amterne gør det, skal redegøre for de forudsætninger, under hvilken projektet er godkendt.

For screeninger er der normalt ikke problemer med en sammenhæng med en kommunal godkendelse, da brug af denne størrelse normalt ikke har miljøgodkendelsespligt. Men der er dog en række tilfælde, hvor amtslige screeninger korresponderer med kommunale miljøgodkendelser. Det er tilfældet ved screeninger af udvidelser på større husdyrbrug og for screeninger på fx brug med slagtesvin på mellem 210-250 DE. I disse tilfælde laves en screening og en miljøgodkendelse.

Måden, screeningene fungerer på som regulering, er normalt, at der i afgørelsen skrives forudsætninger ind, som ”forudsætninger for det projekt der godkendes”. De eventuelle projekttilpasninger vil da fremstå som en del af disse forudsætninger.

På seminaret med medarbejdere fra kommuner/miljøcentre var der stor divergens i opfattelsen af kvaliteten af amternes screeningsafgørelser. Nogle mente, at de ikke kunne bruges til noget som helst, andre at der var værdifuld information heri, men under alle omstændigheder skal der til miljøgodkendelsen skaffes flere oplysninger, end der fremgår af screeningsafgørelsen. For flere af kommuner/miljøcentre blev det endvidere tilkendegivet, at der ikke blev taget udgangspunkt i de projekttilpasninger, der var anført som forudsætninger for det projekt, der lå til grund for screeningsafgørelsen.

På et af ERFA-møderne blev der i øvrigt peget på, at der kan være forskelle mellem den måde en ”godkendelse” betragtes. I VVM-sager og screeninger er der ofte en meget specifik produktionsstørrelse som forudsætning for afgørelsen, medens man i miljøgodkendelsen betragter det som, om ikke en ”ramme-godkendelse”, så dog som en grænse, der ligger lidt over den aktuelle eller forventede produktion.

Amternes og kommunernes arbejde med vilkårsfastsættelsen er givetvis meget anderledes – amterne arbejder ganske vist med ”projekttilpasninger”, men deres perspektiv er ofte ”de samlede emissioner” og deres væsentlighed i forhold til omgivelserne. Kommunerne derimod er gennem de seneste årtier blevet vænnet til at tænke i renere teknologi/BAT og har dermed i højere grad en indgangsvinkel til dialogen med landmanden, der handler om ”teknologi”.

Et andet aspekt, som flere medarbejdere fra kommuner/miljøcentre fremholdt, var, at det var vigtigt, at der blev sat vilkår, hvor landmanden gennem egenkontrol kunne dokumentere overholdelsen af godkendelsen. Flere fremholdt, at de havde haft gode erfaringer med at bruge krav om ”grønne regnskaber” for landbrug, dels fordi det samlede en masse relevante oplysninger sammen, dels fordi landmanden ofte havde gavn af at se sin produktion i et sådant nyt lys.

Endelig må det nævnes, at det vurderet ud fra ERFA-møderne og seminaret stod klart, at hverken amtslige eller kommunale deltagere havde en præcis opfattelse af, hvad der kunne reguleres i en miljøgodkendelse og hvad ikke. Der er gennem de seneste par år endvidere lavet en del ankesager i relation hertil for netop at få ”systemet” til at tilkendegive, hvad der kan stilles vilkår om og hvad ikke, men disse afventer stadig en afgørelse fra 1. klageinstans.

8.3 VVM-tilladelsen

Ifølge samlebekendtgørelsen skal der i de tilfælde, hvor en VVM-sag, der vedrører husdyrbrug under den grænse, der er fastsat for VVM-pligt (jf. tabel 8.1), gives en VVM-tilladelse. VVM-tilladelsen kan endvidere gives i tilfælde, hvor forhold, der ønskes håndteret af VVM-myndigheden, ikke kan udmøntes i anden konkret lovgivning. VVM-tilladelsen kan kun gives af amtet.

I og med at kun ganske få screeningssager ender ud med at blive en VVM-sag, er erfaringerne med at give VVM-tilladelser til husdyrbrug kun yderst sparsomme. En del af amterne har aldrig prøvet at give en sådan tilladelse. Af diskussionerne fremgik det endvidere, at der var stor usikkerhed omkring, ”hvad man kunne” med en sådan tilladelse, specielt i relation til hvilke vilkår der kan fastsættes. Her savner de amtslige medarbejdere konkret vejledning.

I diskussion om VVM-tilladelser givet for at stille supplerende vilkår var der også stor usikkerhed blandt de amtslige medarbejdere på ERFA-møderne. Nogle mente (i overensstemmelse med tidligere udmeldinger fra Ministeriet), at der var tale om et enten/eller i valget mellem miljøgodkendelse og VVM-tilladelse, andre fremholdt, at det kunne man godt, for så vidt der i regionplantillægget er angivet områder, der skulle reguleres, men som ikke kunne håndteres af miljøgodkendelsen. I et enkelt amt blev der næsten altid givet VVM-tilladelser til fx at regulere landskabelige og andre forhold, som man mente ikke kunne dækkes af kommunernes miljøgodkendelser.

9. Miljøforbedringer

Dette kapitel omhandler erfaringen med sikring af miljøforbedringer gennem projektilpasninger og i miljøgodkendelsen. Endvidere ser vi på erfaringen med tilsyn – hovedsagelig i forhold til de projektilpasninger, der indgår som forudsætning for screeningsafgørelser.

Hovedindtrykket fra opsamling af amternes erfaring er, at VVM redskabet i høj grad anvendes til at tilpasse og dermed miljøforbedre screenede projekter. De anvendte projektilpasninger er primært koncentreret omkring natur, grundvand og overfladevand, mens projekterne sjældent tilpasses i forhold til andre miljøforhold såsom fx støj, landskab og transport. Med hensyn til amternes vurdering af, hvorvidt en tilpasning vurderes robust eller ej, viser erfaringsopsamlingen, at der er stor forskel amterne imellem. Endelig viser erfaringerne, at tilsyn med de projektilpasninger, der indgår som forudsætning for screeningsafgørelse er mangelfuld, hvorfor amterne påpeger nødvendigheden af at medtage de arealbundne forudsætninger i et fremtidigt landbrugstilsyn.

Kommuner/miljøcentre har en positiv forventning om en mere effektiv sagsbehandling, idet det eksisterende dobbeltarbejde mellem amternes og kommunernes praksis kan undgås i det fremtidige VVM system. Omkring vilkårsfastsættelse hersker der usikkerhed omkring landskab og transport, hvorfor der efterspørges en større afklaring på disse områder. Ved vurdering af proportionalitetsprincippet anvendes hovedsageligt landmandens/konsulentens udtalelser, og der foreligger generelt ikke nedskrevne retningslinier eller politikker for, hvornår et vilkår skal vurderes rimeligt ud fra en proportionalitetsbetragtning. Kommunerne efterspørger retningslinier og redskaber for vurdering af kosteffektivitet for at sikre en mere ensartet sagsbehandling fremover. Vedrørende tilsyn anvendes i dag en bred vifte af tilsynstyper. Erfaringen er at tilsyn med dyreholdets størrelse samt sædskifte er meget vanskeligt i praksis.

9.1 VVM og projektilpasninger

Projektilpasninger sker forud for indsendelse af ansøgning til amtet, under screening, under udarbejdelse af VVM-redegørelsen og ved fastsættelse af vilkår i tilladelser/godkendelser. Projektilpasningerne er tiltag, som medfører en reduceret miljøbelastning udover hvad, der følger af de generelle regler for landbrugsdrift. I dette afsnit vil amternes erfaring med typer af projektilpasninger, praksis, vurdering af robusthed samt tilsyn af projektilpasninger blive gennemgået.

9.1.1 Typer af projektilpasninger

Projektilpasningerne dækker en bred vifte af foranstaltninger, der nedsætter miljøbelastningen af grundvand, overfladevand, natur, naboer, landskab og belastningen i forhold til transport. Tabel 9.1 viser de projektilpasninger, som amterne beskriver i deres administrationsgrundlag. I tabellen er endvidere markeret de tilpasninger, som amterne i spørgeskemaundersøgelsen har tilkendegivet er de hyppigst anvendte (jf. Appendiks A.1).

På ERFA-møderne redegjorde amterne for, at der er særligt meget fokus på overfladevand i disse år i forhold til tidligere, hvor fokus primært var på grundvand og natur. Det er dog disse tre miljøtemaer, for hvilke der hyppigst sker projektilpasninger. Det er en observation at ansøger/konsulent ofte selv tilpasser i forhold til grundvand forud for ansøgning, hvilket formentlig hænger sammen med, at det var for dette tema, amterne først fik klare afskæringskriterier. Generelt er erfaringen, at der er sket en stor forøgelse af brugen af projektilpasninger.

Tilpasninger	Grundvand	Overfladevand	Natur	Naboer	Landskab	Transport
Flytning af stald/lager			X	X	X	
Staldsystem med lavt tab af ammoniak			X	X		
Syreanlæg til reduktion af ammoniak fra stald			X	X		
Mindre protein i foder	X	X	X			
Foderoptimering, fx fytase og fasefodring		X				
Overdækning af gyllebeholder			X			
Hyppigere udmugning, særligt fjerkræ/mink			X			
Ændret afgrødevalg	X	X				
Efterafgrøder	X	X				
Nedsat kvælstofnorm	X	X				
Udtagning af risikoareal	X	X	X			
Mindre dyretryk	X	X				
Nedfældning af gyllen			X	X		
Etablering af bræmmer		X	X			
Braklagte randzoner langs søer		X				
Etablering af jordvold ved gylleanlæg		X				
Afskærmning ved bygninger/gylletanke				X	X	
Forhøjet ventilationsafkast				X		
Biologisk luftrensning			X	X		
Ændret staldsystem	X	X				
Alternativ transportrute				X		X
Alternative køretøjer med større lasteevne						X

Tablet 9.1 Typer af projektilpasninger omtalt i amternes administrationsgrundlag samt amternes tilkendegivelse af de hyppigst sete tilpasninger (farvede felter) (Spørgeskemaundersøgelsen).

I henhold til amternes besvarelse af spørgeskemaet er de hyppigst anvendte projektilpasninger i prioriteret rækkefølge:

1. Foderoptimering.
2. Efterafgrøder.
3. Mindre dyretryk/ændret størrelse for udvidelse.
4. Ændret sædskifte.
5. Udtagning af risikoarealer.
6. Ændret staldsystem

Udover projektilpasninger i forhold til overfladevand, natur og grundvand, projektilpasser ansøgerne også i forhold til naboer, landskab og transport. For disse tre miljøforhold varierer praksis dog meget i de enkelte amter.

Lugtgener; praksis varierer fra amter, hvor ansøger ikke projektilpasser i forhold til naboer, idet amtet ikke finder at der kan være VVM pligt pga. naboer til amter, hvor ansøger går i dialog

med kommune og amt og foretager projektilpasninger, fx i form af flytning af stald for naboernes skyld.

Landskab; I enkelte amter projektilpasser ansøgerne i forhold til landskab allerede under screening, fx ved regulering af højde på stald i forhold til nærliggende kirker samt flytning af stald fra højdedrag, mens ansøgerne i andre amter ikke medtager projektilpasninger af landskabelige hensyn.

Transport; I få amter projektilpasser ansøgerne af hensyn til transport. Som grundlag for projektilpasning ses der fx på konflikter mellem transportveje og boligområder samt på nærhed til rekreative stinet.

Udover ovenstående miljøforhold vil amtet kunne se på fx *pesticider og tungmetaller* (fx høje kobbertal i landbrugsjord). Amterne peger selv på, at årsagen til at tungmetaller ikke medtages i vurderingen af VVM-pligter er, at Naturklagenævnet ikke kræver det. Dette forhold peger igen på den store rolle som Naturklagenævnet spiller i forhold til såvel indhold af screening/vurdering samt afskæringskriterier. Det skal dog bemærkes, at Naturklagenævnet oftest stadfæster amternes vurderinger, da de lægger vægt på amternes skøn og vurdering i den konkrete sag.

Tabel 9.1 viste de projektilpasninger, som der samlet set er omtalt i amternes administrationsgrundlag. Figur 9.1 supplerer tabellen og viser den hyppighed, hvormed de forskellige projektilpasninger anvendes i VVM-arbejdet.

Det skal bemærkes, at der gennem amtssamarbejdet er udfærdiget et katalog over projektilpasninger. Kataloget viser de tilpasninger, som amterne er enige om kan bruges, hvilket betyder at kataloget er forholdsvist kort. Der er meget stor forskel på, hvad man i amterne accepterer af projektilpasninger, hvilket ovenstående figur 9.1 også viser. Dette hænger også sammen med hvilke krav, der stilles hos den enkelte myndighed af krav for dokumenteret effekt. Spørgsmålet om dokumentation og vurdering af robusthed tages op i afsnit 9.2.

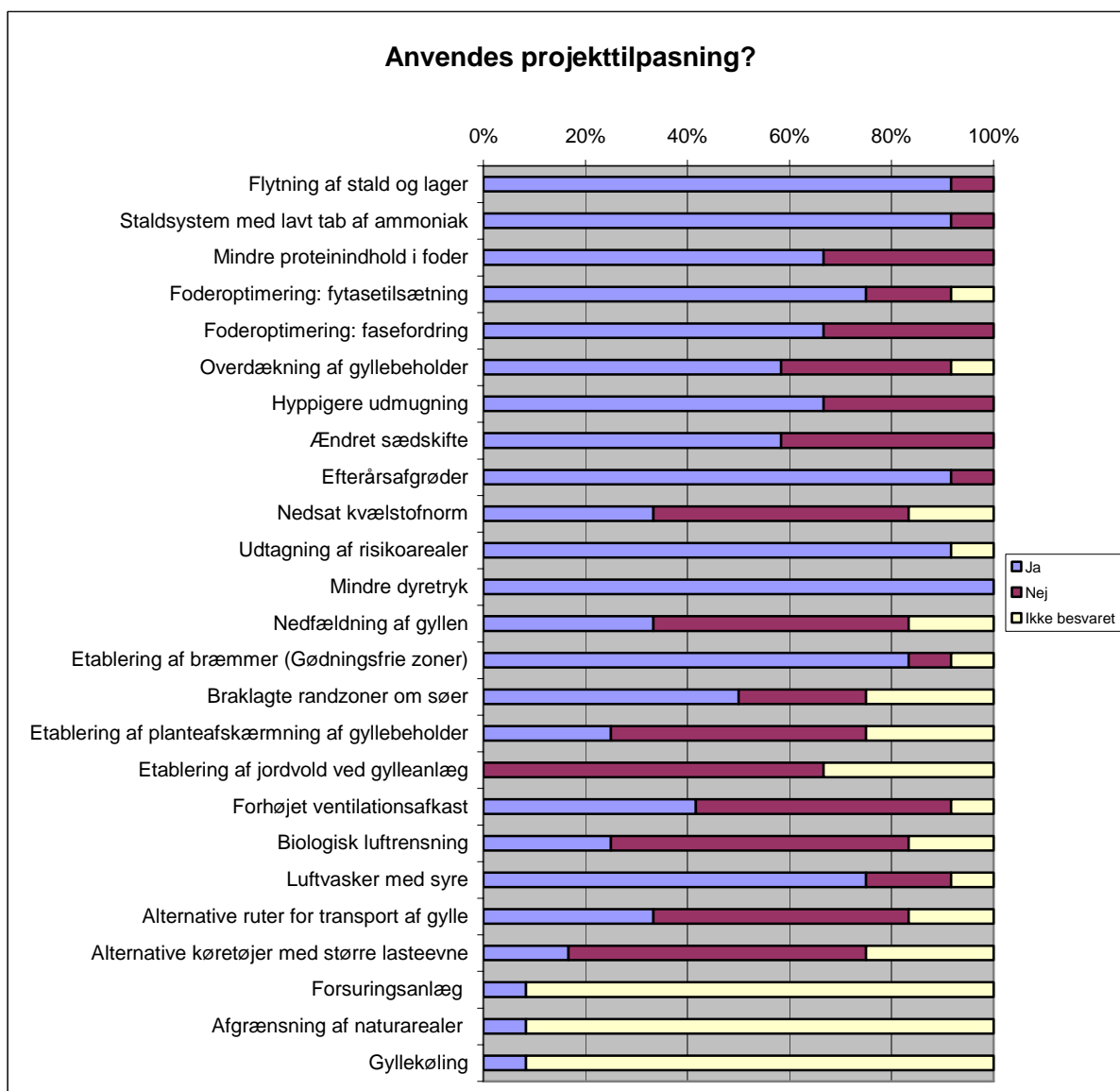
Dialog mellem amt og konsulent om projektilpasninger

ERFA-møderne viste, at amternes aktivitet i at foreslå projektilpasninger varierer fra sag til sag og amternes imellem. Generelt er erfaringen, at det er vigtigt med en god dialog med konsulenterne, så den dybe tallerken ikke genopfindes hver gang. Eksempelvis har nogle amter udarbejdet et skema med tiltag og procentvise reduktioner, som er tilgængelig for ansøger og konsulent.

De fleste amter melder ud hvor problemerne er, hvorefter det er op til konsulenterne at projektilpasse.

Der peges på at sagsgangen omkring projektilpasninger lettes, hvis der er gjort et godt forarbejde med et samarbejde omkring udarbejdelsen af kriterier, så konsulenter kender administrationsgrundlaget godt. Endvidere peger amterne på forskellen mellem konsulenter, hvor erfaringen er, at miljøkonsulenter specialiserede i VVM-området giver et stort kvalitetsmæssigt løft.

I forhold til konsulenterne anfører de fleste amter, at de bruger forholdsvist meget tid på at checke konsulenternes tal og beregninger, fordi erfaringer viser, at der ofte er uoverensstemmelse mellem de oplysninger (fx arealstørrelser), som ansøger/konsulent har angivet i ansøgningsskema, kort og regneark.

Figur 9.1 Anvendte projektilpasninger angivet i spørgeskemabesvarelsen.

Tidspunkt for projektilpasninger

Med hensyn til tidspunkt for projektilpasninger, tilkendegav amterne på ERFA-møderne, at projektilpasninger sker på et tidligt tidspunkt og derefter løbende i sagerne. Eksempelvis sker der tilpasninger under oplysning af screeningssagen, fx hvor amtet i tilfælde af ikke realistiske gylleaftaler eller aftaler der snart udløber, beder ansøger om nye gylleaftaler.

Det påpeges af amterne, at det ikke er alle projektilpasninger de har kendskab til, idet nogle laves før ansøgningen. Dette er i overensstemmelse med VVM-evalueringen, foretaget i 2001, som viste at der i de analyserede husdyrsager forud for indsendelse skete projektilpasninger i 35 % af sagerne (Miljøministeriet, 2003).

En generel praksis er, at ansøger bliver bedt om at indsende alle de nødvendige oplysninger, fx i forhold til placering af arealer, arealbelastning, placering af stald osv. til brug for at foretage beregninger. Hermed fås en indikation af problemer med den ansøgte udvidelse, hvilket sendes til ansøger/konsulent, som derefter går ind og laver projektilpasninger som en del af tilretningen af projektet, således at VVM pligt undgås.

I nogle amter er målet at gøre al amtets information tilgængeligt for ansøger/konsulent på nettet, således at de har mulighed for at tilrette projekterne på forhånd. Der er endvidere et krav om at ansøger/konsulent udfylder amtsregnearket som led i ansøgningen, så amtet hurtigt kan se om der er problemer eller ej.

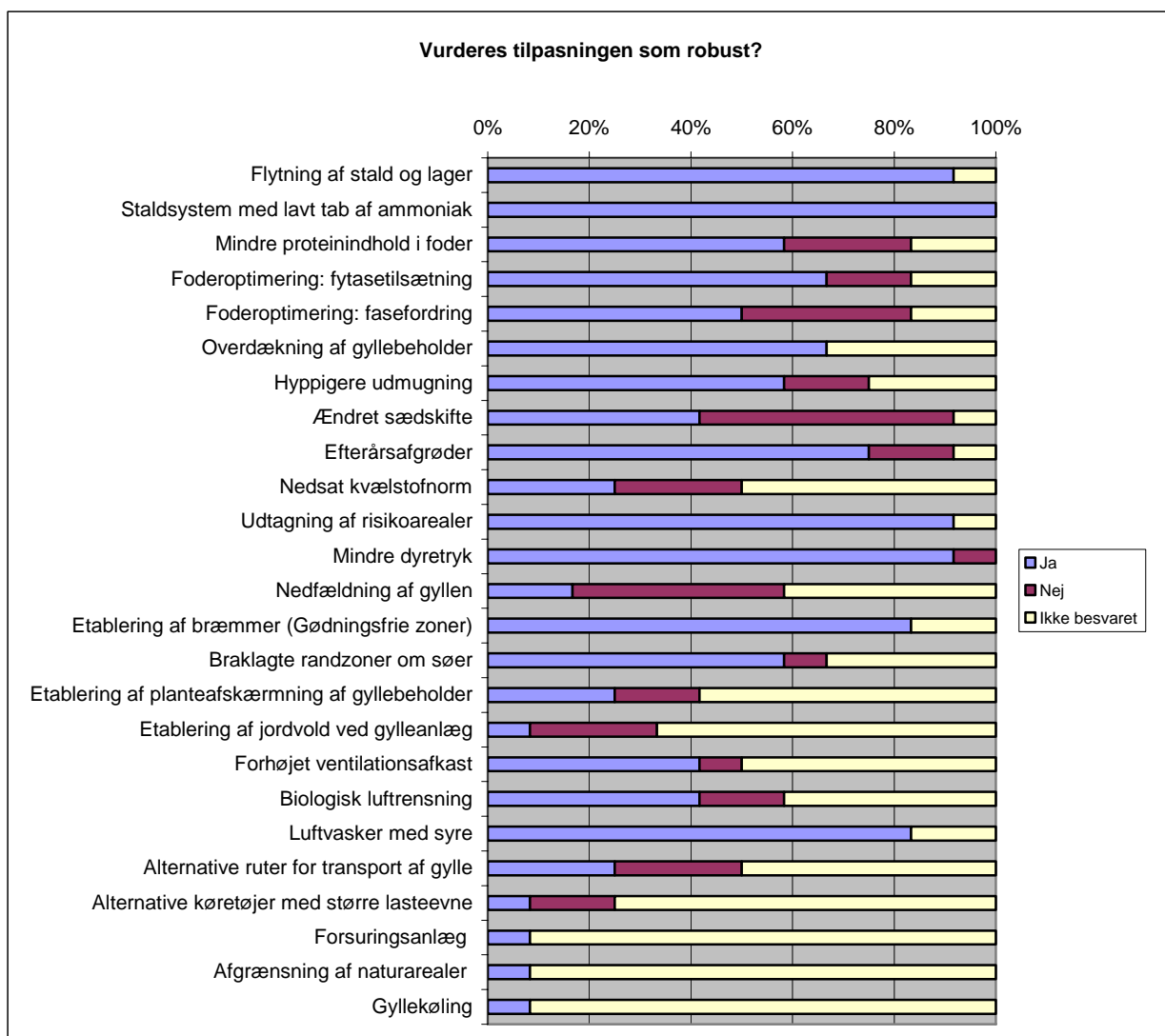
9.1.2 Robusthed af projektilpasninger

I amternes administrationsgrundlag opereres med to typer af projektilpasninger:

- De projektilpasninger, som er ukomplicerede, umiddelbart acceptable og nemme at kontrollere eller
- de projektilpasninger, som er mere komplekse, vanskeligt gennemskuelige og/eller ikke lette at kontrollere.

I førstnævnte tilfælde er der tale om robuste projektilpasninger, der vil kunne håndteres administrativt og dermed indgå som en forudsætning i screening. I sidstnævnte tilfælde med ikke-robuste tilpasninger, der er komplekse, vanskelige at gennemskue, eventuelt beroende på avancerede metoder eller er vanskelige at kontrollere, viser amternes administrationsgrundlag, at disse projektændringer ofte ikke indgår som en forudsætning for afgørelsen om VVM pligt eller ej.

Figur 9.2 viser amternes tilkendegivelse gennem spørgeskemaundersøgelsen af, hvorvidt amtet vurderer en given projektilpasning robust eller ej.

Figur 9.2 Amternes vurdering af robustheden af projektilpasninger (Spørgeskemaundersøgelse).

Figur 9.2 viser at følgende projektilpasninger vurderes robuste af hovedparten af amterne:

- Staldsystem med lavt tab af ammoniak.
- Flytning af stald og lager.
- Udtagning af risikoarealer.
- Mindre dyretryk.
- Etablering af bræmmer samt braklagte randzoner om søer.
- Luftvasker med syre.
- Efterafgrøder.
- Foderoptimering vha. fytasetilsætning.
- Mindre proteinindhold i foder.

Dokumentation af projektilpasningerne er forudsætningen for at vurdere, hvorvidt en tilpasning er robust eller ej. Dokumentationen kan ske på forskellig vis, se tabel 9.2.

Projekttilpasning	Hvordan dokumenteres robustheden?
Flytning af stald og lager	- Tilsyn - Plantegning over den nye placering - Beregninger - Byggeanmeldelse til kommunen
Staldsystem med lavt tab af ammoniak	- Tilgængelige måledata - Tilsyn af stalddypen - BAT-byggeblade
Mindre proteinindhold i foder	- Indkøbt foder - Brev fra konsulent - Foderplaner for eksisterende produktion som realistisk kan praktiseres fremover
Foderoptimering: fytasetilsætning	- Indkøbt foder
Foderoptimering: fasefordring	- Indkøbt foder - Ved beregning ud fra normtal og ikke for en evt. eksisterende produktion hvilket er problematisk
Overdækning af gyllebeholder	- Data fra DJF/DMU - Tilsyn - Rapport fra VMP III - Beregninger og BAT-byggeblade - Oplysning om, at flydelag ændres til fast overdækning
Hypigere udmugning	- Tilsyn - Brev fra konsulent, baseret på undersøgelse fra DJF - Oplysning fra ansøger om at der udmuges oftere
Ændret sædskifte	- Simmelsgård, fra konsulent
Efterafgrøder	- Anvendes i VMP II, DJF/DMU har beskrevet virkning - Markplan og gødningsregnskab - Simmelsgaard IIIB
Nedsat kvælstofnorm	- Fastlagt norm i bekendtgørelsen. Accept af at ansøger reducerer sit indkøb af handelsgødning, da det reducerer kvælstofoverskuddet. - Mark og gødningsplan
Udtagning af risikoarealer	- Mark og gødningsregnskab - At arealerne udtages af projektet
Mindre dyretryk	- "Tro og love" erklæringer - Mark og gødningsplan - Konsulent/landmand - Beregninger - Ved at der indgår flere arealer i projektet end nødvendigt i forhold til harmonikravet
Nedfældning af gyllen	- Normtal - Skriftligt materiale fra Dansk Landbrug
Etablering af bræmmer (Gødningsfrie zoner)	- Mark og gødningsplan - Beregninger - Ansøgers oplysning om, at der ikke udbringes husdyrgødning på de udtagne arealer
Braklagte randzoner om søer	- Mark og gødningsplan - Beregninger
Etablering af planteafskærmning af gyllebeholder	- Tilsyn - Plantegning/ansøgning om landzonetilladelse
Etablering af jordvold ved gylleanlæg	- Tilsyn
Forhøjet ventilationsafkast	- Tilsyn - Beregninger

	- Normtal
Biologisk luftrensning	- Tilsyn - BAT-byggeblade
Luftvasker med syre	- Dokumenteret af hollandsk godkendelsessystem - Tilsyn - BAT-blad
Alternative ruter for transport af gylle	- Fremsendt ruteplan
Alternative køretøjer med større lasteevne	
Forsøringsanlæg	- BAT-byggeblade og beregninger
Afgræsning af naturarealer	- MVJ-aftale eller tinglyst plejepligt

Table 9.2 Amternes dokumentation af robusthed (Spørgeskemaundersøgelse).

De primære typer af dokumentation for at en projektilpasning vurderes robust er:

- Beregninger.
- Tilsyn.
- Normtal.
- BAT-byggeblade.
- Mark- og gødningsplan/regnskab.
- Breve/tro og love erklæringer.

9.1.3 Tilsyn med projektilpasninger

Som vist ovenfor er der stor forskel på amternes praksis i forhold til hvilke projektilpasninger, der anvendes, og vurderingen af hvor robuste forskellige tilpasninger er. Når nogle amter er forbeholdne overfor at medtage den samlede liste af projektilpasninger, hænger det bl.a. sammen med Naturklagenævnets udtalelser i konkrete sager om, at det påhviler amtet at påse om forudsætningerne for en screeningsafgørelse holder, herunder bl.a. checke bestemte sædskifter som grundlag for kvælstof- og fosforberegninger for udbringningsarealer. Hvis ikke forudsætningerne holder, skal amtet foretage en ny vurdering af om projektet er VVM-pligtigt.

I forbindelse med tilsyn af de produktionsmæssige forudsætninger for screeningsafgørelse anvendes bl.a.:

- Kontrol af fremsendt dokumentation.
- Kontrol af gødningsregnskabet indsendt til Plantedirektoratet.

Som grundlag for at føre tilsyn med staldanlæggets indretning anvendes bl.a.:

- Driftsmæssig kontrol efter Miljøbeskyttelsesloven.

Den generelle erfaring er, at tilsyn rettet mod forudsætninger for en screeningsafgørelse sjældent finder sted.

9.2 Miljøgodkendelser

En overordnet erfaring omkring sammenhængen mellem VVM og miljøgodkendelsen er fra kommuner/miljøcentre, at fra første generation af VVM og til frem til i dag er der sket en udvikling, hvor der er mere og mere overlap mellem de vurderinger, som henholdsvis amt og kommune laver. Dette giver ofte anledning til dobbelt sagsbehandling, og forventningen er at dette vil kunne undgås i et kommende system med udarbejdelse af såvel VVM som godkendelse hos samme myndighed.

En anden overordnet erfaring er, i relation til tidsforbrug, udarbejdelse af godkendelser. Kommunernes erfaring er de særligt ressourcekrævende opgaver som er:

- N og P beregninger.
- Arealkontrol (ejer- og lejerforhold og dyrehold).
- Geneforhold (borgerhenvendelser og vilkårsfastsættelse).
- Indhentning af oplysninger fra ansøger.

I det følgende vil vi opsamle nogle af de kommunale erfaringer med indarbejdelse af projektilpasninger som følge af screeningsafgørelser, vilkårsfastsættelse, proportionalitetsprincippet samt tilsyn. Erfaringsopsamlingen var baseret på et seminar med indbudte kommuner og miljøcentre den 10. november 2005, jf. bilag B.2.

9.2.1 Indarbejdelse af projektilpasninger som følge af screeningsafgørelse

Med hensyn til *screeningsafgørelser* giver forskelle i amternes praksis forskellige præmisser for kommunernes arbejde med miljøgodkendelser. Kommunernes erfaring er:

- At nogle amter er meget specifikke i deres screeningsafgørelser og præciserer hvilke projektilpasninger, der indgår som forudsætning i afgørelsen. Dette giver et grundlag for kommunerne, som dermed indarbejder projektilpasningerne som vilkår i godkendelsen.
- At andre amter i deres afgørelse alene konstaterer, at der ikke er VVM-pligt, hvorfor kommunerne ikke kan anvende afgørelsen som grundlag for at stille vilkår.

Endvidere forholder amtet sig i en screeningsafgørelse alene til merbelastningen i modsætning til miljøgodkendelsen, som forholder sig til den samlede drift. Kommunerne skal derfor indhente yderligere oplysninger. Det drejer sig bl.a. om:

- Tålegrænser for områder samt eventuel overskridelse.
- Aktuel status på § 3 områder.
- Baggrundsbelastning.

Med hensyn til baggrundsbelastningen peger kommuner på, at der opleves uenighed mellem de to myndigheder i forhold til hvilke tal der skal anvendes. Amterne anvender generelt de gennemsnitlige tal dækkende 3 års målinger, mens nogle kommuner anvender de nye tal for baggrundsbelastningen givet af DMU. Ved brug af sidstnævnte, der viser en faldende baggrundsbelastning, vil kommunen kunne komme frem til andre vurderinger end amtet.

9.2.2 Vilkårsfastsættelse

Med hensyn til *tidsforbruget* omkring vilkårsfastsættelse er der særligt positive erfaringer med sager, hvor der er god dialog mellem amt og kommune med fælles køreplan og løbende udveksling af information. Dette giver den korteste sagsbehandlingstid med fordel for såvel landmand som myndighed.

I forbindelse med vilkårsfastsættelse forudsætter miljølovgivningen, at myndigheden definerer et *reduktionsniveau*, som landmanden skal leve op til i stedet for at bestemme, hvilken specifik teknologi der skal anvendes.

Med hensyn til *landskab* er der i kommunerne usikkerhed omkring, hvilken hjemmel der er for varetagelse af landskabelige hensyn. Endvidere udtrykkes der bekymring om, hvorvidt et kommende system med én godkendelse vil være i stand til at varetage landskabelige hensyn på samme beskyttelsesniveau som i dag, hvor der er et særskilt fokus herpå i lokaliseringsgodkendelse og landzonetilladelsen. Særligt de fritliggende stalde med påvirkninger som støj, transport og lys vurderes kritiske.

Med hensyn til *kørsel* er der ikke en fuldstændig afklaring i kommunerne om, hvilke vilkår der kan fastsættes, herunder hvorvidt kommunen kan fastsætte vilkår i forhold til gylletransport på offentlig vej.

Til spørgsmålet om, hvorvidt *kommuneplanen* anvendes i processen med at fastsætte vilkår svarer kommunerne, at kommuneplanen samt amternes planoplysninger anvendes. Der ses herunder også på, hvad arealer er udlagt til i fremtiden, og derved får planlagte byudviklingsområder, sommerhusområder m.v. betydning i forhold til afskæringskriterier. Der er eksempler på, at fremtidige byområder er med til at kræve 0-løsning i forhold til lugt, en vurdering som Skov- og Naturstyrelsen endvidere har givet medhold i.

9.2.3 Proportionalitetsprincippet

Ved kommuners valg af hvilke vilkår, der skal stilles til landmandens produktion indgår et proportionalitetsprincip, hvorved der skal foretages en afvejning mellem de økonomiske og miljømæssige hensyn. På seminaret den 10. november 2005 fremkom følgende erfaringer med brug af proportionalitetsprincippet:

- Ingen af de deltagende kommuner/miljøcentre havde nedskrevet retningslinier eller politikker for hensyntagen til proportionalitetsprincippet.
- Som grundlag for at vurdere proportionalitet i forhold til at stille vilkår om BAT i en miljøgodkendelse, anvender kommunerne typisk landmanden/konsulentens udtalelser og eventuelt beregninger. Endvidere anvendes BAT-byggeblade indeholdende oplysninger og økonomi og oplysninger om, hvor udbredt teknologien er.
- Princippet anvendes mest i forhold til luftrensning. Andre tiltag som fx overdækning af beholdere og nedfældning af gylle er nu givet af Husdyrbekendtgørelsen. Med hensyn til luftrensning vil omkostningerne variere meget mellem forskellige typer af stalde.
- I en vurdering af proportionalitet ses miljøgevinsten i forhold til brugets størrelse og økonomi.

De deltagende kommuner/miljøcentre gav udtryk for en vis tilbageholdenhed i forhold til at stille dyre vilkår. En praksis er at der hellere gives afslag end der gives vilkår om projektilpasning, hvis landmanden vurderer det er for dyrt. En overvejelse er bl.a. risikoen for at skulle betale erstatning. Endvidere ser kommunerne forskellen i deres brug af proportionalitetsprincippet afhængig af, om det er en industrivirksomhed eller et husdyrbrug. Erfaringen i forhold til industrivirksomheder er, at der her gerne stilles krav – i modsætning til ved husdyrbrug.

En anbefaling fra kommunerne er udarbejdelse af retningslinier omkring brug af proportionalitetsprincippet for at sikre en ensartet behandling af sagerne. Endvidere ønskes redskaber til at vurdere kosteffektivitet.

9.2.4 Tilsyn af vilkår

Med hensyn til omfang og type af vilkår der stilles, er kommunernes erfaring, at der i dag stilles vilkår som ikke altid er mulige at kontrollere. Nedenstående tabel viser en liste af de tilsynsmuligheder som kommunerne kan benytte sig af. De tilsynsmuligheder, som vurderes mindre valide i praksis, er markeret i tabellen.

Vilkårsforhold	Tilsyn/kontrol med vilkår
Dyreholdets størrelse, herunder retten til samdrift mellem flere anlæg	Digitale registre: <ul style="list-style-type: none"> - Årsregnskab (drifts- og skatteregnskab) - Gødningsregnskab (antal DE)
	Besætningsjournaler

	Slagteriefregninger med omregning fra slagtevægt til antal DE
	Optælling i stalde – giver et øjebliksbillede
Udspretningsarealer	Mark- og gødningsplaner
	Bufferzoner – ved at se på plantevæksten
	Markrelaterede vilkår
Ammoniak og lugt fra staldanlæg	Kg dyr på stald
	Opsætning af tekniske anlæg
	Forbrug af foderstoffer – ved at se på indkøbt mængde tilsætningsstoffer
	Lugtobservation/lugtvejledning
Næringsstoffer	Balanceregnskab
	Grønt regnskab
	Beregningsmodeller (fx amsregnearket eller Simmelsgaard)
	Normtal fra Plantedirektoratet
	Som et gennemsnitligt dansk plantebrug
Støj	Datablade på anlæg
	Støjmåling (orienterende/egentlig)
Støv	Anlæg (ren og vedligeholdelse)
Affald	Kvitteringer for korrekt bortskaffelse

Table 9.3 Tilsyn og kontrol med vilkår. (Seminar den 10. november 2005)

Med hensyn til kontrol af dyreholdets størrelse, er en stor del indbygget i landmandens egenkontrol, herunder konsulentunderskrevne rapporter.

Vilkår omkring sædskifte er affødt af amternes screeningsafgørelser, i og med nogle amter lader sædskifte indgå som en robust projektilpasning. Kommunernes tilsyn med dette vilkår er fremsendte markplaner og eventuelt stikprøvekontrol. Kommunerne udtrykker ønske om at få adgang til markkortene inklusiv forpagtninger. I dag er kun ca. 5 % af markkortene digitaliseret.

På seminaret blev *dyrevelfærd* endvidere taget op som et tilsynsemne. Det er erfaret, at ved fritliggende stalde og i sager, hvor stuehuset er udlejet til en anden, kan opsynet med dyrehold være mindre hyppigt end ved produktioner, hvor landmanden er tættere på sit dyrehold. Dette har i nogle tilfælde givet anledning til klager/sager.

10. Organisering af VVM-arbejdet

I dette kapitel vil vi først opsamle erfaringer omkring den interne organisering ved screeninger og VVM-redegørelser, hvorefter der vil blive set på brugen af IT værktøjer dels i relation til ansøgere og konsulenter og dels i relation til den interne sagsbehandling. Endelig opsamler kapitlet amternes erfaringer omkring kommunikation med ansøgere og konsulenter.

Erfaringsopsamlingen viser at der er stor forskel på, hvordan amterne organiserer VVM-arbejdet. Den valgte organisering vil afhænge af såvel amtets organisation som af sagstypen – ligesom der ses en forskel på, hvorvidt der er tale om screening eller VVM-redegørelser. I screeningssager ses at amterne generelt supplerer den af Miljøministeriets anbefalede interne sagsgang, primært med høringer i andre fagkontorer. Ved VVM-redegørelser suppleres en projektorganisation oftest med interne (stjerne)høringer.

Amterne anvender i høj grad IT-værktøjer – såvel i forhold til kommunikationen med ansøgere/konsulenter og i forhold til den interne sagsbehandling. Udover brugen af IT er erfaringen, at en tæt og løbende dialog med rådgivere er helt central for VVM-arbejdet, hvor amterne anvender en lang række af tiltag såsom fællesmøder og udsendelse af nyhedsbreve.

10.1 Interne arbejds gange

Miljøministeriet udsendte i februar 2001 et brev (medtaget i vejledningen), der indeholdt en opfordring til bl.a. at bruge projektorganisering i stedet for stjernehøring og at screening alene er en administrativ proces. Til spørgsmålet om disse arbejds gange anvendes, svarer 60 % af amterne ja. Endvidere anvendes eller suppleres med helt andre interne arbejds gange end de anbefalede i halvdelen af amterne.

De amter, som supplerer de anbefalede arbejds gange, supplerer primært med nedsættelse af projektgrupper, der varetager VVM-screeninger. Derudover suppleres med interne høringer af fagspecialister – især i de kritiske sager med eventuel overskridelse af afskæringskriterier.

De amter som anvender helt andre arbejds gange end anbefalet bruger følgende:

- Stjernehøring.
- Løbende orientering af byggesagsbehandlere og landbrugstilsyn, som dermed arbejder parallelt.
- Ad-hoc arbejdsgrupper i enten et enkelt fagkontor eller på tværs af fagkontorer.
- Screening foretages af en gruppe sagsbehandlere i enkelt fagkontor (fx landbrug). Fastsatte kriterier bestemmer, hvornår en sag skal til høring i et andet kontor.
- Politisk behandling.

I få amter afgør sagsbehandleren de fleste sager selvstændigt. I de fleste amter er der tale om en projektorganisering suppleret med en vis grad af stjernehøring.

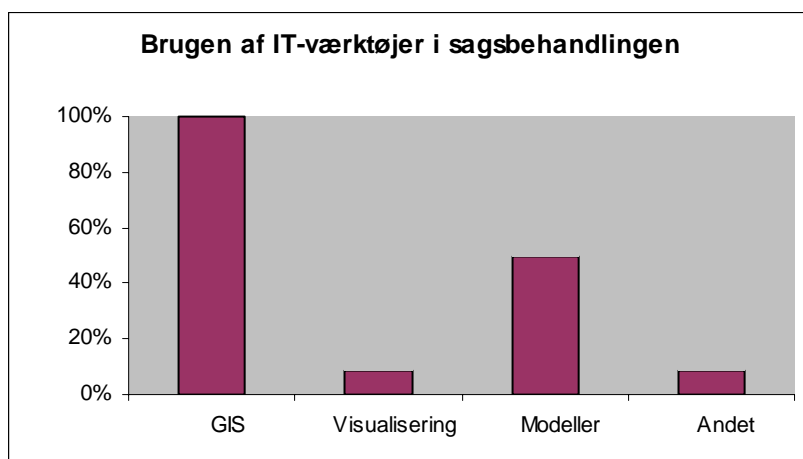
De interne arbejds gange ved VVM-redegørelser adskiller sig i 75 % af amterne fra praksis i screeningssager. Arbejds gangene adskiller sig ved:

- Alle sager sendes i høring i andre fagkontorer (5 amter).
- Sager sendes ofte til høring hos andre fagpersoner uden for VVM-gruppen (3 amter).
- Kontorchef og direktør inddrages umiddelbart før politisk behandling (1 amt).
- Arbejds gangene evalueres løbende (1 amt).

10.2 IT-værktøjer og brugerflader

I forbindelse med sagsbehandlingen anvender amterne forskellige IT-værktøjer i relation til ansøgere og deres konsulenter. Udover e-mail korrespondance mellem amt, konsulent og ansøger, anvendes primært GIS og amsregnearket. Det nye vil blive det digitale ansøgningsskema.

I forbindelse med intern sagsbehandling anvendes GIS i alle amter, se figur 10.1.

Figur 10.1 IT værktøjer ved den interne sagsbehandling (Spørgeskemaundersøgelse).

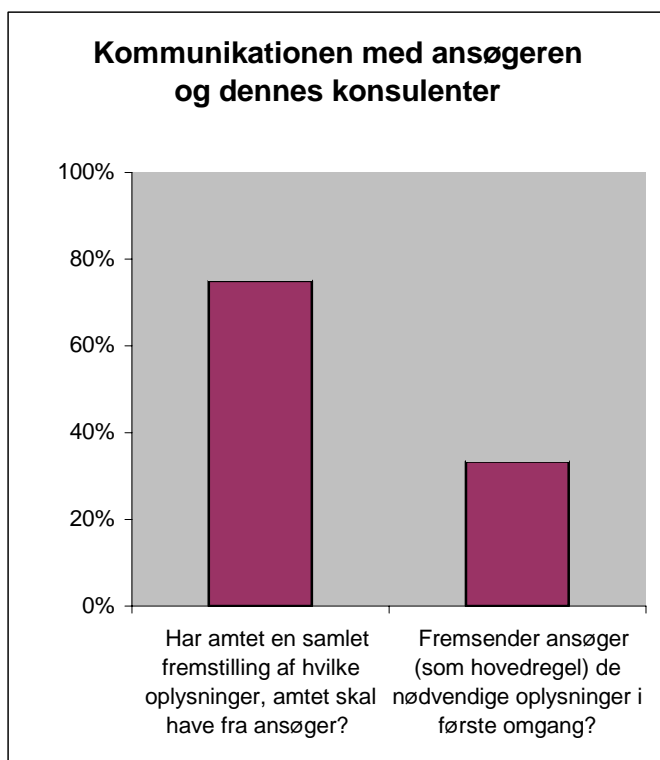
De anvendte modeller til intern sagsbehandling er: Amsregnearket, regneark til denitrifikation, regneark til udvaskning af nitrat fra rodzonen, regneark til beregning af arealkrav og harmonikrav, sagsdatabase, notaark, fælles elektronisk bibliotek, Simmelsgaard, regneark baseret på Jesper Bak, internt udarbejdet IT værktøj (BIO-data) til vidensindsamling om lokaliteter.

Derudover anvendes: GLR CHR registre, Netborger samt GIS værktøj med afskæringskriterier til vurdering af ammoniakpåvirkning.

10.3 Amternes kommunikation med ansøger og konsulent

Amterne orienterer ansøger og dennes konsulent om, hvilke oplysninger amtet skal have til brug for udarbejdelsen af VVM-redegørelsen. Denne orientering sker i ca. halvdelen af amterne via hjemmesider som vist i kapitel 2. I de øvrige amter fremsendes information til landmanden/konsulenten i den enkelte sag, dvs. skabelon/paradigme for VVM-redegørelse ligger ikke på nettet. I 75 % af amterne er erfaringen, at amtets udmeldinger om hvilke oplysninger, der skal være til stede altid anvendes af ansøgere og konsulenter, mens den sidste fjerdedel af amterne erfarer at de ofte anvendes.

Til spørgsmålet om, hvorvidt ansøger så som hovedregel fremsender de nødvendige oplysninger i første omgang til amtet, svarer over halvdelen af amterne, at dette ikke er tilfældet, se figur 10.3.

Figur 10.3 Kommunikation med ansøgeren og dennes konsulenter (Spørgeskemaundersøgelse).

Udover brug af hjemmesider og anden skriftlig kommunikation anvender amterne i høj grad en direkte dialog. Praksis er, at amterne i forbindelse med VVM-redegørelser afholder et opstartsmøde hos landmanden ("køkkenbords-møde") med repræsentation fra amt, kommune og konsulent. På mødet gennemgås VVM-processen og det videre arbejde, herunder oplysningsbehov.

På nær en enkelt myndighed har alle amter dialog med rådgivere udover den skriftlige. Hos det ene amt er erfaringen, at det er svært at samarbejde med rådgivere, og det opleves at disse modarbejder i VVM-processen. Erfaringen er da også generelt, at en tæt dialog er vigtig for kvaliteten af samarbejdet, og VVM-vurderingerne. Til brug for at etablere en dialog mellem amt og konsulenter anvendes bl.a. følgende tiltag:

- Nyhedsmails til konsulenterne. Indholdet kan fx være information om nye regneark eller politiske beslutninger)
- Ansøgningsskema, regneark mv. på hjemmesiden.
- 'VVM kagebog'
- Informationsmøder med konsulenterne – i mange amter flere gange årligt.
- Deltagelse i landboforeningsmøder.

En tæt dialog kan være med til at sikre, at konsulenterne er helt opdateret på bl.a. beregningsmetoder og afskæringskriterier, og dermed være led i at minimere ressourceforbruget i sagsbehandlingen, fx til brug for at checke datagrundlag og beregninger. Amterne påpeger endvidere, at de ofte uensartede administrationsgrundlag mellem amterne giver anledning til megen ressourcekrævende diskussion med konsulenterne.

11. Amternes idéer til vejledningsmaterialet

Udover en hastig udvikling i administrationspraksis og opdukken af en række nyere beregningsværktøjer, har den voksende sagsmængde medført en fornemmelse af et felt under hastig udvikling. Den vejledning, der i 2001 blev udgivet, føler de fleste ikke er til nogen hjælp i dag.

Som beskrevet tidligere i rapporten er det primære grundlag for amternes administration, afgørelser truffet i Naturklagenævnet, og erfaringsopsamlingen viser, at selv om vejledningen kun er 5 år gammel, efterspørger amtene en opdateret vejledning specifikt for husdyrområdet.

Den overordnede anbefaling fra amtene er gennem en kommende vejledning for VVM af husdyrbrug at sikre en høj grad af ensartethed i praksis. Især efterspørges i en kommende vejledning en præcisering af flere centrale begreber, vejledning om hvilke metoder, der bør anvendes til vurdering samt centralt bestemte afskæringskriterier.

11.1 Amternes anbefalinger til vejledningsmateriale

Samtlige amter udtrykker behovet for en opdateret vejledning, som er dækkende for de problemstillinger og afvejninger, som myndighederne sidder med i dag og som er opdateret i forhold til Naturklagenævnets orienteringer.

Det ses af analysen af administrationsgrundlagene, herunder afskæringskriterierne, at praksis er meget forskellig amter imellem. En udtalt bekymring er at der, ved overdragelse af VVM kompetencen til kommunerne, vil være risiko for at se lige så mange praksisser, som der er kommuner. Den overordnede anbefaling fra alle amter er at udarbejde en specifik vejledning for husdyrbrug, som sikrer en højere grad af ensartethed i VVM-praksis fremover.

På ERFA-møderne blev der enstemmigt givet udtryk for at en ny vejledning skal være mere detaljeret og præcis end den nuværende. Med mere ”præcis” angav flere amter at de mente:

- Præcisering af ansøgningsmateriale
- Præcisering af beregningsværktøjer
- Præcise tal for effekt af miljøtiltag
- Præcise grænser for merbelastning

Gennem spørgeskemaundersøgelsen samt ERFA-møderne er amtene endvidere fremkommet med følgende konkrete forslag til et kommende vejledningsmateriale:

Afklaring af definitioner

Der efterspørges en afklaring af definitioner i en kommende vejledning. Som eksempler herpå er: a) anlæg og projekt, herunder samdrift, b) ”nuværende lovlig produktion”.

Vejledning om kumulation og forsigtighedsprincippet

Der efterspørges en afklaring af begreberne og hvordan de skal håndteres.

Anbefaling om ensartet brug af metoder

Amtene efterspørger gennem en kommende vejledning en mere klar anbefaling i forhold til hvilke metoder, myndighederne bør anvende til vurdering.

Herunder er peget på behovet i forhold til, hvorledes reduktionskoefficienter i relation til påvirkning af overflade- og grundvand fremkommer.

Samspil med andre direktiver

Der udtrykkes et behov for at vide mere om, hvordan VVM ville komme til at hænge sammen med vandrammedirektivet og Natura 2000 planer.

Ensartet brug af afskæringskriterier

Som vist i analysen af afskæringskriterier er praksis meget forskellig i amterne, og det anbefales også af amterne, at der udarbejdes et fælles regelsæt/lovgrundlag med samme afskæringskriterier.

Klarhed over robusthed af projektilpasninger

Der efterspørges mere klarhed over hvilke projektilpasninger, der kan anvendes og hvilken dokumentation, der kan accepteres i forbindelse med screening.

Strafbestemmelser

Enkelte amter efterspørger strafbestemmelser i det kommende lovgrundlag samt retningslinier herfor i en ny vejledning.

Endelig var der flere der understregede, at der endvidere var brug for løbende dialog og erfaringsudveksling.

12. Afslutning – opsamling af erfaringer

En overordnet konklusion fra erfaringsopsamlingen er, at der i amterne er variation i administrationspraksis og beskyttelsesniveau – på nogle områder endog stor variation. Denne variation afspejler bl.a. forskelle i naturgrundlag, socioøkonomi, kulturgeografi og forskelle i politiske holdninger til miljøbeskyttelsesniveauet.

Erfaringsopsamlingen har ikke systematisk indsamlet data for og analyseret disse forskelles betydning for administrationen af VVM-reglerne. Der kan dog nævnes et par eksempler på, hvorledes administrationen er præget af de lokale forhold. Eksempelvis betyder en høj befolkningstæthed, at nabogener og drikkevandsinteresser prioriteres højt, og medfører en øget dialog med borgere. Et andet eksempel er, hvorledes en stærk afhængighed af landbrugserhvervet motiverer søgningen efter teknologiske løsninger på landbrugets miljøproblemer for at sikre end udvikling i landbruget.

Variationen i administrationspraksis hænger også sammen med amternes meget forskellige erfaringsgrundlag med hensyn til hvor mange screeninger og vurderinger, der er foretaget af husdyrbrug.

I det følgende vil erfaringerne indsamlet fra amter/HUR samt kommuner/miljøcentre blive opsamlet.

For kommunikation om VVM er erfaringerne følgende:

- Administrationsgrundlagene har varierende omfang og indhold samt afspejler den meget forskellige praksis i amterne.
- De kan indeholde beskrivelse af: lov- og plangrundlag, sagsforløb, miljøeffekter, afskæringskriterier, mulige projektilpasninger med tilhørende dokumentationskrav samt diverse skemaer og eventuelt kortbilag.

Elementer fra amternes brugerflade, der vurderes særlig positive:

- Oplysninger om VVM skal være let tilgængelige, idet de både er lette at finde og er samlet ét sted.
- Administrationsgrundlag, populærbeskrivelser, skemaer med tilhørende vejledninger samt skabeloner/eksempler ligger tilgængelige.

Erfaringer med screeninger er følgende:

- Til screeningerne er der udviklet et screeningsskema til hjælp for vurderingen af væsentligheden af anlæggets miljøpåvirkninger. Dette skema har gennem de senere år ændret status i amternes praksis. Det bruges ikke længere til selve vurderingen, men har til gengæld været inspirationen til udviklingen af en række ansøgningsskemaer.
- Amterne har i dag en stor række forskellige ansøgningsskemaer. I nogle amter er der forsøgt en koordinering med de ansøgningsskemaer, der er fx for ansøgning om miljøgodkendelse. Derudover forsøger nogle amter at udvikle et fælles digitalt ansøgningsskema.

- Selve vurderingen af de miljøpåvirkninger, der kommer fra et anlægs udvidelse sker ikke i dag ved brug af screeningsskemaet. I stedet foretages i den enkelte sag en række konkrete vurderinger af påvirkningerne af natur, overfladevand etc. og det er på den baggrund, der foretages et samlet skøn.
- Omfanget af screeningen kombineret med antallet af sager, har betydet at sagsbehandlingstiden stadig er lang. En tredjedel af sagerne tager således længere end 2 måneder at behandle fra den dag de er fuldt oplyst. Kun ca. en tredjedel af sagerne afgøres inden for de ønskede 2 uger.
- Anmeldeskemaet var tænkt som en administrativ lettelse, hvor de mindre og uproblematisk sager hurtigt kunne behandles inden for 2 uger. I mange amter ser man negativt på denne ordning, primært fordi meget få sager kan afgøres på denne måde, men også fordi de 10 spørgsmål der skal svares ja til ikke er tidssvarende (fx omkring afstanden fra sårbar natur) og at andre forhold (fx kumulation) tillige ofte medfører, at den alligevel skal screenes.
- Antallet af sager efter anmeldeordningen er efter amternes oplysninger på vej ned.
- Der er blandt amterne ikke fundet mere end nogle ganske få eksempler på, at screeningsafgørelser har ledt til en efterfølgende VVM-vurdering, der er mundet ud i en VVM-redegørelse. Baggrunden herfor er, at de fleste sager klares gennem projektilpasninger.

Erfaringer med beskyttelsesgrundlaget er følgende:

- Screeningsafgørelserne er baseret på en konkret faglig vurdering af den enkelte sag, hvor der sker en nærmere vurdering af den øgede miljøbelastning som følge af udvidelsen.
- Hensynene til Natura 2000 har medført en væsentlig opstramning af grænseværdier/afskæringskriterier. I første omgang ved at en påvirkning af Natura 2000 kunne lede til VVM-pligt. Senere den øgede understregning af forsigtighedsprincippet, og debatten om kumulation der har ført til den seneste udmelding om, at merbelastninger ikke kan accepteres.
- Kravet om ingen merbelastninger er nu gennemført for de fleste amters administration.
- De vurderinger, der foretages er baseret på de kriterier, der fremgår af såvel VVM-direktivet samt samlebekendtgørelsens bilag 3. De vurderinger, der foretages af amterne lever dog ikke altid op til intentionerne om at bruge et "bredt miljøbegreb". I spørgeskemaundersøgelsen er spurgt nærmere ind til, hvilke vurderinger der foretages og det viser klart, at det brede miljøbegreb indsnævres til i høj grad at beskæftige sig med N, P og ammoniak. Nabogener og specielt landskab vurderes knap så ofte.
- Brugen af beregningsværktøjer er meget omfattende, og for de enkelte miljøforhold foretages ganske avancerede beregninger. Der sker en gradvis udvikling af nye, mere avancerede beregningsværktøjer. Gennem de seneste år har Amtssamarbejdet være drivende i dette arbejde blandt andet gennem introduktionen af en række tekniske anvisninger og dermed sat nogle fælles standarder for brugen af beregningsværktøjer. Frugten af dette er bl.a. det fælles-amtslige-regneark.
- Amternes administrationsgrundlag har også udviklet sig ganske meget de senere år. Efter de seneste års opstramninger af administrationspraksis, foranlediget af Naturklagenævnet og Skov- og Naturstyrelsen, har alle amter nu fået et administrationsgrundlag.

- Administrationsgrundlagene viser på den ene side en stor ensartethed i hvilke emner der behandles, men stor variation i hvordan de konkrete grænseværdier/afskæringskriterier er fastsat.
- Der er det seneste år sket en stor opstramning, hvor mange grænseværdier afspejler de øgede krav i relation til Natura 2000 og andre højt målsatte områder. I de fleste amter tolereres ikke i dag nævneværdige merbelastninger.
- Administrationsgrundlagene viser dog også, at i praksis er amternes administration meget forskellig vurderet efter den måde, hvorpå værdierne er fastlagt, men også hvordan man konkret vurderer fx reduktion af kvælstof fra kilde til recipient.
- En del amter arbejder stadigvæk med bagatelgrænser, hvilket næppe er i overensstemmelse med ønsket om ”ingen merbelastning” for de mere sårbare områder. Endvidere benyttes dyreenheder (DE) ofte som regneenhed, på trods af at én DE ofte kan dække ganske betragteligt forskellige størrelser af udledninger.
- Beskyttelsesniveauet, der tegner sig, er svært at vurdere præcist, da screeningerne jo kun beskæftiger sig med de udvidelser, der sker af anlæggene og derfor kun adresserer merbelastninger. Kun en mindre del af forureningen kan derfor reguleres. For de merbelastninger, der vurderes og efterfølgende søges minimeret gennem projektilpasninger vurderes beskyttelsesniveauet at være ganske højt.
- Beskyttelsesniveauet er ikke ensartet i amterne sådan som administrationsgrundlagene er formulerede i dag.
- For grundvand er spændvidden i amternes praksis ikke så stor. I de fleste tilfælde er målet, at der ikke sker merbelastninger, og at merudvaskningen for nye anlæg holder under 50 mg/l.
- For kystvande og fjorde, der er højt målsatte eller Natura 2000 områder er der generelt også krav om ”ingen merbelastning”, men der er meget stor forskel på, hvor store udledninger, der reelt accepteres. Reduktion af kvælstof er af flere amter fastsat, men ofte ud fra forskellig metodik. Ofte tillades relativt store merbelastninger for husdyrbrug, der ligger langt væk fra recipienterne.
- For søer, der er højt målsatte eller er Natura 2000 område er der lille spændvidde i kravene, der ofte er ”ingen merbelastning”. Der er dog ofte forskel på kravene til N, idet der for nogle selv højt målsatte søer udelukkende vurderes at være P-begrænsning.
- For landskab er der ofte stor spændvidde i de krav, der stilles op, fra ingen grænser til mere kvalitativt formulerede mål om hensyntagen til særlig værdifulde landskaber.
- For nabogener er spændvidden i grænserne også stor, da en del amter ikke har kriterier herfor, mens enkelte har grænser for lugt, hvor en merbelastning af ganske få husstande kan medføre VVM-pligt.

Erfaringer med VVM-vurderinger er følgende:

- VVM-redegørelsen adskiller sig fra screeningen, ikke så meget gennem, hvad der bliver set på og hvilke beregningsværktøjer, der bliver anvendt, men nok så meget den grundighed hvormed man går til sagen.

- Kun i begrænset omfang afspejler de eksisterende administrationsgrundlag arbejdet med VVM-redegørelserne.
- Amterne har udviklet en lang række ansøgningsskemaer, kagebøger for VVM-processen og paradigmer for, hvordan en redegørelse ser ud.
- De beregningsværktøjer, der anvendes er næsten de samme som i screeningssager.

For kumulation og forsigtighedsprincippet er erfaringerne følgende:

- Amterne foretager kumulative vurderinger i næsten alle sager, dog med varierende praksis og forskellig vægt.
- De kumulative vurderinger er datamæssigt særligt godt funderet i forhold til ammoniakdeposition i naturområder, hvor baggrundsbelastningen og tålegrænser er kendte.
- Den negative kumulation overvejes, men pga. meget overordnede opgørelser for husdyrtrykkets udvikling samt allerede overskredne tålegrænser, vurderer de fleste amter, at den negative kumulation ikke bør medregnes.
- Amterne efterspørger yderligere redskaber samt opdateret datagrundlag for baggrundsbelastning og tålegrænser til vurdering af kumulation.
- Forsigtighedsprincippet anvendes i amterne, særligt i relation til Natura 2000.

For sammenhængen mellem planlægning, miljøgodkendelser og VVM-tilladelser er erfaringerne følgende:

- VVM-redegørelser og screeninger forholder sig meget til planlægningen, og de bindinger og muligheder den giver i den enkelte region.
- I de senere år har en række planemner som nitratfølsomme områder, Natura 2000 og naturkvalitetsplanlægning bidraget med håndfaste, kvantitative mål som i høj grad har kunnet sætte rammer for de konkrete screeningsafgørelser.
- Det er svært, både for amt og kommune, at tilpasse informationsudvekslingen fra regionplantillæg til miljøgodkendelse så amtets mål for en acceptabel miljøpåvirkning kan oversættes til vilkår i miljøgodkendelsen, når denne skal laves af kommunen.
- Især kommunerne peger på udfordringen med at få sammenhæng mellem screeningsafgørelser og miljøgodkendelser, da screeningen sigter på at vurdere udvidelsen medens miljøgodkendelsen i princippet kigger på hele anlæggets miljøpåvirkning.
- Erfaringerne med brugen af VVM-tilladelser er yderst sparsom, og de deltagende parter på ERFA-møderne var ganske usikre på instrumentets muligheder.

For miljøforbedringer og projektilpasninger er erfaringerne følgende:

- Praksis i forhold til omfang og type af projektilpasninger varierer amterne imellem.

- De hyppigst anvendte projektilpasninger er: 1. Foderoptimering, 2. Efterafgrøder, 3. Mindre dyretryk/ændret størrelse af udvidelse, 4. Ændret sædskifte, 5. Udtagning af risikoarealer og 6. Ændret staldsystem.
- Projektilpasninger i forhold til det bredere miljøbegreb, herunder naboer, landskab og transport sker ikke i de fleste sager. Muligheden for at projektilpasse øvrige miljøforhold, fx tungmetaller, anvendes ikke i amterne.
- Projektilpasninger sker tidligt i forløbet samt løbende i processen. De første tilpasninger sker forud for at ansøgning indsendes til myndigheden.
- Med hensyn til robusthed vurderes følgende tilpasninger robuste af alle eller de fleste amter:
  - Staldsystem med lavt tab af ammoniak, Flytning af stald og lager, Udtagning af risikoarealer, Mindre dyretryk, Etablering af bræmmer, Braklagte randzoner om søer, Luftvasker med syre, Efterafgrøder, Foderoptimering vha. fytasetilsætning, Mindre proteinerindhold i foder, Overdækning af gyllebeholder, Hyppigere udmugning
- De mindre robuste projektilpasninger er: Ændret sædskifte, Nedefældning af gyllen, Nedsat kvælstofnorm, Alternative ruter for transport, Etablering af jordvold ved gylleanlæg.
- Tilsyn med forudsætninger for screeningsafgørelse er mangelfuld.
- Kommunerne/miljøcentre:
  - o forventer en mere effektiv sagsbehandling fremover, idet det eksisterende dobbeltarbejde mellem amt og kommune fjernes.
  - o Ønsker mere afklaring omkring vilkårsfastsættelse for landskab og transport.
  - o Ønsker retningslinier og redskaber for vurdering af kosteffektivitet i forbindelse med at bruge proportionalitetsprincippet.
  - o Påpeger problemer i relation til at føre tilsyn med dyreholds størrelse samt sædskifte.

Med hensyn til organisering af VVM-arbejdet er erfaringerne følgende:

- Hovedparten af amterne enten supplerer eller anvender helt andre interne arbejdsgange ved screening end de centralt fra anbefalede – fx ved brug af stjernehøring, nedsættelse af ad-hoc arbejdsgrupper eller politisk behandling.
- De interne sagsgange i VVM-redegørelser adskiller sig fra screening i trefjerdedele af amterne – primært ved brug af høringer.
- Ved VVM-redegørelser holdes ”køkkenbordsmøder” til opstart af processen, hvor der lægges såvel et VVM- som et miljøgodkendelses-perspektiv på den konkrete sag.
- Af IT-værktøjer anvendes GIS i alle tilfælde og forskellige typer af modeller i halvdelen af amterne. Visualisering anvendes sjældent.
- Kommunikation med konsulent og ansøger fungerer godt i hovedparten af sagerne i de fleste amter.
- Forskelle i administrationspraksis er med til at vanskeliggøre samarbejdet med konsulenter.

I relation til fremtidig vejledningsmateriale anbefales følgende af amterne/kommunerne:

- Gennem en kommende vejledning for VVM af husdyrbrug bør der sikres en høj grad af ensartethed i praksis. Især efterspørges i en kommende vejledning en præcisering af flere centrale begreber, vejledning om hvilke metoder der bør anvendes til vurdering samt centralt bestemte afskæringskriterier.

Referencer

Advokatfirmaet Poul Schmidt (2004): Notat om visse juridiske spørgsmål i forbindelse med VVM-screeninger af husdyrbrug. 24. november 2004.

Amtssamarbejdet (2003): Administration af Miljøministerens anmeldeskema for VVM-screening af husdyrbrug. November 2003.

Amtssamarbejdet (2005a): De juridiske rammer for administration af VVM-screening af udvidelser af husdyrbrug. Foråret 2005.

Amtssamarbejdet (2005b): Nabogener. Anvisning om nabogener til brug for VVM-screening af husdyrbrug. Udateret 2005.

Amtssamarbejdet (2005c): Ammoniak og natur. Teknisk Anvisning til VVM-screeningssager. 2005.

Amtssamarbejdet (2005d): NOTAT. Arbejdsgruppen vedrørende overfladevand og grundvand – status for arbejdet og de udarbejdede notater. 13/6 1954.

Anker, Helle Tegner (2004): Miljøregulering af landbrugets husdyrproduktion og tilhørende arealanvendelse – retlige rammer for forskellige lovgivningsmodeller, Skrifter fra Sektion for Økonomi, Samfundsvidenskabelige serie 12, KVL.

Danmarks Amtsråd (2001): Forvirring om sagsbehandling af VVM. Danmarks Amtsråd, nr. 5, 2001, side 3.

DMU (2005): Vedr. vedtagelse af regionplantillæg for udvidelse af husdyrbrug nær internationale naturbeskyttelsesområder. Danmarks Miljøundersøgelser. Afdeling for Terrestrisk Økologi. 1. februar 2005.

Drikkevandsudvalget : Drikkevandsudvalgets betænkning. Betænkning fra Miljøstyrelsen, nr. 1. 1998. Miljøstyrelsen.

Landsplanafdelingen (2000a): Vejledning om vurdering af visse offentlige og private anlægs indvirkning på miljøet. VVM. 1. udkast. 16. februar 2000.

Landsplanafdelingen (2000b): Redegørelse for VVM-reglerne i lyset af Naturklagenævnets afgørelse af 24. november 2000 om svinefarme. 30. november 2000.

Landsplanafdelingen (2000c): VVM i forbindelse med anlæg til intensiv husdyravl. Brev til samtlige amtsråd. 12. december 2000.

Landsplanafdelingen (2000d): Udvikling af kortlægningsmetode til brug for VVM-screening af husdyrbrug. Projektbeskrivelse. Udkast af 21/6 2000.

Landsplanafdelingen (2001): Tiltag til at nedbringe sagsbehandlingstiden af screening af husdyrbrug. 22. januar 2001.

Landsplanafdelingen (2001): Vejledning om vurdering af visse offentlige og private anlægs indvirkning på miljøet. VVM. 2001.

Landsplanafdelingen (2003): Brugervejledning om anmeldeordning for husdyrbrug (under VVM-reglerne). Juli 2003.

Landsplanafdelingen (2005): Evaluering af anmeldeordningen for visse husdyrbrug (under VVM-reglerne). Udkast 14. september 2005.

Miljøstyrelsen (1995): Projekt om jord og grundvand, nr. 17. 1995.

Miljø- og Energiministeriet (2001a): Nedsættelse af sagsbehandlingstider for VVM-screening af husdyrbrug uden at det grundlæggende naturbeskyttelseshensyn går tabt. Miljø- og Energiministeriet. Landsplanafdelingen. 9. februar 2001.

Miljø- og Energiministeriet (2001b): Tiltag til at nedbringe sagsbehandlingstiden af screening af husdyrbrug. Landsplanafdelingen, 5. kontor. 22. januar 2001.

NKN (1998): Naturklagenævnet Orienterer, nr. 155, marts 1998.

NKN (2000a): Naturklagenævnet Orienterer, nr. 225, december 2000.

NKN (2000b): Notat i sagen om etablering af husdyrproduktion under 250 DE. Udateret, Naturklagenævnet 2000.

NKN (2001): VVM-screeninger af husdyrproduktion under 250 DE. Naturklagenævnet. Formanden. 18. oktober 2001.

NKN (2003a): Naturklagenævnet orienterer, nr. 260, januar 2003.

NKN (2003a): Naturklagenævnet orienterer, nr. 276, marts 2003.

NKN (2003b): Naturklagenævnet orienterer, nr. 277, marts 2003.

NKN (2004): Naturklagenævnet orienterer, nr. 330, september 2004.

NKN (2004b): Vedr. vedtagelse af regionplantillæg for udvidelse af husdyrbrug – påvirkning af internationale naturbeskyttelsesområder. Brev til DMU. 24. november 2004.

NKN (2005a): Naturklagenævnet orienterer, nr. 342, februar 2005. Påvirkning af naturområder gennem ammoniakfordampning i forbindelse med etablering og udvidelse af husdyrproduktioner (VVM-screening).

NKN (2005b): Naturklagenævnet orienterer, nr. 360, september 2005. VVM-screeninger af husdyrbrug efter samlebekendtgørelsens § 3, stk. 2. Forholdet til habitatdirektivet.

Samlebekendtgørelse (1994) : Bekendtgørelse af supplerende regler i medfør af lov om planlægning af 30/9 1994.

Samlebekendtgørelse (1999) : Bekendtgørelse af supplerende regler i medfør af lov om planlægning af 2/6 1999.

Skov- og Naturstyrelsen (2003a): Vejledning vedrørende sagsvurdering for lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug. Miljøministeriet. Skov- og Naturstyrelsen 2003.

Skov- og Naturstyrelsen (2003b): Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug. Miljøministeriet. Skov- og Naturstyrelsen 2003.

Skov- og Naturstyrelsen (2005a): Amterne skal sige nej til ny miljøbelastning. Skov og Natur. Nyhedsbrev nr. 4, 3. marts 2005.

Skov- og Naturstyrelsen (2005b): Behandling af sager om husdyrbrug, der kan påvirke eller påvirker internationale naturbeskyttelsesområder. Skov- og Naturstyrelsen. Direktøren. 16. marts 2005

Skov- og Naturstyrelsen (2005c): Vedr.: Regionplantillæg for udvidelse af husdyrbrug. Hav- og Habitatkontoret. Den 18.marts 2005.

Skov- og Naturstyrelsen (2005d): Referat af møde mellem Nordjyllands Amt og Skov- og Naturstyrelsen 30. marts 2005 om habitatdirektivet m.v. Udateret.

Skov- og Naturstyrelsen (2005e): Rettelse til Vejledning vedrørende sagsvurdering for lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug. Den 14. marts 2005.

Vejledning (2001): VVM-vejledning om visse offentlige og private anlægs indvirkning på miljøet, af 10/10 2001.

Vejledning om administration af anmeldeordning for husdyrbrug (under VVM-reglerne). Vejl. Nr. 81 af 7/7 2003.

B.1 Følgrebrev, program og spørgeguide for ERFA-møder

Fra: SNS Skov- og Naturstyrelsens hovedpostkasse [mailto:SNS@sns.dk]

Sendt: 4. oktober 2005 15:05

Til: åå Hovedstadens Udviklingsråd; åå Vestsjællands Amt; åå Storstrøms Amt; åå Bornholms Regionskommune; åå Ribe Amt; åå Sønderjyllands Amt; åå Vejle Amt; åå Fyns Amt; åå Nordjyllands Amt; åå Viborg Amt; åå Ringkjøbing Amt; åå Århus Amt; åå Frederiksborg Amt; åå Roskilde Amt

Cc: sum@vejleamt.dk; am@ag.aaa.dk; aho@hur.dk; amj@nja.dk; bni@sja.dk; mtfla@vibamt.dk; helle.ters@brk.dk; tfvhb@ra.dk; jbm@npk.stam.dk; vamlj@ringamt.dk; lw@ribeamt.dk; ob@maa.fyns-amt.dk; os@fa.dk; pk@vestamt.dk; Holm-Christensen, Uffe; mtijn@vibamt.dk; pc@plan.aau.dk; lonek@plan.aau.dk

Emne: Invitation til ERFA-møder om erfaringsopsamling vedr. administration af VVM og husdyrbrug

Til VVM-myndighederne

Hermed fremsender Skov- og Naturstyrelsen en invitation med tilhørende 2 bilag til en række ERFA-møder om amternes erfaringer med administration af sager vedr. husdyrbrug og VVM-reglerne.

Med venlig hilsen
Lisbet Ogstrup

*Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø*

*Telefon: +45 3947 2000
Fax: +45 3927 2948
E-post: sns@sns.dk
Internet: www.skovognatur.dk*

Invitation til ERFAMøde om amternes erfaringer med behandling af sager vedr. husdyrprojekter efter VVM-reglerne

Med kommunalreformen overdrages fra og med januar 2007 administrationen af VVM-reglerne for blandt andet husdyrproduktionen fra amterne til kommunerne. Regeringen ønsker samtidig at samle bestemmelser fra planloven og miljøbeskyttelsesloven for husdyrproduktionen i en ny lov med henblik på at forenkle regelsættene og udforme retningslinjer for en ensartet administration i forbindelse med tilladelse til udvidelse, ændring og etablering af husdyrproduktionen. De nye kommuner bliver myndighed.

Amterne har sammen med HUR og Bornholms Regionskommune gennem mange år oparbejdet en meget stor ekspertise og erfaring med administrationen af VVM-reglerne for husdyrbrug.

For at sikre disse erfaringer for eftertiden, og for at de kan anvendes i de nye kommuners administration af sager om udvidelse, ændring eller etablering af husdyrbrug vil vi gerne opsamle og beskrive dem.

De nuværende kommuner og miljøcentre har også udviklet og oparbejdet erfaringer vedr. administrativ praksis omkring ansøgninger om udvidelse, ændring og etablering af husdyrbrug efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 og husdyrgødningsbekendtgørelsens lokaliseringsregler. Det er ligeledes vores hensigt at opsamle disse erfaringer.

På amtsmedarbejdernes møde om VVM-husdyrbrug den 13. juni 2005 i Korsør og ved afslutningsseminaret for VVM-husdyrbrug den 29. august 2005 i Vejle tilkendegav styrelsen, at vi lægger vægt på, at amternes erfaringer bør indsamles forud for udformningen af et forslag til den nye lov vedr. husdyrproduktionen såvel som forud for udformning af vejledning og retningslinjer for kommunernes administration af ansøgninger om udvidelse, ændring og etablering af husdyrbrug.

Vi er opmærksomme på, at amterne for tiden stilles overfor mange samarbejdspartneres ønsker om høre om erfaringer med de amtslige opgaver, samtidig med, at de daglige opgaver skal passes. Vi bestræber os derfor på at organisere erfaringsindsamlingen vedr. administrationen af reglerne for husdyrproduktionerne på en måde, så den koster mindst mulig arbejdskraft fra amternes side.

På den baggrund vil vi derfor hermed gerne invitere til et ERFA-møde, hvor amtets VVM-medarbejdere fortæller om deres erfaringer med behandling af sager vedr. husdyrprojekter efter VVM-reglerne.

For at sikre en god erfaringsopsamling, har vi valgt at holde i alt 3 ERFA-møder rundt om i landet, hvor vi forstiller os, at 1-2 VVM-medarbejdere fra hvert amt deltager i det relevante ERFA-møde:

Den 12. oktober i København:

HUR, Vestsjællands Amt, Storstrøms Amt og Bornholms Amtskommune

Den 26. oktober i Vejle:

Ribe Amt, Sønderjyllands Amt, Vejle Amt og Fyns Amt

Den 2. november i Aalborg:

Nordjyllands Amt, Viborg Amt, Ringkjøbing Amt og Århus Amt

Vi har bedt lektor Lone Kørnøv og professor Per Christensen fra Aalborg Universitet være os behjælpelig med at lede ERFA-møderne og i øvrigt bistå os med erfaringsopsamlingen, herunder med at udarbejde en rapport over erfaringerne.

- ./ Af vedlagte foreløbige program, der dækker alle 3 ERFA-møder, fremgår det, at formiddagen reserveres til korte oplæg fra de respektive amter om erfaringerne med VVM-administrationen af husdyrprojekter og til den efterfølgende debat. Eftermiddagen reserveres til drøftelse af forskellige temaer. Et endeligt program for de respektive møder vil sammen med en lille oplægsguide til brug for forberedelsen af oplæggene blive udsendt snarest muligt. Styrelsen deltager i alle 3 møder med 3-4 repræsentanter.
- ./ Lone Kørnøv og Per Christensen har udarbejdet vedlagte "Spørgeskema til amtslige VVM-medarbejdere". Skemaet omfatter spørgsmål om faktuelle forhold og skal tjene som grundlag for ERFA-mødet. Vi vil derfor gerne bede om at udfylde skemaet og fremsende det til Aalborg Universitet forud for de respektive møder (adressen fremgår nederst i brevet).

Når alle 3 ERFA-møder er afholdt vil Lone Kørnøv og Per Christensen udarbejde en skriftlig rapport om erfaringerne. Et udkast til rapport vil blive sendt ud til amterne med henblik på bemærkninger m.v. fra amtets sagsbehandlere.

Det er planlagt, at rapporten i udkast bliver sendt i høring i medio november i år i ca. 14 dage. Herefter udarbejdes den endelige rapport, med henblik på at den kan ligge klar medio december i år.

Til orientering kan det oplyses, at vi også afholder et seminar den 27. oktober 2005 i København med miljøcentrene, hvor erfaringer med sagsbehandling af husdyrbrug i relation til Miljøbeskyttelseslovens regler vil blive opsamlet. Endvidere vil vi opfordre Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Landbrug til at beskrive deres erfaringer med behandling af sager vedr. husdyrprojekter efter VVM-reglerne og miljøbeskyttelsesloven. Disse tilkendegivelser vil ligeledes indgå i ovennævnte rapport.

Rapporten vil herefter indgå i Miljøministeriets videre arbejde med at udforme et forslag til en ny lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug. Til orientering kan det oplyses, at miljøministeren vil forhandle med V, K, DF og RV om den endelige udformning af lovforslaget i løbet af foråret 2006. Det er hensigten, at lovforslaget kan sendes i høring hen over sommeren 2006 og herefter fremsættes i Folketinget i oktober 2006. Den nye lov skal træde i kraft 1. januar 2007.

Vi håber, at amtets VVM-medarbejdere vil afse tid til at deltage i erfaringsopsamlingen. Af hensyn til det praktiske omkring arrangementet vil vi gerne bede om tilbagemelding om deltagelse (antal deltagere med navn) senest mandag den 10. oktober kl. 12.00 til Margit Sonne på e-mail: mso@sns.dk

Med venlig hilsen

Lisbet Ogstrup

Det vedlagte "Spørgeskema til amtslige VVM-medarbejdere" sendes i udfyldt stand til:

Lone Kørnøv og Per Christensen: lonek@plan.aau.dk og pc@plan.aau.dk

AAU, Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Fibigerstræde 13, 9220 Aalborg Øst -
Att.: Lone Kørnøv og Per Christensen

Program for ERFA-møde – ERFARINGER MED VVM OG SCREENINGER AF HUSDYRPROJEKTER

Onsdag den 26. oktober 2005

Quality Hotel Australia, Dæmningen 6, Vejle

09.00 – 09.15	Velkomst ved kontorchef Hanne Kristensen, Skov- og Naturstyrelsen & lektor Lone Kørnøv, Aalborg Universitet
09.15 – 12.00	4 oplæg om erfaringer med VVM og screeninger af husdyrprojekter og efterfølgende drøftelse 1) Vejle Amt 2) Ribe Amt 3) Fyns Amt 4) Sønderjyllands Amt
12.00 – 13.00	Frokost
13.00 – 16.00	Tematiske diskussioner: Tema 1: Kumulation Tema 2: Projekttilpasninger / dialogen med ansøgere og deres evt. konsulenter
16.00 – 16.15	Afslutning ved Lone Kørnøv

Onsdag den 2. november 2005

Aalborg Universitet, Fibigerstræde 11, lokale 1, 9220 Aalborg Ø

09.00 – 09.15	Velkomst ved kontorchef Hanne Kristensen, Skov- og Naturstyrelsen & lektor Lone Kørnøv, Aalborg Universitet
09.15 – 12.00	4 oplæg om erfaringer med VVM og screeninger af husdyrprojekter og efterfølgende drøftelse 1) Nordjyllands Amt 2) Viborg Amt 3) Ringkjøbing Amt 4) Århus Amt
12.00 – 13.00	Frokost
13.00 – 16.00	Tematiske diskussioner: Tema 1: Sammenhænge mellem VVM og miljøgodkendelsen Tema 2: Natura 2000-områderne og husdyrproduktioner
16.00 – 16.15	Afslutning ved Lone Kørnøv

Torsdag den 3. november 2005

Mødelokale 0.03, Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

09.00 – 09.15	Velkomst ved kontorchef Hanne Kristensen, Skov- og Naturstyrelsen & lektor Lone Kørnøv, Aalborg Universitet
09.15 – 12.00	4 oplæg om erfaringer med VVM og screeninger af husdyrprojekter og efterfølgende drøftelse 1) HUR 2) Vestsjællands Amt 3) Bornholms Amt 4) Storstrøms Amt
12.00 – 13.00	Frokost
13.00 – 16.00	Tematiske diskussioner: Tema: Ny planlægning for det åbne land - mere differentieret, flere zoneringer? Tema: Vandmiljøet og husdyrproduktioner
16.00 – 16.15	Afslutning ved Lone Kørnøv

Spørgeguide til ERFA-møder

Aalborg Universitet foretager for Miljøministeriet en opsamling af de amtslige erfaringer med VVM og VVM-screeninger med henblik på at sikre en erfaringsopsamling, der kan være til nytte for kommunernes fremtidige arbejde hermed og endvidere danne grundlaget for en udfærdigelse af reglerne omkring den fremtidige godkendelsesordning for husdyrbrug.

Erfaringsopsamlingen består først og fremmest af det ERFA-møde som du er inviteret med på, men derudover også besvarelsen af et generelt spørgeskema og indsamling af øvrigt materiale fra amterne vedrørende VVM-screening og vurderinger af husdyrbrug.

På ERFA-mødet vil formiddagen være sat af til en gennemgang af amternes erfaringer med VVM og screeninger på husdyrprojekter. En række konkrete spørgsmål herom er besvaret i de tidligere udsendte spørgeskema. I relation til formiddagens diskussion vil vi lægge vægt på en uddybning heraf samt stille en række supplerende spørgsmål.

Eftermiddagens diskussion vil tage fat i nogle bredere temaer, som der vil blive givet et input til på selve mødet.

De enkelte amters oplæg på ERFA-mødet bedes berøre følgende emner:

VVM-reglerne har ofte en relation til anden lovgivning, jf. listen nedenfor. Hvilke erfaringer har jeres amt med disse. Er der problemer og hvordan kan de løses?

- snitflader til landzonereglerne og husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav
- snitflader til miljøbeskyttelsesloven i øvrigt
- snitflader til anden lovgivning (fx transport og affald)
- snitflader til regionplanen (evt. også til kommuneplanen), herunder særligt i relation til landskab, kulturmiljø, natur, overfladevand, grundvand, by og byudvikling, tekniske anlæg, andre erhverv og friluft- og turismeområder

Hvordan arbejder jeres amt med det kumulative princip:

- Hvordan inddrages princippet i sagsbehandlingen?
- Er der oplysninger der specielt skal fremsendes af ansøger i denne anledning?
- Er der fastlagt nogle kriterier i denne forbindelse?

Hvordan arbejder jeres amt med forsigtighedsprincippet ?

- Hvilke metoder anvendes til at inddrage princippet?

Fungerer organiseringen af VVM-arbejdet hensigtsmæssigt i jeres amt?

- Hvordan fungerer dialogen med ansøger og rådgiver?
- Hvordan fungerer de interne arbejdsgange

Hvordan sikrer i miljøforbedringer ?

- Gennem projektilpasninger
- Gennem miljøgodkendelser
- Gennem VVM-tilladelser

Er der nogle "helt særlige forhold", såsom regionale og lokale interesser, der påvirker sagsbehandlingen i jeres amt?

Hvad savnes i det nuværende vejledningsmateriale og har I andre gode råd til staten og til de fremtidige ansvarlige myndigheder?

Der er til hvert amt afsat 15 minutter til oplæg og 15 minutter til efterfølgende spørgsmål og diskussion. Vi forventer at hvert amt laver 2-4 slides (evt. på PowerPoint) med hovedkonklusionerne fra ovenstående spørgsmål.

B.2 Følgebrev og program for seminar med miljøcentre

Fra: SNS Skov- og Naturstyrelsens hovedpostkasse [mailto:SNS@sns.dk]

Sendt: 24. oktober 2005 15:44

Til: kir@assens.dk; smg@augustenburg.dk; rnm@billundkommune.dk; tekkj@bjerringbro.dk; tfcvj@brslevkom.dk; slu@dragsholm.dk; md@fjends.dk; kala@slangerupkomm.dk; ngteobp@frhavnkomm.dk; erika@give.dk; jr@grenaakommune.dk; tbidj@haderslev.dk; th@hashoej.dk; vdhkr@hvorslev.dk; bih@ikastkomm.dk; mma@jernloese.dk; ms@kjellerup.dk; evpi@kolding.dk; claus.borg@lemvig.dk; Ove Johansen; lki@milhorsens.dk; penx@cowi.dk; lw@varde.dk; jp@mc-v.dk; cm@odense.dk; gms@miljo-ostjylland.dk; anny@nordborg.dk; dop@nyk-f-komm.dk; reni@ribekomm.dk; tmlk@ringkomm.dk; flemming.nielsen@rougsoekomm.dk; lhs@rovesta.dk; aage.ebbesen@raadhus.silkeborg.dk; ll@sundeved.dk; poul.johnsen@sonderborg.dk; rs@somc.dk; johanottesen@tjele.dk; habo@tornvedkomm.dk; knj@vejlekom.dk; tehjs@vojens.dk; dun@oelgod.dk; tfjl.raadhuset@aalestrup.dk

Cc: Kristensen, Hanne; Kjær; Hans; Sonne, Margit; Winther, Sophie; Kjær; Søren Søndergaard; Schaarup, Peter H.; Johansen, Gert; lonck@plan.aau.dk; pc@plan.aau.dk; Andersen, Kitt Bell

Emne: INVITATION TIL SEMINAR OM ERFARINGER MED SAGER OM HUSDYRBRUG (se vedlagte)

INVITATION TIL SEMINAR OM KOMMUNER OG MILJØCENTRES ERFARINGER MED SAGER OM HUSDYRBRUG

TORSDAG DEN 10. NOVEMBER 2005

Fra januar 2007 overgår administrationen af VVM-reglerne for husdyrproduktioner som følge af kommunalreformen fra amterne til kommunerne. Samtidig ønsker regeringen at samle bestemmelser om husdyrproduktion i planloven og i miljøbeskyttelsesloven i en ny lov for at forenkle regelsættene og udforme retningslinjer for en ensartet administration ved tilladelse til udvidelse, ændring og etablering af husdyrproduktion. De nye kommuner bliver myndighed.

Miljøcentrene og de nuværende kommuner har udviklet en stor ekspertise og fået mange erfaringer med administrativ praksis omkring ansøgninger om husdyrprojekter efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 og husdyrgødningsbekendtgørelsens lokaliseringsregler.

Ligeledes har amterne sammen med HUR og Bornholms Regionskommune oparbejdet erfaringer med administrationen af VVM-reglerne for husdyrbrug.

Skov- og Naturstyrelsen vil gerne opsamle og beskrive disse erfaringer, for at de kan indgå i grundlaget for udarbejdelsen af et forslag til en ny lov for husdyrproduktion og for at sikre dem for eftertiden, når amterne efter kommunalreformen nedlægges. Samtidig håber vi, at opsamlingen vil kunne tjene som inspiration og anvendes i de nye kommuners administration af sager om husdyrprojekter.

På den baggrund vil vi derfor hermed gerne invitere til ovennævnte seminar for at høre om erfaringer med behandling af sager vedr. husdyrprojekter. Miljøcenter Fyn/Trekantområdet har hjulpet os med at finde repræsentanter, som vi kunne invitere til seminaret.

./. Af vedlagte program fremgår det, at vi gerne vil fokusere på 4 temaer på seminaret på baggrund af korte oplæg.

Vi kan oplyse, at vi også holder ERFA-møder, hvor repræsentanter fra amterne fortæller om deres erfaringer med sagsbehandling af husdyrprojekter i forhold til planlovens VVM-regler. Endvidere vil vi opfordre Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Landbrug til at beskrive deres erfaringer med behandling af sager vedr. husdyrprojekter efter VVM-reglerne og miljøbeskyttelsesloven.

Vi har bedt lektor Lone Kørnøv og professor Per Christensen fra Aalborg Universitet hjælpe os med at få samlet erfaringerne. Lone Kørnøv og Per Christensen står således for seminaret.

Lone Kørnøv og Per Christensen vil sammenfatte i en rapport. Et udkast hertil vil blive sendt ud med henblik på at få bemærkninger til den m.v. medio november i år i ca. 14 dage. Herefter udarbejdes den endelige rapport, så den kan ligge klar medio december i år.

Rapporten vil herefter indgå i Miljøministeriets videre arbejde med at udforme et forslag til en ny lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug. Det forventes, at miljøministeren vil forhandle med V, K, DF og RV om den endelige udformning af lovforslaget i løbet af foråret 2006. Det er hensigten, at lovforslaget sendes i høring hen over sommeren 2006, og at det herefter fremsættes i Folketinget i oktober 2006.

./. Den nye lov skal træde i kraft 1. januar 2007. Til orientering vedlægges notits af 17. juni 2005: ”Principper for det kommende udrednings- og lovforberedende arbejde vedrørende miljøgodkendelser af husdyrbrug”.

Vi håber, at det er muligt at afse tid til at deltage i seminaret. Af hensyn til det praktiske omkring arrangementet vil vi gerne bede om tilbagemelding om deltagelse senest tirsdag den 1/11-05 til Margit Sonne på e-mail: mso@sns.dk

Med venlig hilsen

Lisbet Ogstrup

Program for seminar - KOMMUNER OG MILJØCENTRES ERFARINGER MED SAGER OM HUSDYRBRUG

Torsdag den 10. november 2005

FUHU-konferencecenter, Fiolstræde 44, 1171 København K

09.00 – 09.15 Velkomst ved kontorchef Hanne Kristensen, Skov- og Naturstyrelsen & lektor Lone Kørnøv, Aalborg Universitet

09.15 – 12.00 Oplæg og debat af tema 1 og 2:

Tema 1: Miljøgodkendelser og VVM-reglerne

Hvorledes opleves sammenhængen mellem regionplantillæggene for husdyrbrug med VVM-redegørelser og udformningen af tilhørende miljøgodkendelser?

Hvorledes kan vurdering af væsentlige virkninger på miljøet (VVM) danne et godt grundlag for fremtidens godkendelser af husdyrprojekter?

Tema 2: Sagsbehandling

Hvilke 3 - 4 faglige emner er det mest ressourcekrævende at behandle i forbindelse med udformningen af miljøgodkendelserne og hvorfor?

Hvordan vurderes vejledningsmaterialet for miljøgodkendelser? Er der temaer, hvor der er behov for yderligere vejledning?

12.00 – 13.00 Frokost

13.00 – 16.00 Oplæg og debat af tema 3 og 4:

Tema 3: Vilkårstatsættelse, herunder BAT

Hvordan håndteres kravet om BAT i miljøgodkendelserne, herunder proportionalitetsprincippet?

Idéer til hvorledes BAT i miljøgodkendelserne kan håndteres fremover? Hvordan bruges BAT-byggebladene?

Hvilke faktorer er afgørende for at en miljøgodkendelse ikke gives?

Erfaringer med indarbejdelse af projektilpasninger i miljøgodkendelser? Hvad kan der stilles krav om, og hvad kan der ikke stilles krav om?"

Tema 4: Tilsyn

Hvilke 3 - 4 temaer vurderes at være de vigtigste i forbindelse med tilsyn af overholdelse af miljøgodkendelser, henholdsvis de mest problematiske? Forventes de også at være de vigtigste / mest problematiske i fremtiden?

På hvilke områder er der behov for yderligere / mere konkret vejledning for arbejdet med tilsyn af overholdelse af miljøgodkendelser?

Andre erfaringer

16.00 – 16.15 Afslutning ved Lone Kørnøv

B.3 Samlebekendtgørelsens Bilag 3 og 4

Bilag 3 Kriterier, der skal anvendes ved vurderingen af, om et anlæg kan få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 3, stk. 2 og 3

1. Projektets karakteristika

Projektets karakteristika skal især anses i forhold til:

- projektets dimensioner
- kumulation med andre projekter
- anvendelsen af naturressourcer
- affaldsproduktion
- forurening og gener
- risikoen for uheld, navnlig under hensyn til de anvendte stoffer og teknologier.

2. Projektets placering

Den miljømæssige sårbarhed i de geografiske områder, der kan blive berørt af projekter, skal tages i betragtning, navnlig:

- nuværende arealanvendelse
- naturressourcernes relative rigdom, kvalitet og regenereringskapacitet i området
- det naturlige miljøes bæreevne med særlig opmærksomhed på følgende områder:
  - a. vådområder
  - b. kystområder
  - c. bjerg- og skovområder
  - d. reservater og naturparker
  - e. Vadehavsområdet
  - f. områder, der er registreret, beskyttet eller fredet ved national lovgivning, EF-fuglebeskyttelsesområder og habitatområder.
  - g. områder, hvor de fastsatte miljøkvalitetsnormer allerede er overskredet
  - h. tætbefolkede områder
  - i. vigtige landskaber set ud fra et historisk, kulturelt, arkæologisk, æstetisk eller geologisk synspunkt.

3. Kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning

De potentielle væsentlige virkninger af projekter skal ses i relation til de kriterier, der er anført under 1 og 2 ovenfor og navnlig under hensyn til:

- påvirkningernes omfang (geografisk område og omfanget af personer, der berøres)
- påvirkningens grænseoverskridende karakter
- påvirkningsgrad og -kompleksitet
- påvirkningens sandsynlighed
- påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet.

Bilag 4 Oplysninger der skal gives i henhold til § 5

1. En beskrivelse af det påtænkte anlæg, herunder navnlig:
  - 1.1. En beskrivelse af anlæggets fysiske udformning og karakteristika samt arealanvendelsesbehovet under bygnings- og driftfaserne, herunder angivelse af anlægget på kortbilag i relevante målforhold.
  - 1.2. En beskrivelse af de væsentlige karakteristika for produktionsprocesserne, f. eks. type og mængde af de anvendte materialer, herunder om der indgår risikofyldte produktionsprocesser eller andre miljøbelastende forhold.
  - 1.3. Et skøn efter type og mængde over forventede reststoffer og emissioner (vand-, luft- og jordbundsforurening, støj, vibrationer, lys, varme, stråling osv.) i forbindelse med driften af det foreslåede projekt.

2. En oversigt over de væsentligste alternativer, som bygherren har undersøgt, og oplysninger om de vigtigste grunde til dennes valg af alternativ under hensyn til virkningerne på miljøet. Endvidere en oversigt over de væsentligste alternativer og alternative placeringer, som herudover har været undersøgt, en beskrivelse af konsekvenserne af, at anlægget ikke gennemføres (0-alternativet), samt oplysninger om de vigtigste grunde til regionplanmyndighedens valg af alternativ under hensyn til virkningerne på miljøet.

3. En beskrivelse af de omgivelser, som i væsentlig grad kan blive berørt af det ønskede anlæg, beskrivelse af anlæggets betydelige virkninger på omgivelserne, herunder navnlig virkningerne på befolkning, fauna ¹¹⁾, flora ¹¹⁾, jord, vand, luft, klimatiske forhold, omfanget af transport, materielle goder, herunder den arkitektoniske og arkæologiske kulturarv, landskabet, offentlighedens adgang hertil og den indbyrdes sammenhæng mellem ovennævnte faktorer ¹²⁾ samt en beskrivelse af de som en mulig følge af miljøpåvirkningerne afledte socioøkonomiske forhold.

4. En beskrivelse af anlæggets såvel kortsigtede som langsigtede virkninger på miljøet, som følge af:
  - 4.1. Påvirkning af overflade- og grundvandssystemer.
  - 4.2. Luftforurening.
  - 4.3. Støjbelastning.
  - 4.4. Anvendelsen af naturlige råstoffer.
  - 4.5. Emission af forurenende stoffer, andre genepåvirkninger samt bortskaffelsen af affald.
  - 4.6. Beskrivelse af, hvilke metoder der er anvendt til forudberegningen af virkningerne på miljøet.

5. En beskrivelse af de foranstaltninger, der tænkes anvendt med henblik på at undgå, nedbringe og om muligt neutralisere de skadelige virkninger på miljøet.

6. Et ikke-teknisk resumé på grundlag af ovennævnte oplysninger.

7. En oversigt over eventuelle mangler ved oplysningerne og vurderingen af miljøpåvirkningerne.

¹¹⁾ Beskrivelsen skal omfatte virkningerne på akut truede, sårbare, sjældne eller fredede plante- og dyrearter eller arter som Danmark i international sammenhæng har et særligt ansvar for.

¹²⁾ Beskrivelsen skal anføre anlæggets direkte virkninger og i givet fald dets indirekte, sekundære, kumulative, og kort- og langsigtede, vedvarende eller midlertidige samt positive eller negative virkninger.

B.4 Screeningskema

Skema til brug for screening af anlæg til intensiv husdyravl

	Spørgsmål	Nej	Ja
1	Er det eksisterende anlæg tidligere blevet VVM-vurderet?		
2	Indgår der gylleaftaler i anlægsprojektets udbringningsarealer?		
3	Er dyretætheden inden for en luftlinieradius på 10 km fra anlægsprojektets staldbygninger større end 1,3 DE/ha?		
4	Vil der skulle dispenseres fra de i husdyrbekendtgørelsen angivne afstande?		
5	Har terrænet fra anlægsprojektet et direkte fald på mere end 12 grader mod søer eller åløb?		
6	Ligger arealer, der indgår i projektet, herunder aftalearealer nærmere end 300m til søer og åløb, der i regionplanen har et vandkvalitetsmål som laksevand eller højere?		
7	Ligger arealer, der indgår i projektet, herunder aftalearealer således, at anvendelsen kan påvirke EF-habitatområder eller EF-fuglebeskyttelsesområder væsentligt?		
8	Ligger arealer, der indgår i projektet, herunder aftalearealer inden for Vadehavsområdet?		
9	Rummer eller påvirker, herunder aftalearealer, fredede eller indeholder de på anden måde biotoper, der er beskyttede ved lov, herunder Naturbeskyttelseslovens §3-områder?		
10	Ligger arealer, der indgår i projektet, herunder aftalearealer indenfor nitratfølsomme indvindingsområder?		
11	Ligger arealer, der indgår i projektet, herunder aftalearealer indenfor SFL-områder udpeget med henblik på beskyttelse af grundvandet?		
12	Ligger bygninger, der indgår i projektet på lavbundsarealer, der er udpeget som potentielle egnede vådområder i regionplanen?		
13	Omfatter projektet ændringer på fredede bygningsanlæg?		
14	Vil projektet medføre en overskridelse af de vejledende grænseværdier for støj for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse ved nærmere nabobeboelse, jf. områdetype nr. 3, Miljøstyrelsens vejledning om ekstern støj fra virksomheder?		
15	Overholder projektet kravene til opsamling, transport og bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald, jf. affaldsbekendtgørelsen?		
16	Overholder projektet kravene til udledning af spildevand mv., jf. spildevandsbekendtgørelsen og husdyrbekendtgørelsen?		
17	Overholder projektet kravene vedrørende indretning, gødningsopbevaringskapacitet og opbevaring, jf. husdyrbekendtgørelsen?		
18	Overholder projektet harmonikravene, herunder kravene til andelen af egen jord, jf. arealkravsbekendtgørelsen?		
19	Passerer mere end to transporter dagligt i forbindelse med projektets drift, uundgåeligt forbi skoler eller andre institutioner for skolebørn?		
20	Vil placering og udformning i øvrigt være landskabeligt hensigtsmæssigt?		

B.5 Anmeldeskema

Anmeldeskema, der skal anvendes ved anmeldelse af etablering, ændring eller udvidelse af en husdyrproduktion på 100 dyreenheder (DE) eller derunder efter § 4, stk. 2

**Anmeldelse om
etablering/udvidelse/ændring på maksimalt 100 dyreenheder af husdyrbrug
(under VVM-reglerne)**

Anmeldeskema og tilhørende vejledning er elektronisk tilgængelig på Miljøministeriets hjemmeside på adressen: www.mim.dk

Oplysninger om natur- og miljøforhold

Spørgsmål (sæt kryds)	JA	NEJ
1 Er det aktuelle projekt om etablering, udvidelse eller ændring på maksimalt 100 dyreenheder?		
2 Er det aktuelle projekt samt anmeldte etableringer, udvidelser eller ændringer inden for de sidste 3 år sammenlagt på maksimalt 100 dyreenheder?		
3 Ligger det aktuelle projekts udspretningsarealer uden for arealer, der har et direkte fald på 12 ⁰ eller mere ned mod den øverste kant af søer og vandløb?		
4 Ligger det aktuelle projekts udspretningsarealer længere væk end 50 m fra søer over 100 m ² ?		
5 Ligger det aktuelle projekts udspretningsarealer uden for de nitratfølsomme indvindingsområder, der er udpeget i regionplanen?		
6 Ligger det aktuelle projekts bygninger uden for de potentielle vådområder, der er udpeget i regionplanen, og uden for kortlagte lavbundsarealer?		
7 Ligger det aktuelle projekts udspretningsarealer og bygninger længere væk end 300 m fra internationale naturbeskyttelsesområder?		
8 Ligger det aktuelle projekts bygninger længere væk end 300 m fra: heder over 5 ha, overdrev, moser og søer, der er målsat i regionplanen?		
9 Ligger det aktuelle projekts udspretningsarealer og bygninger uden for fredede områder?		
10 Overholder det aktuelle projekt afstandskravene til naboer, som er fastlagt i § 4, stk. 3 i husdyrgødningsbekendtgørelsen, henholdsvis § 2 og § 3 i pelsdyrbekendtgørelsen samt de generelle krav til gødningsopbevaring, udledning af spildevand og til opsamling, transport og bortskaffelse af farligt affald i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen/pelsdyrbekendtgørelsen, spildevandsbekendtgørelsen og affaldsbekendtgørelsen?		

Faktuelle oplysninger

Anmelder		
Navn og adresse	Telefon	
Ejer/ejere af ejendom/ejendomme		
Telefon		
Navn og adresse		
Ejendom/ejendomme		
Adresse	Matrikelnummer, ejerlav og sogn	
Landbrugsjorder		
	Til udspredning før anmeldelse	Til udspredning efter anmeldelse
Ejet areal (ha)		
Forpagtet areal (ha)		
Skriftlige aftaler om overførsel af husdyrgødning (ha)		
Areal i alt (ha)		
Braklagte arealer efter anmeldelse (ha)		
Arealer med MVJ-ordning (MiljøVenlige Jordbrugsforanstaltninger), der indgår i driften efter anmeldelse (ha)		
<i>Anmeldelsen vedlægges kort, der viser udsprængningsarealers placering før og efter anmeldelse og med markering af ejede og forpagtede arealer samt arealer med skriftlige aftaler om overførsel af husdyrgødning. Arealer med MVJ-ordning angives også.</i>		
Bygninger		
	Grundplan i m ²	Bygningshøjde i m
Bygningsmæssige udvidelser og ændringer af eksisterende bygninger		
Nyt byggeri		
<i>Anmeldelsen vedlægges kort, der viser beliggenheden af nuværende bygninger og af planlagt byggeri med angivelse af grundareal og bygningshøjder for de enkelte bygninger.</i>		

Husdyrproduktion					
Besætningsstørrelse før anmeldelse				Besætningsstørrelse efter anmeldelse	
Dyreart	Antal dyr	Dyreenheder	Dyreart	Antal dyr	Dyreenheder
I alt			I alt		
Tidligere vurderinger af virkninger på miljøet					
	Ingen tidligere etablering/udvidelse/ændring	Tidligere etablering/udvidelse/ændring vurderet ikke VVM-pligtig	Tidligere etablering/udvidelse/ændring er vurderet VVM-pligtig		
Afgørelse om VVM-pligt (sæt kryds)					
Jeg bekræfter, at ovenstående er i overensstemmelse med de faktiske forhold					
Dato og underskrift					

B.6 Breve fra Danmarks Naturfredningsforening

j.nr. 2-122/021907

Dato: 8-08-2005
Opdateret 10. november 2005
Sagsbehandler: Frederik Hoedeman
Arbejdsnotat under udarbejdelse

VVM klagesager om husdyrbrug 2005

Formålet med dette arbejdsnotat er at evaluere Danmarks Naturfredningsforening's erfaringer med VVM klagesager om intensive husdyrbrug i Naturklagenævnet.

Arbejdsnotatet er opdelt i en introduktion til hvorfor DN klager over VVM sager og miljøklagesager, et afsnit om tabte sager og et om vundne sager i 2005, dvs. til og med 8. november 2005.

DN's klager over VVM sager

VVM sagerne om landbrug har høj prioritet i Danmarks Naturfredningsforening fordi landbrugets belastning af naturen fortsat er et stort og uløst miljøproblem. Det er også et område, som kræver mange og voksende ressourcer i foreningen og de konkrete resultater for Danmarks natur og miljø ude i landskabet er svære at synliggøre.

Den nuværende praksis muliggør udvidelser af husdyrproduktioner i sårbare naturområder, hvor tålegrænsen er overskredet kritisk og har givet grobund for en salamieffekt, hvor den enkelte landmands udvidelser er sket i tilpas små etaper til at udvidelserne ikke medfører VVM pligt.

Som Danmarks Naturfredningsforening opfatter det, blev denne praksis stadfæstet af Naturklagenævnet i 2005, hvilket er en uheldig udvikling. Den glædelige udvikling i 2005 var dog, at den skærpede domspraksis ved EF domstolen i forhold til EU's forsigtighedsprincip og omvendt bevisførelse er begyndt at slå igennem i Naturklagenævnet.

Af de omkring 4000 screeningsafgørelser og regionplantillæg for husdyrproduktioner, som amterne årligt foretager, klager Danmarks Naturfredningsforening over omkring 1-2% af afgørelserne. Klagerne tager i de fleste sager udgangspunkt i amternes afgørelser om ikke-VVM pligt, hvor Danmarks Naturfredningsforening anfægter vurderingen af at projekterne ikke har nogen væsentlige virkninger på miljøet.

Igennem de sidste fem år er der sket en stigning i antallet af påklagede sager, fra fem i 2000 til 94 i 2004 og ca. 90 i 2005. I samme periode er antallet af vundne sager steget fra ca. 40 % til omkring 50% i 2005.

I 2004-2005 er der sket en stor stigning i antallet af klager, som tager udgangspunkt i Natura 2000 områder. Her har DN's påstand i de fleste tilfælde været, at en VVM

screening ikke opfylder de krav til konsekvensvurdering, som EF Habitatdirektiv (artikel 6.3) og EU's forsigtighedsprincip stiller. Kravene betyder blandt andet at myndighederne skal føre omvendt bevisførelse. Dette indebærer, at den kompetente myndighed kun må give tilladelse til en aktivitet, som kan påvirke et Natura 2000 områdes integritet, på betingelse af, at myndigheden har opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger. Enhver videnskabelig usikkerhed om væsentlighed skal komme natur- og miljøinteresserne til gode. I 2004 afsagde EF-domstolen dom i den såkaldte hjertemuslingesag mod Nederlandene (C-127/02, 7. september 2004), hvori domstolen stadfæstede både EU's forsigtighedsprincip og habitatdirektivets omfattende krav til vurderinger af projekters og planers konsekvenser for Natura 2000 områder.

På grund af de fortsatte problemer med overskridelsen af naturens tålegrænser, er foreningen desuden begyndt at klage over, at myndighederne tilsidesætter den løbende pligt til at undgå forringelser samt forstyrrelser af Natura 2000 områders integritet. Danmarks Naturfredningsforening klager dog også fortsat over screeningstilladelser for projekter, som påvirker §3 områder udenfor Natura 2000 områder ud over tålegrænsen for N og P belastning.

At Danmarks Naturfredningsforening klagede over 2% af afgørelser og vinder halvdelen viser, at foreningen bruger klagemuligheden med omtanke, og at der ofte er hold i de sager, foreningen klager over. Dermed synes også de resurser, som Naturklagenævnet bruger på at behandle Danmarks Naturfredningsforening s sager at være godt givet ud. Danmarks Naturfredningsforening vandt størstedelen af sagerne i Fyns Amt, hvor administrationspraksis også blev strammet op i 2005.

Miljøgodkendelser af husdyrbrug

Danmarks Naturfredningsforening er klageberettiget i alle miljøgodkendelser givet til husdyrbrug, herunder også til udvidelser af husdyrbrug. Foreningen har inden for de seneste måneder (efteråret 2005) sat fokus på specielt lugtvilkår i godkendelserne. Efter foreningens opfattelse skal husdyrbrug reguleres som anden industri, dvs. der skal fastsættes specifikke lugtvilkår med grænseværdier for lugt, og der skal også fastsættes vilkår om kontrol af lugtkravene, så tilsynsmyndighederne får reelle muligheder for at skride ind såfremt der er klager over lugtgener og overskridelser af lugtkravene. Det er ikke anderledes krav end dem der stilles til andre virksomheder, der forårsager lugtgener i omgivelserne. Stort set ingen af de miljøgodkendelser, der gives i dag indeholder sådanne bestemte lugtvilkår og grænseværdier for lugt. Derfor har foreningen påklaget en række miljøgodkendelser for at få disse spørgsmål afklaret principielt. Der er ikke for indeværende truffet afgørelser i nogen af disse klagesager.

Vundne VVM sager

DN vandt i 2005 (per 8. november) 60 sager om screeningsafgørelser og en sag om et godkendt regionplantillæg, hvor Naturklagenævnet enten hjemviste afgørelserne om ikke-VVM pligt til fornyet behandling, krævede udarbejdelse af VVM redegørelse eller kendte et vedtaget regionplantillæg for ugyldigt.

Hvad angår de marine områder gælder det, at størstedelen af de vundne sager var udvidelser på mindre end 30 DE. Langt de fleste sager blev vundet, fordi amtet ikke kunne føre den omvendte bevisførelse. DN vandt sager om udvidelser, som ville medføre merbelastninger af Odense fjord på under 70 kg/N/år og helt ned til 20 kg/N/år. Naturklagenævnet argumenterede med, at amtet ikke redegør for, at projektet ikke vil skade Natura 2000 områder og at afgørelserne var givet på et utilstrækkeligt grundlag. EU's forsigtighedsprincip synes således at være slået igennem i en del af Naturklagenævnets afgørelser.

Hvad angår ammoniakbelastning af terrestriske naturområder, vandt Danmarks Naturfredningsforening screeningssager om merbelastning af §3 beskyttede moseområder på 0,2-0,9 kg/N/ha/år, hvor baggrundsbelastningen var over tålegrænsen. Desuden vandt DN en sag, hvor foreningen havde klaget over merbelastning af en løvskov over tålegrænsen.

Danmarks Naturfredningsforening vandt også en klage over vedtaget regionplantillæg for udvidelse af et kvægbrug i Ribe Amt, hvor DN havde klaget over, at amtsrådets vedtagelse var i strid med habitatdirektivets krav til konsekvensvurdering og overholdelse af EU's forsigtighedsprincip. Naturklagenævnet fandt, at det ikke kunne udelukkes, at en merbelastning af et rigkær og et overdrev på 0,1 kg/N/ha/år var en negativ påvirkning og kendte regionplantillægget ugyldigt.

De tabte VVM sager i 2005

DN tabte i 2005 (indtil 8. november) 61 VVM sager om udvidelser af husdyrbrug i Naturklagenævnet. Klagerne kom især fra lokalkomiteer i Ribe Amt, Vestsjællands Amt, Storstrøms Amt og fra Fyns amt.

Hvad angår de marine områder, tog de fleste af klagerne udgangspunkt i projekternes merbelastninger af Natura 2000 områder som Vadehavet, Halleby Å og Flasken i Vestsjællands Amt samt farvandet sydvest for Ærø på mellem 30 og 215 kg/N/år. Naturklagenævnets afvisninger var efter Danmarks Naturfredningsforening s mening ikke berettiget, idet tilstanden i de nævnte Natura 2000 områder var ugunstig på grund af især næringsstofbelastning, og amterne ikke førte bevisførelse for, at projekterne ikke kunne medføre skadelige virkninger på Natura 2000 områdernes integritet.

I den sammenhæng var især Naturklagenævnets afgørelser i en lang række tabte sager fra Ribe Amt iøjefaldende. DN sendte i 2004 en række "storklager" til Naturklagenævnet, hvor foreningen klagede over fem screeningsafgørelser samlet. Klagerne drejede sig om Ribe Amts afgørelser om ikke-VVM pligt for udvidelser, hvor amtet efter Danmarks Naturfredningsforening ikke tog de samlede, kumulative virkninger alvorligt. Et eksempel på dette blandt mange er Ribe amts screeningsafgørelser om ikke VVM-pligt i 351 sager om udvidelser fra 2000-2004. På grund af konsekvensvurderinger, som ikke vurderer udvidelsen i en større sammenhæng, nåede amtet ikke i ét eneste tilfælde frem til VVM pligt, selvom de fleste af udvidelserne medførte merbelastning af Vadehavet. Målsætningen for Vadehavet er ikke opfyldt på grund af næringsstofbelastning fra blandt andet landbruget i Ribe amt.

I Naturklagenævnets vurdering af de samlede, kumulative virkninger indgik, at

NKN har forstået Ribe Amts afgørelse således, at amtet på baggrund af viden om miljøtilstanden i Vadehavet har vurderet, at en udvidelse fra 157,4 DE til 213,1 DE ikke vil påvirke de arter og naturtyper som indgår i udpegningsgrundlaget for de internationale naturbeskyttelsesområder. Amtet har begrundet afgørelsen med at projektet ikke vil medføre en væsentlig yderligere belastning af vandmiljøet, dels fordi stigningen i tilførsel af kvælstof og fosfor er uden målbar effekt i forhold til den totale tilledning af kvælstof og fosfor til Vadehavet, og dels fordi antallet af dyreenheder i amtet ikke er stigende. Derfor er merbelastningen, både i VVM-direktivets som i habitatdirektivets forstand uvæsentlig.

DN havde anfægtet, at en sådan overordnet konsekvensvurdering var i strid med EF-domstolens praksis om EU's forsigtighedsprincip. På trods af dette, og på trods af at tilstanden for flere naturtyper i udpegningsgrundlaget var ugunstig, valgte et flertal af Naturklagenævnet at stadfæste Ribe Amts vurdering og dermed amtets måde at vurdere kumulative effekter på. Udviklingen i Ribe Amt's administration af udvidelser af intensive husdyrbrug i 2005 har dog været, at der stadig gives VVM tilladelser til udvidelser, som medfører øget N og P belastning af Vadehavet, men at merudledningerne til Vadehavet begrænset til maksimalt 50 kg. Dette er en stor forbedring i forhold til 2004, hvor amtet gav tilladelse til mange merbelastninger af Vadehavet på typisk 150-200 kg.

I en regionplanssag fra Nakskov Fjord i Storstrøms Amt, havde DN klaget over, at de væsentlige usikkerheder i Simmelsgaard IIIb metoden om beregning af udvaskning til vandmiljøet på mindst 16% skulle komme naturen og miljøet til gode, jf. domspraksis ved EF-domstolen. Ifølge beregningerne ville udvidelsen fra 250 til 499 DE ikke medføre merudvaskning til det Natura 2000 området Nakskov Fjord, mens beregningsusikkerhederne betyder at projektet ville medføre en merudvaskning. Naturklagenævnet konkluderede at nævnet ikke vil blande sig i, hvilke beregningsmetoder amterne bruger.

Som det eneste Amt indførte HUR i efteråret 2005 EU's forsigtighedsprincip i sin måde at foretage beregninger på. Det hedder således i HUR's gældende administrationsgrundlag at: *De metoder, der anbefales af det fællesamtslige samarbejde, er baseret på den bedst dokumenterede videnskabelige viden på området. Imidlertid er der meget store usikkerheder på beregningerne, hvilket der kan tages hensyn til i sager, som berører de internationale naturbeskyttelsesområder... HUR vil lægge forsigtighedsprincippet til grund ved at lade usikkerhederne komme miljøet til gode, hvor der kan være tvivl om påvirkningens effekt.* Ændringen af HUR's administrationspraksis er et vigtigt skridt i retning af at gennemføre EF-domstolens praksis i den danske administration.

I en tabt screeningssag fra Rougsø kommune i Århus Amt, havde Danmarks Naturfredningsforening klaget over, at belastning fra den eksisterende produktion ud over tålegrænsen for Natura 2000 området Hevring Bugt var i strid med EF-habitatdirektivets artikel 6.2. Konsekvensen af artikel 6.2 og domspraksis ved EF-domstolen er nemlig, efter Danmarks Naturfredningsforening's opfattelse, at Amtet har en løbende pligt til at gribe ind overfor eksisterende belastninger, som kan skade Natura 2000 områders integritet. Naturklagenævnet valgte at stadfæste amtets vurdering, og vurderer ikke spørgsmålet om overholdelse af EF-habitatdirektivets art. 6.2 i afgørelsens konklusion.

Hvad angår terrestriske naturtyper indenfor Natura 2000 områder gik en afgørelse på, at merbelastning af en §3 beskyttet mose indenfor EF-habitatområdet Sneum Å og Holsted Ådal på 0,84 kg (eng) og 0,57 kg (mose) ikke var væsentlig, da amtet havde C målsat naturtyperne med tålegrænser på over 30 kg. I sagen valgte Naturklagenævnet ikke at give Danmarks Naturfredningsforenings medhold i sin påstand om at dette var i strid med Danmarks pligt til at arbejde for en gunstig bevaringsstatus og at hindre negative påvirkninger af Natura 2000 områders integritet.

I forhold til klager over ammoniakbelastning af terrestriske naturområder udenfor Natura 2000 områder, tabte DN en del sager om §3 områder, hvor tålegrænsen for N deposition var overskredet. DN tabte to sager, hvor tålegrænsen for en orkidélokaltet i et §3 område var overskredet og ville blive overskredet med yderligere 1 kg/N/ha/år, men hvor afgørelsen var truffet under forudsætning af, at næringsstoffer fjernes ved naturpleje. DN tabte også en klage over ikke-VVM pligt med merbelastning af en løvskov på Fyn med 41 kg/N/ha/år over tålegrænsen på 20 kg/N/ha/år, uden at Naturklagenævnet fandt anledning til at tilsidesætte amtets faglige vurdering om at belastningen ikke var væsentlig. Endelig tabte DN en sag, hvor tålegrænsen for en mose på 5-10 kg var overskredet med en baggrundsbelastning på 22 kg/N/ha/år, idet amtet argumenterede for, at merbelastningen var under 1% af baggrundsbelastningen i området, og dermed ikke ville påvirke området væsentligt.

Konklusion DN's VVM sager i 2005

I 2005 har DN fået slået fast, at screeningspligtige projekter som medfører selv mindre merbelastninger af marine områder, hvor tilstanden er ugunstig på grund af belastning med næringsstoffer er VVM pligtige. Det er således ikke bedriftens størrelse, men forureningens virkning på miljøet, som er afgørende for spørgsmålet om VVM-pligt. Chancerne for at vinde en sag i Naturklagenævnet er dog stadig større, hvis klagen går på en sårbar naturtype i et Natura 2000 område, end hvis klagen går på den samme naturtype med samme tilstand og tålegrænser i et §3 område udenfor et Natura 2000 område. Når dette er sagt, har Naturklagenævnet i stigende grad stillet krav om VVM pligt i sager om udvidelser, som påvirker et sårbart §3 område med forekomst af sårbare plantearter over tålegrænsen.

Meget tyder på, at EU's forsigtighedsprincip er slået igennem som en skærpende omstændighed i en del Natura 2000 sager og indgår i stort set alle de overvejelser, som Naturklagenævnet lægger til grund for afgørelserne om husdyrbrug i 2005. Det gennemgående er dog også, at Naturklagenævnet ikke tilsidesætter amtets faglige vurdering, hvilket man efter Danmarks Naturfredningsforening burde gøre i nogen tilfælde.

I 2005 har det fortsat været Naturklagenavnets praksis, at en VVM screening ikke skal forholde sig til belastning fra eksisterende produktioner, men udelukkende til projektets merbelastning. Dette er efter Danmarks Naturfredningsforening s mening hverken foreneligt med VVM direktivet, eller med Habitatdirektivets artikel 6.2, som efter EF-domstolens afgørelse i den såkaldte Irlandssag forpligtiger myndigheder til løbende at gribe ind i belastninger, som kan skade et Natura 2000 områdes integritet.

Afgørelserne i Naturklagenævnet og diverse udmeldinger fra Miljøministeriet har ført til en ændring i amternes administrationspraksis. Det er glædeligt, at administrationspraksis er ændret i Ribe Amt, så amtet i dag kræver projektilpasninger i langt de fleste screeningssager. Også i Fyns Amt er der sket klare forbedringer af administrationsgrundlaget med indførelse af EU's forsigtighedsprincip i forhold til Natura 2000 sager. Et andet godt eksempel på det samme fra 2005 er HUR's nye administrationspraksis for VVM, hvor EU's forsigtighedsprincip er skrevet ind i forhold til projekters kumulation med andre og usikkerheder.

Konklusioner DN's miljøsager

DN har påklaget en række miljøgodkendelser til husdyrbrug fordi der ikke er fastsat vilkår om lugt med grænseværdier og kontrol med disse lugtvilkår. Ingen af de påklagede sager er afgjort på nuværende tidspunkt.

Kommentarer til udkast til rapport om ”Opsamling af erfaringer med husdyrprojekter efter VVM reglerne”

DN har læst udkast til ovenstående rapport, og mener, at rapporten omhandler en række vigtige problemstillinger i forbindelse med den hidtidige administration af husdyrprojekter i Danmark. Foreningen har tidligere sendt en oversigt over erfaringerne fra 2005, hvor nogle af de fortsatte problemer ridses op. Foreningen beklager den korte tidsfrist, som har gjort det vanskeligt at indsamle de relevante kommentarer fra foreningens bagland. Derfor er det muligt, at DN vil fremsende yderligere bemærkninger i løbet af ugen. Nedenfor følger DNS bemærkninger til udkast til rapporten.

Naturens og miljøets tålegrænser overskredet

Som DN forstår det, er naturens dårlige tilstand en afgørende årsag til, at regeringen har besluttet sig for at udarbejde en ny lov om intensive husdyrbrug. Derfor mener DN, at det vil være nyttigt med et kapitel i rapporten om status for naturens og miljøets tilstand, da den fortsat ugunstige tilstand er en direkte konsekvens af den hidtidige administration af husdyrprojekter i Danmark.

Projektilpasninger og robusthed- tilsyn finder sjældent sted

DN finder gennemgangen af projektilpasninger og robusthed yderst relevant. Særligt hæfter foreningen sig ved, at den generelle erfaring fra myndighederne er, at tilsyn rettet mod forudsætninger for screeningsafgørelser sjældent finder sted. Det vil sige forudsætninger som producenten har lovet at ville overholde som forudsætning for at projektet ikke medfører VVM. Dette er desværre også et billede, som DN kan genkende. Meget tyder derfor på, at der er behov for et servicetjek af det danske tilsynssystem, så tilsynet fremover sikrer, at miljøvilkårene også afspejles i landmændenes miljømæssige adfærd og drift.

Foreningen genkender mange af de miljøtiltag, som rapporten beskriver. Der savnes dog en analyse af biogasanlæg som projektilpasning. Det er sådan, at amterne i stigende grad anvender afsætning af gylle til afgang og separation på biogasanlæg som forudsætning for gennemførelsen af ganske betydelige udvidelser af husdyrbrug i sårbare naturområder. Imidlertid er det også DN's erfaring, at der fortsat er en del problemer i forbindelse med driften, som kan give betydelige usikkerheder i forhold til de konkrete miljøforbedringer ved tiltaget. Denne problematik ønsker DN gerne at Aalborg Universitet beder amterne og miljøcentrene om at forholde sig til.

Sammenhængen mellem VVM og SMV

Et sidste overordnet punkt, som DN ønsker at få berørt i rapporten er, hvordan Lov om Miljøvurderinger af Planer og Programmer (SMV loven) kan tænkes at virke ind på den fremtidige regulering af de husdyrprojekter, som kræver tillæg til region- eller kommuneplan. DN mener, at der på husdyrområdet kan være særlige omstændigheder, som betyder at et tillæg skal underlægges en SMV. Konkret tænker DN f.eks. på at en SMV kan være påkrævet for de tillæg for husdyrprojekter, som kan medføre væsentlige påvirkninger af Natura 2000 områder. Sådanne projekter kan kun vedtages på forudsætning af, at myndigheden opfylder kravet om omvendt bevisførelse i forhold til skadelige virkninger på Natura 2000 områdernes integritet. Et overvågningsprogram for sådant et tillæg vil kunne sikre, at de faktiske miljøvirkninger ikke kommer til at medføre skadelige virkninger og at forudsætningerne for planen holder stik i praksis.

Foreningen vil særligt henvise til SMV direktivets artikel 10 om opstilling af overvågningsprogram knyttet op på den konkrete plan. Overvågningen har til formål at sammenligne resultaterne af miljøvurderingen med de miljøvirkninger, som rent faktisk forekommer og er et element, som er nyt i forhold til VVM direktivet. I EU Kommissionens vejledning til SMV Direktivet, understreger Kommissionen, at overvågning af planers eller programmets væsentlige indvirkning på miljøet er et vigtigt element i direktivet.

Ifølge Skov og Naturstyrelsens vejledning til SMV loven vil et regionplantillæg (eller et kommuneplantillæg) i mange tilfælde ikke være omfattet af en SMV, fordi miljøvurderingen allerede er foretaget i en VVM. Det er dog DN's holdning, at elementet om overvågning adskiller sig så væsentligt fra kravene i VVM direktivet, at det i nogle tilfælde kan være påkrævet at foretage en SMV af et regionplantillæg eller et kommuneplantillæg på trods af en forudgående miljøundersøgelse i VVM redegørelsen. Formålet med en sådan SMV vil så være at etablere et overvågningsprogram af de væsentlige miljøvirkninger.

Med venlig hilsen,

Frederik Hoedeman
Planmedarbejder
DN

B.7 Breve fra Dansk Landbrug

Dansk Landbrug

Erfaringsopsamling, regulering af husdyrprojekter efter VVM-reglerne

Dansk Landbrugs bidrag vil fokusere på følgende problemstillinger:

- Mangel på klar vejledning i samlebekendtgørelsens anvendelse
  - Længere sagsbehandlingstider
  - Mange klager til Naturklagenævnet
  - Hyppigt skiftende administrationsgrundlag
- Anvendte modelværktøjer
  - Manglende konsekvens i anvendelsen
  - Amtsmodellen
- ”Negativ kumulation”
- For lange sagsbehandlingstider
- Manglende klarhed vedr. natur- og landbrugsarealers følsomhed og forsigtighedsprincippet
- Manglende anvendelse af anmeldeordningen
- Mulighed for anvendelse af gylleaftaler

Mangel på klar vejledning i samlebekendtgørelsens anvendelse

Det er Dansk Landbrugs helt klare opfattelse, at det element, der har skabt flest problemer i relation til den hidtidige regulering, har været manglende klarhed i vejledningen vedrørende bekendtgørelsen.

Den manglende klarhed har resulteret i manglende gennemskuelighed for myndighederne (amterne), landbrugets konsulenter og i særdeleshed hos den enkelte landmand. Amterne har opbygget en stor viden og et stort beredskab omkring VVM, men de har gjort det på hver deres måde. Forskellen mellem amterne er mere slående end ligheden. Således vurderes sammenlignelige forhold vidt forskelligt amterne imellem, f.eks. Vadehavet, Mariager Fjord og Limfjorden. Det store antal sager, der har været prøvet ved Naturklagenævnet, er ligeledes et klart udtryk for, at vejledningen har været helt utilstrækkelig. Dansk Landbrug finder derfor, at det er bydende nødvendigt, at der sikres en klar og entydig vejledning til den kommende regulering fra dennes ikrafttræden.

Naturklagenævnet har ligeledes haft problemer med at fastsætte niveauerne for reguleringen efter bekendtgørelsen. Nævnets afgørelser har løbende udviklet sig med gradvise opstramninger af reguleringen. Derfor har amterne med korte mellemrum måtte justere deres administrationsgrundlag, hvilket også har bidraget til den manglende

gennemskuelighed af samlebekendtgørelsens administration. Helt konkret har de løbende justeringer medført, at landmænd og landbrugets konsulenter ved flere lejligheder er blevet pålagt at justere eller helt omgøre allerede indleverede ansøgninger og beregninger for husdyrprojekter. Dette har medført store ekstraomkostninger og forlænget sagsbehandlingstiderne markant. Samtidig er det interessant at bemærke, at nogle amters administration stadig ikke er i overensstemmelse med loven og Naturklagenævnets praksis. Nogle amter vurderer således fortsat totalbelastning i stedet for merbelastning ved vurdering af udvidelser.

Anvendelsen af modelværktøjer

I relation til valg og anvendelse af modeller til beregning af eventuel miljøbelastning fra husdyrprojekter har der været en tilsvarende mangel på klare retningslinier og vejledninger. Bestræbelserne på at nå til enighed om én model gennem drøftelser mellem forskningsinstitutionerne, myndighederne og landbruget sluttede beklageligvis i uenighed, hvorfor der nu kun er dele af modelapparatet, hvorom der er enighed.

Uenigheden resulterede eksempelvis i, at amterne udviklede deres egen model den såkaldte "amtsmodel". Modellens validitet blev stillet i tvivl efter en workshop arrangeret i fællesskab mellem Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret; Danmarks JordbrugsForskning; Danmarks Hydrauliske Institut; Landbohøjskolen; Watertech og Fyns Amt. Modellens prædiktioner lå i workshopkens beregningseksempler markant over niveauet for andre modeller. Efter workshoppen sendte amterne "amtsmodellen" til faglig vurdering hos Danmarks JordbrugsForskning, der i sammendraget i notat af 18. maj 2005 skriver:

"På baggrund af en henvendelse fra amterne er en enkel model til VVM screening ("Amtsmodellen") underkastet en faglig vurdering ved Danmarks JordbrugsForskning. En del af vurderingen bestod i at sammenholde modellens forudsigelser vedrørende nitratudvaskningen med resultatet fra en dynamisk simuleringssmodel (FASSET). Amtsmodellen forudsiger stigninger i udvaskningen, der er markant højere end de øvrige udvaskningsmodeller, der anvendes i Danmark. Dette skyldes til en vis grad uhensigtsmæssige parameterværdier, men især skyldes det Amtsmodellens grundlæggende antagelse om, at alt N indbygget i jordpuljen vil gå til udvaskning før eller siden. Denne antagelse vil kun være teoretisk korrekt i specielle tilfælde".

"Det anbefales, at man genovervejer præmisserne for Amtsmodellen og giver et entydigt grundlag for disse. Specielt er det væsentligt at forholde sig til, i hvilket tidsperspektiv miljøeffekten af en omlægning skal ses. Præmisserne bør ses i sammenhæng med de beregningsmetoder, der tænkes anvendt i selve VVM redegørelsen."

Ovenstående skal tjene som eksempel på, hvorfor det er helt centralt, at den udarbejdede bekendtgørelse samt vejledning bliver udtømmende beskrevet. Dette materiale bør således også indeholde en fyldestgørende redegørelse for, hvilke modeller, der hensigtsmæssigt kan anvendes ved vurdering af husdyrprojekter. Under den nye myndighedsstruktur bliver en stram vejledning yderligere påkrævet, da administrationen fremover vil blive delt ud på 98 enheder mod de nuværende 12.

”Negativ kumulation”

Et andet konkret problem ved den nuværende regulering er det manglende hensyn til lokal produktionsnedgang. Eksempelvis vil det tilsvarende være uheldigt, om man ikke tillod etableringen af et nyt rensningsanlæg, fordi anlægget isoleret set medfører en merbelastning. Det vil i den situation være helt naturligt at inddrage den hidtidige belastning fra de mindre anlæg, som det nye rensningsanlæg skal afløse. Ligesom der ved etablering af et nyt større rensningsanlæg vil kunne opnås en positiv miljøeffekt med anvendelse af nyere mere moderne teknologi, vil der også ved etablering af nye og større staldanlæg være klare miljøforbedringer i forhold til en række mindre gamle anlæg. Den generelle udvikling i husdyrproduktionen viser uændret eller svagt faldende produktion opgjort i dyreenheder, der er således tale om, at dyrene flytter adresse som ovennævnte rensningsanlæg, og ikke, at der generelt produceres mere.

Særligt vedrørende ammoniak, er det Dansk Landbrugs erfaring,

- at det ikke har været muligt at indregne negativ kumulation,
- at ammoniakmodellen regner worst case,
- at afskæringskriterier fastsættes meget konservativt og
- at metoder til reduktion ikke godskrives den effekt der reelt er dokumenteret.

Det er Dansk Landbrug helt klare opfattelse, at det manglende hensyn til negativ kumulation (nedgang i husdyrproduktionen samlet set), er med til at forsinke nedbringelsen af landbrugets miljøbelastning og med til at sinke udviklingen af tidssvarende miljøteknologi. Muligheden for en dynamiske udvikling i landbruget er for Dansk Landbrug at se af helt afgørende betydning for en fortsat positiv udvikling for så vidt angår påvirkningen af natur og miljø.

For lange sagsbehandlingstider

Dansk Landbrugs erfaring har været, at sagsbehandlingstiderne generelt har været alt for lange. Problemet har været gældende for såvel små på papiret simple udvidelser som større projekter, hvor der er eksempler på over 5 års sagsbehandling. Årsagerne kan være mange, ovenfor er anført manglen på klar vejledning til bekendtgørelsen og manglende anvisninger på valg af model til vurdering af husdyrprojekter. En væsentlig årsag har også været myndighedsopdelingen, hvor forskellige myndigheder har taget sig af forskellige dele af administrationen. Endelig har et tungt klagesystem været medvirkende til at forlænge sagsbehandlingen markant, eksempelvis har Naturklagenævnets sagsbehandlingstid været oppe på omkring et år, hvilket ikke mindst det store antal sager taget i betragtning, er uacceptabelt.

Dansk Landbrug understreger derfor vigtigheden af at sikre en enkel myndighedsstruktur med én indgang og et logisk enstrengt klagesystem. Der skal afsættes tilstrækkelige ressourcer til at sikre korte sagsbehandlingstider. Erfaringen viser, at lange sagsbehandlingstider komplicerer sagerne unødigt, da forudsætningerne typisk ændres under så lange forløb.

Manglende klarhed vedrørende landbrugs- og naturarealers følsomhed og forsigtighedsprincippet

Der er behov for et meget klarere grundlag for at bestemme, hvornår særlige beskyttelseshensyn er påkrævet. Det nuværende grundlag er helt utilstrækkeligt, og det har været umuligt for såvel myndigheder og konsulenter som lodsejere at danne sig et

klart billede af beskyttelsesbehovet for forskellige naturtyper beliggende på og omkring den enkelte bedrift. For at sikre en meningsfuld og operationel regulering af landbruget er der behov for langt større klarhed over bevaringsmålsætninger og tålegrænser, end den viden der har ligget til grund for den hidtidige regulering.

Dansk Landbrug finder den hidtidige anvendelse af forsigtighedsprincippet problematisk. Det er ret og rimeligt at anvende et forsigtighedsprincip ved regulering op til sårbare internationalt beskyttede naturområder, for at sikre at værdifulde naturområder ikke lider overlast. Men det giver en utilsigtet hård regulering, når forsigtighedsprincippet anvendes i tredje eller fjerde potens - Erfaringen med den hidtidige regulering har været, at man konsekvent har lavet en forsigtig vurdering i flere led:

- Udpegningen - man laver et skøn over tålegrænser, som tager hensyn til forsigtighedsprincippet.
- Model - Man bygger en model under hensyn til forsigtighedsprincippet.
- Modelvurdering - ved vurderingen af modellen er man igen forsigtig og vælger det mest pessimistiske bud på udvaskningen.
- Miljøteknologi - man laver et konservativt bud på effekten af anvendt miljøteknologi og vælger minimumstal for effekt.

Denne forsigtighed på flere niveauer er med til at bremse udviklingen af miljøvenlig teknologi og giver en ikke optimal regulering. Dermed pålægges landbruget unødvendige omkostninger, der skader erhvervets udviklingsmuligheder og ikke giver den ønskede miljøeffekt for den sidst investerede krone.

Manglende anvendelse af anmeldeordningen

Dansk Landbrug har med beklagelse bemærket sig, at den gode idé med anmeldeordningen reelt aldrig har fået nogen chance indenfor reguleringen. Ordningen har efter vores vurdering lidt under manglende klarhed i udpegningsgrundlag og i vejledningen til reguleringen. Desuden savnes den lovede evaluering af ordningen, så vi kan få fuldstændig klarhed over ordningens betydning.

Mulighed for at anvende gylleaftaler

Det er med undren, at Dansk Landbrug har bemærket, at Skov- og Naturstyrelsen mener, at gylleaftaler ikke kan indgå i godkendelserne. Dette er en helt urimelig betragtning, og der bør hurtigst muligt findes en løsning på problemet. Dansk Landbrug mener, at det i forbindelse med anmeldelse af projekter om ændring af husdyrproduktionen skal være muligt at inddrage gylleaftaler og om nødvendigt at kunne regulere arealerne med henblik på en reduceret udvaskning på linie med bedriftens egne arealer. Uden muligheden for at inddrage gylleaftaler ved husdyrprojekter vil det i flere områder være umuligt at få en dynamisk udvikling til gavn for erhverv samt natur og miljø..

Landzonetilladelse

Landzonetilladelserne giver større og større problemer, idet man i stigende grad af hensyn til naboer søger en mere hensigtsmæssig lokalisering af produktionsanlæggene. Dansk Landbrug ser det som en afgørende faktor at sikre en rimelig smidighed i denne regulering, da disse alternativplaceringer af anlæg kan løse en række problemer og er udtryk for en fremadrettet tilgang til husdyrreguleringen.

Dansk Landbrug

Skov- og Naturstyrelsen
Att.: Margit Sonne
Haraldsgade 53
2100 København Ø

30. november 2005

Dansk Landbrugs bemærkninger til

Udkast til rapporten: "Opsamling af erfaringer med behandling af sager vedrørende husdyrprojekter efter VVM-reglerne"

Generelt: Rapporten giver umiddelbart et godt billede af VVM-administrationen og er i god tråd med vores oplevelse af dette komplekse reguleringssystem. Vi har berørt flere af emnerne i de efterfølgende kommentarer i vores bilag, hvorfor der vil forekomme overlap mellem bemærkningerne og bilaget.

Overordnet har vi fuld forståelse for amternes og kommunernes oplevelse af et uigennemsigtigt og meget kompliceret system. Der mangler overordnet vejledning og det er stærkt beklageligt, at det har været nødvendigt at lade Naturklagenævnet fastlægge rammerne for reguleringen. Den løbende opstramning af reguleringen har ligeledes givet anledning til megen forvirring og urimeligt lange sagsbehandlingstider. Ligesom den store variation mellem amterne giver anledning til frustrationer.

Ligeledes er det centralt at sigtet må være én myndighed til at varetage administrationen. Rapporten understreger på glimrende vis, hvor problematisk opdelingen har været. Derfor skal det sikres, at der ikke under den nye godkendelsesordning bliver mere end én administrativ myndighed.

Specifikke kommentarer:

Side 8.

Amtsmodellen findes i flere versioner. Nordjyllands Amt anvender en version, der adskiller sig fra den model, der ligger på Fyns Amts hjemmeside. I versionen, der anvendes i Nordjyllands Amt, er mulighederne for tilpasninger begrænset i forhold til den officielle version

Side 9.

Anmeldeordning, se nedenstående kommentar.

:\lbj\planlaegning\0582\lbj

Axelborg, 4. sal
Vesterbrogade 4A
1620 København V
Telefon 33 39 46 00
Telefax 33 39 46 06
dl@dansklandbrug.dk
www.dansklandbrug.dk

Side 10.

I 5. afsnit angives det, at hele anlægget skal vurderes i en VVM-vurdering, mens det kun er udvidelsen, der kigges på ved en screening. Dette er ikke tilfældet. VVM indbefatter under ingen omstændigheder andet end udvidelsen.

Side 13.

Dansk Landbrug har stor forståelse for amternes fortvivlelse over anvendeligheden af "anmeldeordningen". Vi mener dog ikke, at idéen bag ordningen er helt fejlagtig og beklager, at ordningen aldrig har vundet større udbredelse. Vi havde hellere set, at ordningen var blevet justeret og tilpasset end helt opgivet - en sikring af en kort sagsbehandlingstid for ukomplicerede sager er helt nødvendig.

Side 16.

I andet afsnit omtales, at Naturklagenævnet hjemviser sager, ... "hvor manglende kumulation har været årsag" ... der er vel snarere tale om, at der ikke har været taget højde for den kumulative effekt?

Side 20.

Efterafgrøder er en integreret del af sædskiftet. I de fleste tilfælde kan der ikke dyrkes flere efterafgrøder, uden at ændre ejendommens sædskifte. Eftersom amterne i større omfang anerkender efterafgrøder som sædskiftetilpasninger, anerkender de også i mindre omfang ændringer i sædskiftet, som en robust tilpasning.

Side 24.

Det er ikke alene Dansk Landbrugsrådgivning, der har kritiseret det fælles amtslige regneark. Danmarks JordbrugsForskning, har på Amternes initiativ foretaget en faglig vurdering af amternes model. Danmarks JordbrugsForskning konkluderede:

"På baggrund af en henvendelse fra amterne er en enkel model til VVM screening ("Amtsmodellen") underkastet en faglig vurdering ved Danmarks JordbrugsForskning. En del af vurderingen bestod i at sammenholde modellens forudsigelser vedrørende nitratudvaskningen med resultatet fra en dynamisk simuleringsmodel (FASSET). Amtsmodellen forudsiger stigninger i udvaskningen, der er markant højere end de øvrige udvaskningsmodeller, der anvendes i Danmark. Dette skyldes til en vis grad uhensigtsmæssige parameterværdier, men især skyldes det Amtsmodellens grundlæggende antagelse om, at alt N indbygget i jorden vil gå til udvaskning før eller siden. Denne antagelse vil kun være teoretisk korrekt i specielle tilfælde".

Side 30.

Den erfaringsopsamlende værdi af første afsnit er til at overse - bør udgå.

Side 31.

I andensidste afsnit tales om landskabshensyn. Det indgår i sætningen "...at bygningerne ikke må virke skræmmende, nye bygninger skal være overskuelige ..." Først menes der nok skræmmende og dernæst, hvad menes med overskuelige? Det er nødvendigt med en præcis definition.

Side 36.

Det er bemærkelsesværdigt, at det Fælles Amtslige Regneark er et af de meste anvendte værktøjer i VVM redegørelser. Den 16. juni 2005 blev der afholdt et møde mellem DJF, DMU, Amtsrådsforeningen, Styregruppen for amternes VVM samarbejde, Dansk Landbrug og Landscentret, Plan-teavl. Skov- og Naturstyrelsen havde bedt om at deltage i mødet, men meldte afbud i sidste øjeblik.

Det fremgår blandt andet af referatet:

Uffe Holm-Christensen, Viborg Amt slog fast: "at amtsregnearket er tænkt anvendt til screening – og endda kun til den simple del af screeningen".

Jørgen Jørgensen, Viborg amt understøtter med: "at man må se på, hvad amtsregnearket skal bruges til – nemlig en indledende screening med tilhørende "grovsortering".

Senere nævner Jørgen Jørgensen at: "VVM redegørelser er ikke omfattet af det fællesamtlig samarbejde".

Udmeldingerne fra styregruppen for amternes VVM samarbejde stemmer meget dårligt med den måde Amtsmodellen anvendes af amterne!

Side 45. (2. afsnit og igen side 47. 4. afsnit)

En egentlig indskrivning af administrationspraksis med klare grænser i regionplanen er i modstrid med udmeldinger fra Skov- og Naturstyrelsen i et brev til Nordjyllands Amt, hvor det slås fast at "En regionplan bør - medmindre der foreligger særlige forhold - ikke fastsætte så detaljerede bestemmelser, at den reelt ikke efterlader noget spillerum for tilladelsesmyndigheden til at vælge den metode, der efter de lokale forhold og ønsker på den mest hensigtsmæssige måde kan opfylde målsætningen, se Naturklagenævnet orienterer nr. 263, januar 2003 og nr. 285, juli 2003".

Side 46 tabel 8.1

Grænsen på 900 stipladser for obligatorisk VVM bør fremgå af tabellen. Hvis de 2 sidste pinde under miljøgodkendelser byttes om, så de placeres overfor den tilsvarende dyregruppe under VVM, vil det gøre tabellen mere læsevenlig.

Side 58.

I tredjesidste afsnit diskuteres det hvilke tal, der bør bruges - gennemsnit for de sidste 3 år eller nyeste tal - Det undrer, at man ikke altid anvender de nyest tilgængelige tal, hvilket må være udslagsgivende for den aktuelle belastning. Dog er det naturligt, at der tages hensyn til forældelsesfristen for nedlagte brug og ikke ibrugtagne tilladelser ved vurderingen - her gælder netop 3 år.

Side 59.

Punktopstillingen - det er meget utilfredsstillende at der ikke er klare retningslinier for brugen af proportionalitetsprincippet - Det er såvel for den enkelte landmand som for de bredere samfundsmæssige interesser alt andet end hensigtsmæssigt, hvis produktionerne pålægges uforholdsmæssige store udgifter i forbindelse med udvidelser.

Side 69.

Første pind. Dansk Landbrug finder det helt uacceptabelt, at man ikke medtager nedgang i produktionen i overvejelserne om kumulation - vi er enige i, at der er behov for mere præcise opgørelsesmetoder, men betragtningen bør være en naturlig del af vurderingen af de kumulative effekter på miljø og natur.

Der henvises endvidere til Dansk Landbrugs redegørelse for erfaringer med VVM-administrationen for husdyrbrug, rapportens bilag B7.

Med venlig hilsen

Lidde Bagge Jensen

A.1 Spørgeskema

Aalborg Universitet foretager for Miljøministeriet en evaluering af de amtslige erfaringer med VVM og VVM-screeninger med henblik på at sikre en erfaringsopsamling, der kan være til nytte for kommunernes fremtidige arbejde hermed og endvidere danne grundlaget for en udfærdigelse af reglerne omkring den fremtidige godkendelsesordning for husdyrbrug.

Spørgeskemaet består først af en række spørgsmål vedrørende VVM-screeninger. Dernæst følger et afsnit om udfærdigelsen af den egentlige VVM-redegørelse. I forhold til begge kategorier er der medtaget supplerende spørgsmål omkring håndteringen af den proces der foregår mellem myndigheder og ansøger/konsulenter. Endvidere afdækkes også enkelte spørgsmål omkring den organisering der foretages af VVM-arbejdet.

I spørgeskemaet prøver vi at få afdækket en række af de konkrete spørgsmål der kan svares mere entydigt på. Mange spørgsmål vil lægge op til yderligere diskussioner, men disse vil primært blive søgt dækket ind gennem de ERFA-møder, som Skov og Naturstyrelsen, og vi afholder i de kommende uger.

1. VVM screeninger

Indledningsvis skal det fremhæves, at de følgende spørgsmål omfatter screenings-processen for så vidt angår de sager, som *ikke* er omfattet af anmeldeordningen for visse husdyrbrug (jf. også samlebekendtgørelsens § 3a, stk. 2).

Hovedformålet med VVM-screeningen er at undersøge om virksomheder opført på samlebekendtgørelsens bilag 2 er omfattet af VVM-pligt eller ej.

I det følgende spørges der til hvilke oplysninger, der anvendes til at afgøre om et husdyrprojekt er omfattet af VVM-pligt?

De oplysninger der skal bruges til at vurdere om et husdyrprojekt er omfattet af bilag 2 fremgår af bilag 3 og de omfatter: 1) Projektkarakteristika, 2) Projektplacering og 3) Projektets potentielle miljøpåvirkning

Projektkarakteristika <i>Hvilke forslag, og/eller oplysninger anvendes til at beskrive og vurdere projektets karakteristika i forhold til dets: (beskriv + sæt kryds for hvor oplysningerne stammer fra)</i>	<i>Oplysninger fra bygherre</i>	<i>Amtets egne oplysninger</i>	<i>Andre oplysninger</i>
<i>Dimensioner</i>			
<i>Kumulation</i>			
<i>Anvendelsen af naturressourcer</i>			
<i>Affaldsproduktion</i>			
<i>Forurening og gener</i>			
<i>Risici</i>			

Projektets placering			
<i>Hvilke oplysninger anvendes til at beskrive og vurdere projektplacering i forhold til: (beskriv + sæt kryds for hvor oplysningerne stammer fra)</i>			
	<i>Oplysninger fra byg- herre</i>	<i>Amtets eg- ne oplys- ninger</i>	<i>Andre oplysninger</i>
<i>Nuværende arealanvendelse</i>			
<i>Naturressourcerne</i>			
<i>Miljøets bæreevne, herunder fosfor- risikoarealer</i>			
<i>Områder, hvor de fastsatte miljøkvalitetskrav allerede er overskredet</i>			
<i>Landskabet (historisk, arkæologisk, kulturelt, æstetisk og geologisk)</i>			

Den potentielle miljøpåvirkning			
<i>Hvorledes beskrives/måles og vurderes projektets potentielle miljøpåvirkning med hensyn til: (beskriv + sæt kryds for hvor oplysningerne stammer fra)</i>			
	<i>Oplysninger fra byg- herre</i>	<i>Amtets eg- ne oplys- ninger</i>	<i>Andre oplysninger</i>
<i>Omfang</i>			
<i>Grad</i>			
<i>Sandsynlighed</i>			
<i>Varighed</i>			

Beregningsmetoder

Til beskrivelsen af projektets virkninger på miljøet anvendes ofte en række beregningsmetoder.

Miljøproblem	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nitratudvaskning							
- Waterinfo							
- Simmelsgaard IIIB							
- Amtsregneark							
- Daisy							
- Andet							
Ammoniak							
- "Jesper Bak" modellen							
-Amtsregneark							
- Andet							
Lugt							
- OML							
- FMK							
-Amtsregneark							
- Andet							
Fosforophobning							
- Amtsregneark							
- Andet							
Fosforudledning							
- Andet							
Tungmetaller							
- Andet							
Kumulative virkninger							
- "Jesper Bak" model							
- Samlede belastninger af oplande							
- Andet							

Anvendes andre beregningsmetoder for andre miljøproblemer? (Støj, støv, landskab, m.v.)

Ja

Nej

For hvilke parametre?

Og hvilke beregningsmetoder er der tale om?

Screeningsskema

Miljøministeriet udsendte i januar 2001 et brev (medtaget i vejledningen), der indeholdt et skema til brug for screening af anlæg til intensivt husdyrbrug. Skemaet hedder "Projektoplysninger til brug for screening af husdyrbrug under VVM-reglerne".

Anvender amtet dette skema?

Ja

Nej

Hvis nej, hvorfor ikke?

Har amtet suppleret/udviklet dette skema eller udformet et eget skema?

Ja

Nej

Hvorledes adskiller det sig herfra?

Hvorledes orienterer amtet ansøgere/ansøgers konsulenter om, hvilke oplysninger, amtet skal have, til brug for screening af et husdyrprojekt?

Pr. brev	☐
Telefonisk	☐
Via hjemmeside	☐
Andet:	☐
	☐

Er der en standardskrivelse, en pjece eller andet materiale der bruges i denne sammenhæng?

Ja

Nej

Ligger dette materiale på amtets hjemmeside?

Ja

Nej

Har amtet afholdt møder/seminarer med konsulenter og evt. andre om hvilke oplysninger, der er nødvendige for at screene et husdyrprojekt?

Ja

Nej

Interne arbejdsgange

I anbefalet i brev af 9/2-01 (jf. bilag 1 i VVM-vejledningen) blev det anbefalet, ”at der tages stilling til sagerne i en projektorganisation på tværs af de involverede afdelinger frem for ved stjernehøring i den traditionelle afdelingskultur.”

Anvendes disse interne arbejdsgange af amtet?

Ja

Nej

Er de suppleret/udviklet og i givet fald, da hvordan?

Anvendes der helt andre interne arbejdsgange end de der blev anbefalet?

Ja

Nej

I givet fald hvilke og med hvilke erfaringer?

---

2. VVM-vurderingen

Hvis der foretages en VVM-vurdering af husdyrprojektet vil den redegørelse der udfærdiges ifølge samlebekendtgørelsens Bilag 4 skulle indeholde følgende punkter

- 1) Beskrivelse af projektet,
- 2) Væsentligste alternativer til projektet,
- 3) Beskrivelse af omgivelserne,
- 4) Projektets kortsigtede og langsigtede virkning på miljøet,
- 5) Foranstaltninger til at nedbringe virkninger på miljøet fra projektet,
- 6) Resumé af redegørelse for projektet og
- 7) manglende oplysninger vedr. projektet.

<i>Hvilke data anvendes som grundlag for denne redegørelse: (beskriv + sæt kryds for hvor oplysningerne stammer fra)</i>				
	<i>Oplysninger fra byherre</i>	<i>Amtets egne oplysninger</i>	<i>Oplysninger fra ide-fase</i>	<i>Andre oplysninger</i>
<i>Beskrivelse af projektet:</i>				
<i>Alternativer til projektet:</i>				
<i>Omgivelserne:</i>				
<i>Projektets virkninger på miljøet:</i>				
<i>Foranstaltninger til at nedbringe virkninger på miljøet:</i>				

Beregningsmetoder

Til beskrivelsen af projektets virkninger på miljøet anvendes ofte en række beregningsmetoder.

Hvilke metoder anvendes hos jer vedrørende nedennævnte miljøproblemer og hvem har haft ansvaret for brugen af dem? Har der været benyttet andre metoder end de nævnte bedes disse oplyst/identificeres:

Miljøproblem	Amtet	Konsulenter
Nitratudvaskning		
- Waterinfo		
- Simmelsgaard IIIB		
- Amtsregneark		
- Daisy		
- Andet		
Ammoniak		
- "Jesper Bak" modellen		
-Amtsregneark		
- Andet		
Lugt		
- OML		
- FMK		
-Amtsregneark		
- Andet		
Fosforophobning		
- Amtsregneark		
- Andet		
Fosforudledning		
- Andet		
Tungmetaller		
- Andet		
Kumulative virkninger		
- "Jesper Bak" model		
- Samlede belastninger af oplande		
- Andet		

Anvendes andre beregningsmetoder for andre miljøproblemer? (Støj, støv, landskab, m.v.)

Ja   ٢

Nej   ٣

For hvilke parametre?

Og hvilke beregningsmetoder er der tale om?

Kommunikationen med ansøgeren og dennes konsulenter

Amtet orienterer ansøgere (og dennes konsulenter) om, hvilke oplysninger, amtet skal have, til brug til for at udforme et forslag til VVM-regionplantillæg for et husdyrprojekt.

Har amtet afholdt møder/seminarer med konsulenter og evt. andre om hvilke oplysninger, der er nødvendige at fremskaffe?

Har amtet en samlet fremstilling af - fx på et skema - hvilke oplysninger, amtet skal have fra ansøger?

Ja ث

Nej ث

Hvilke oplysninger er der tale om? (og kan vi i givet fald få tilsendt et eksemplar?). Ligger dette på hjemmesiden?

Anvendes amtets tilkendegivelser/udmeldinger om hvilke oplysninger, der skal være til stede af ansøgere/ansøgers konsulenter?

Ja, stort set altid ث

Ofte ث

Sjældent ث

Nej ث

Fremsender ansøger (som hovedregel) de nødvendige oplysninger i første omgang?

Ja ث

Nej ث

Interne arbejdsgange

Adskiller de interne arbejdsgange ved VVM-vurdering sig i forhold til screeninger?

Ja ث

Nej ث

Hvis ja, hvordan?

Brugen af IT-værktøjer i sagsbehandlingen

Vi har undervejs i spørgeskemaet flere gange spurgt til om udviklet materiale, vejledninger, brochurer, skemaer og beregningsgange ligger tilgængelige på amtets hjemmeside.

Hvilke IT-værktøjer anvendes yderligere i forbindelse med sagsbehandlingen i relation til ansøgerne og deres konsulenter?

Hvilke IT-værktøjer anvendes i forbindelse med sagsbehandlingen internt i amtet?

GIS

Visualisering

Modeller

I så fald hvilke?

Andet

I så fald hvilke?

Projektilpasninger

I hvor stor en andel af sagerne (giv et skøn) sker der projektilpasninger med henblik på at projektet ikke omfattes af VVM-pligt/henholdsvis at projektet omfattes af VVM-pligt vedtages af amtsrådet?

0 - 20 %

21 - 40 %

41 - 60 %

61 - 80 %

81 - 100 %

Hvad er de 5 mest typiske projektilpasninger?

Generelle, afsluttende spørgsmål

Er der andre forhold, som har betydning for administrationen af samlebekendtgørelsens bilag 2, 3 og 4 og i givet fald hvilke?

Er der nogen mangler i det nuværende vejledningsmateriale?

Er der i øvrigt andre forhold amtet ønsker at henvise vores opmærksomhed på?

Er der gode råd at give til de ansvarlige for udarbejdelsen af de fremtidige regler?

A.2 Analyse af amternes afskæringskriterier for screeningsager

Generelt er administrationsgrundlagene svære at læse. En af hovedårsagerne hertil er manglende præcision omkring hvad der ”måles på” og hvor henne det sker. Derudover er der også store problemer med sprogbrugen.

For at tage det sidste først så er problemet, at der jo kun skal vurderes på den merbelastning, der kommer fra en udvidelse. Hvis ikke det hele tiden tilføjes, er det meget svært at se hvad der menes. Når et amt fx anfører, at der for det første forudsættes neutralitet og dernæst anfører at det er acceptabelt med et lille overskud af fosfor på 0,5-1,0 kg/ha, så er det ikke muligt at se om der tales om, at det reelle fosforoverskud på bedriften kun må være af denne størrelsesorden, eller at der er tale om et lille fosforoverskud oven i det der måtte være der i forvejen. Det der er tale om i disse sammenhænge er jo en beregningsmæssig merbelastning, der opstår som følge af udvidelsen.

Uklarheden i formuleringerne bliver selvfølgelig meget større, når der så også reelt er tale om, at hvad der måles og hvor, er forskelligt fra amt til amt.

Vurderingen for grundvand, overfladevand og natur er baseret på, at der i alle 3 tilfælde må gælde, at der er 3 komponenter i en ”model” af påvirkningen. Der er en emission der kommer fra et anlæg eller en mark (denne kan være afgrænset som ”ud af ventilatoren eller ud af rodzonen”), dernæst er der et forløb hvor stofferne spredes/fortyndes og omdannes (fx denitrificeres) og til sidst ender i en recipient. Udgangspunktet må være, at man tydeligt kan se forskel på om der tales om en belastning af en recipient eller et overskud/ingen merbelastning fra en kilde.

Med hensyn til NATUR er vores vurdering positiv, idet der i alle 12 tilfælde tales om merbelastninger af en recipient (naturtype). Der er således aldrig tvivl om, at der er tale om en påvirkning af et område og at det er i relation hertil at en merbelastning opgøres. Baggrunden for denne succeshistorie er, at der her har været fokus på tålegrænser og baggrundsbelastning, så man har en klar fornemmelse af, hvad beskyttelsesinteressen er. Samtidig eksisterer en klar model (”Jesper Bak”), der sammenbinder emissionen fra anlægget, via en spredningsmodel, med påvirkningen af recipienten.

Med hensyn til GRUNDEVAND er der tilsvarende ensartethed iblandt de 12 amter. Alle har en præcis forståelse for, at der er tale om udvaskningen fra rodzonen. Når der snakkes om merbelastning drejer denne sig imidlertid om merbelastningen af produktionsudvidelsen. Er det vand der løber ud af rodzonen > 50mg nitrat/l kræves der de fleste steder ”ingen merbelastning” (er det allerede under tillader amterne derimod at belastningen øges op til de 50 mg nitrat/l ud af rodzonen).

Der er kun to af amterne, der tager spredningsvejene med ind i billedet. Baggrunden er formodentlig at i og med at kravene ”ud af rodzonen” i alle tilfælde er 50 mg nitrat/l (eller fastholdelse af de udvaskningsniveauer der er med den eksisterende produktion), så opfattes en eventuel reduktion som en ”sikkerhedsmargin” der kommer miljøet til gode. Derudover regner de fleste amter vel med – og eksplicit klart formuleret af et amt – at der i nitratfølsomme områder per definition ikke er noget reduktionspotentiale.

Med hensyn til OVERFLADEVAND er forholdene derimod meget mere kaotiske. Dels bruges begrebet ”mer-belastning” ret uspecifikt, så det er svært at se om der refereres til kilden eller recipienten, og dermed bliver det også ofte svært at se om der – måske specielt for

fosforophobning – snakkes om en ”neutralitet” der vedrører, at P_{ind} er lig med P_{ud} på marken eller der er tale om en mer-belastning (altså at det eventuelle fosforoverskud der er der ved eksisterende produktion holdes uændret).

Baggrunden for forvirringen er givetvis, at man historisk er startet ud med at kigge på den udvaskning, der kommer fra produktionen (N ud af rodzone, P ophobning på marken) til i stigende grad at føle sig forpligtede på at tage udgangspunkt i recipienten (og dermed dens ”tålegrænse”). Også her har NATURA 2000 spillet en stor rolle – en del af de mest sårbare og højt målsatte områder er jo netop NATURA 2000 områder.

Som sagt er forvirringen på området ”overfladevand” lettere kaotisk. For fosfor er billedet også broget. Det skyldes primært, at begrebet ”neutralitet”/”balance”/”ingen overskud” ikke tydeligt hænger sammen med, om der ses på belastningen eller mer-belastningen. Der er faktisk amter der (specielt i relation til søer) formulerer, at ”fosforoverskuddet skal være 0 kg/ha/år”. Om dette vedrører den samlede belastning ($P_{ind} = P_{ud}$) eller går på at merbelastningen skal være uændret (niveauet for eksisterende overskud fastholdes) er næsten umuligt at afgøre. Andre amter angiver mere eksplicit, at det er P-overskuddet på marken, der ikke må blive større. Af de førstnævnte er der i hvert fald identificeret 4 amter der er uklare, medens 5 er mere klare i deres udmelding af, at det er ”P-overskuddet på marken der ikke må blive større”.

For fosfor er der ikke tale om betragtninger om spredning og recipienter. Her drejer det sig om ophobningen – ud fra den betragtning at denne kan være et fremtidigt problem for udvaskning til vandige recipienter. En naturlig reguleringsmekanisme ville være at se på fosforoverskuddet størrelse i relation til et acceptabelt Fosfortal (P_{tal}) for marken. 3-4 amter har denne overvejelse evt. i relation til at de har lavet en kortlægning af fosfor-sårbarhed.

For kvælstof tegner der sig også et kaotisk billede. Adskillige amter forholder sig stadig alene til udvaskningen/overskuddet fra den enkelte produktionsudvidelse. Her er kravene formuleret som ”udvaskningen af N må ikke øges”. Dette gælder for 7 amter. Et enkelt amt formulerer sig i så generelle vendinger, at det ikke kan karakteriseres. De andre 4 amter har derimod deres fokus rettet mod belastning af recipienterne. Det kunne fx være formuleret som ”tilførsel af N må ikke øges til marine Natura 2000”. I dette tilfælde står der ikke noget om, hvordan man skulle kunne ”regne baglæns” og finde ud af hvor meget der så må udledes mere fra den pågældende produktionsudvidelse – det ville jo have krævet at man kendte den reduktionsprocent hvormed kvælstoffen blev denitrificeret. I et andet tilfælde anføres at der at der ikke må være en stigning i den samlede kvælstofudledning fra produktionen – for screeninger dog 50 kg N/år”. Den første del af sætningen går på produktionen – hjemme på bedriften – medens den følgende sætning anfører at der er en bagatelgrænse på 50 kg per ”screeningssag” ude i recipienten. Det er blevet oplyst, at dette svarer til ca. 500 kg øget N-udledning fra produktionen – der er altså en reduktion på 90 % fra kilde til recipient- en oplysning som altså ikke anføres i administrationsgrundlaget. Dette er ikke nemt at forstå – for andre end det enkelte amt selv.

Med hensyn til spredning/fortynding i relation til sammenbindingen af kildens udledninger med recipientens belastning er der 3-4 amter, der bruger beregninger af sammenhængen mellem kilde og belastning af recipient. Vi ved at for i hvert fald 2, måske 3 af amterne er der reelt målt/beregnet sådanne reduktionsprocenter, men vi ved også at et par amter alene kan siges at have fastsat det på baggrund af ”et slag på tasken”. Kun et enkelt amt nævner hvilke reduktionsprocenter, der lægges til grund for sagsbehandlingen.

Konklusionen er at det er ”nemt” at sammenligne mellem amterne, når vi ser på ”GRUNDEVAND” og ”NATUR” men til gengæld skal gøres med allerstørste forsigtighed, når der er tale om ”OVERFLADEVAND”.

GRUND-VAND	Amt 1	Amt 2	Amt 3	Amt 4	Amt 5	Amt 6
Nitratfølsomme områder³	Belastning må ikke øges	Ingen stigning på eks. arealer - dog op til 50mg/l hvis under i dag Max. 50 mg/l fra nye arealer	* Den generelle lovgivning ikke tilstrækkelig *VVM ved mere end 30 DE * N-udvaskning ikke stige på hidtidige udspretningsarealer * NO ₃ < 50 mg/l på "nye arealer"	Øget N-overskud medfører en konkret sårbarhedsvurdering Øget N-overskud kan medføre VVM-pligt	Kvælstofudvaskningen på marken må ikke blive større	Ingen stigning af nitratindhold
OSD						OSD ved vandværker eller inden for 300 m zone: * Når der ikke udvaskes mere end 40 mg nitrat/l * hvor udvaskningen ikke øges med mere end 2 mg/l hvor udvaskningen er højere end 40 mg/l
andre						OD: * Når der ikke udvaskes mere end 50 mg nitrat/l * hvor udvaskningen ikke øges med mere end 3 mg/l hvor udvaskningen er højere end 50 mg/l

³ Flere amter skelner mellem nitratfølsomme områder udpeget i regionplanen (RP 2001) og nye kortlagte områder der endnu ikke er optaget i regionplanen (RP 2005). For så vidt de er forskel på kravene hertil anføres de i tabellen.

GRUND-VAND	Amt 7	Amt 8	Amt 9	Amt 10	Amt 11	Amt 12
Nitratfølsomme Områder⁴	<p>Kortlagt område med stor og nogen nitratsårbarhed (prioritet 1): Altid VVM-pligt. Sikring af målsætning på 25 mg nitrat/l. Ingen bagatelgrænse</p> <p>Kortlagt område med nogen nitrat-sårbarhed (prioritet 2): Altid VVM-pligt. Bagatelgrænse iht. seneste NKO.</p> <p>Område med prioritet 3: Individuel vurdering med udgangspunkt i NKN afgørelser.</p>	<p>* Udvaskningen af kvælstof må ikke øges – dog accept under en grænse svarende til belastning af 10 DE</p>	<p>Geologisk sårbare områder med nitratproblemer: * < 37,5 mg nitrat/l.</p> <p>I 'almindelige' nitratfølsomme områder: * < 50 mgNO₃/l.</p>	<p>Gennemsnitlig N-udvaskning må ikke øges og ikke overstige 50 mg/l</p>	<p>Hygiejnezone: < 0 kg N, og < 50mg nitrat/l</p> <p>Nitratfølsomt indsatsområde : < 0 kg N, og < 50mg nitrat/l</p>	<p>Enhver forøget udvaskning af nitrat er som udgangspunkt problematisk</p>
OSD					<p>Områder uden for nitratfølsomme, < 1 km fra drikkevandsboring: < 0 kg N, og < 70 mg nitrat/l</p> <p>Udvidelse/omlægning > 1 km fra drikkevandsboring: < 400 kg N, og < 70 mg nitrat/l</p>	
andre	<p>Med udgangspunkt i NKN.</p>					

⁴ Flere amter skelner mellem nitratfølsomme områder udpeget i regionplanen (RP 2001) og nye kortlagte områder der endnu ikke er optaget i regionplanen (RP 2005). For så vidt de er forskel på kravene hertil anføres de i tabellen.

OVERFLA-DEVAND	Amt 1	Amt 2	Amt 3	Amt 4	Amt 5	Amt 6
Kystvande	Ingen krav	Ingen stigning i P-overskud på eksisterende udbringningsarealer og balance mellem tilført og fraført på nye arealer. Max. 50 kg N/år.	* N ikke øges og P-balance ikke forværres til Natura 2000 og særligt sårbare marine områder * Udvidelser kan ske umiddelbart i oplande til ikke særligt sårbare områder uden for Natura 2000	Natura 2000: *intet øget fosforoverskud * N-merbelastning: ikke væsentligt over 0 kg/år Øvrige områder med skærpet målsætning: * Sand - P-balance på projektet *Andre jorde - P-balance på projektet med mindre P-tallet er < 4 * N-merbelastning: ikke væsentligt over 0 kg/år	Oplande til Natura 2000: * ingen P-overskud * ingen N-merbelastning Andre målsatte kystvande: * Ingen P-overskud	Natura 2000 og Limfjorden: * < 50 DE * < 200 kg P * < 200 kg N Vesterhavet: * ingen
Søer	Natura 2000: * ingen påvirkning A og B søer: *intet P-overskud C søer: * op til 2 kg P/ha/år	Ingen stigning i P-overskud på eksisterende udbringningsarealer og balance mellem tilført og fraført på nye arealer. Max. 50 kg N/år.	* P-balance ikke forværres til Natura 2000 og særligt sårbare målsatte søer *Dog OK for projekter < 50 DE – også i Natura 2000 - med mindre der er væsentlig kumulation	Natura 2000: *intet øget P-overskud * N-merbelastning ikke væsentligt over 0 kg/år (kun for søer der er N-følsomme) Øvrige specifikt målsatte søer: * Sand - P-balance på projektet *Andre jorde - P-balance på projektet med mindre P-tallet er < 4 * N-merbelastning: ikke væsentligt over 0 kg N/år (kun for søer der er N-følsomme)	Natura 2000: * ingen P-overskud * ingen N-merbelastning Andre målsatte søer: * Ingen P-overskud	Natura 2000: * ingen P-overskud Næringsstoffølsomme målsatte søer: * ingen P-overskud Øvrige målsatte søer: * ingen P-overskud på risiko-arealer * < 5 kg P/ha på andre arealer
Vandløb	Ingen påvirkninger		* ikke udbringe gylle på stærkt skrånende arealer * ikke ske forringelse Natura 2000	> 12 ^o hældning ingen udbringning 6-12 ^o hældning konkret vurdering	* ingen gylle på arealer med fare for overfladisk afstrømning	Ingen udbringning på > 10 gr. hældende arealer

OVERFLA-DEVAND	Amt 7	Amt 8	Amt 9	Amt 10	Amt 11	Amt 12
Kystvande	<p>For nogle farvande accepteres ingen merbelastninger af N og P. For et andet område accepteres max. 700 kg N meroverskud fra rodzonen.</p> <p>Sager mellem 50 og 70 DE kvæg/svin forelægges politisk udvalg. Sager over 70 DE kvæg/svin forelægges såfremt forvaltningen indstiller ikke-VVM-pligt.</p>	<p>Natura 2000 og højt målsatte områder: *P-balance *Udvaskning af N øges ikke</p> <p>I mindre sårbare oplande udenfor Natura 2000: *merudledning af N må ikke overstige 300 kg/år * projekter < 30 DE accepteres umiddelbart</p>	<p>Opdeling af oplande. I risikoarealer P-balance. På robuste arealer: *Natura 2000 og inderfjorde < 1kg *Yderfjorde og sårbare åbne havområder < 2 kg * Åbent hav < 3 kg</p> <p>Natura 2000 og Horsens fjord ingen N-merbelastning *inderfjorde 20 % reduktion af N-overskud *yderfjorde 15 %, * sårbare åbne havområder 10% *åbne havområder 0%</p>	<p>Marine Natura 2000 *N-udvaskning på bedriftsniveau må ikke øges * P-overskud < 5 kg/ha/år</p> <p>Andre kystvande: *N-udvaskning på bedriftsniveau må ikke øges</p>	<p>Ringkøbing Fjord: Risikoområder: Høj : >230 kg N Moderat > 400 kg N Lav >1600 kg N</p> <p>Nissum og Limfjorden: Risikoområder: Høj: >230 kg N Moderat/lav > 800 kg N Og > 400 kg P.</p> <p>N-udvaskning skal være uændret eller faldende, dog højst 80 kg N/ha på sandjord og 60 kg N/ha på lerjord</p> <p>P-overskud i højrisikoomr.: P-balance Moderate risikoområder < 5g P/ha</p>	<p>Natura 2000 samt målsatte, men ikke indfrie: *merbelastning vurderes væsentligt og derfor VVM-pligt</p>
Søer	<p>A-målsatte og NATURA 2000: ingen merbelastning af P (for brakvandsøer også N).</p> <p>For et konkret område er fastsat ingen merbelastning af P.</p> <p>Andre søer hvor ansøgers areal udgør mere end 20 % af opland: konkret vurdering.</p>	<p>Natura 2000 og højt målsatte områder: *P-balance *Udvaskning af N øges ikke</p> <p>I mindre sårbare oplande udenfor Natura 2000: *merudledning af N må ikke overstige 300 kg/år * projekter < 30 DE accepteres umiddelbart</p>	<p>A og B-målsatte søer: * P-neutralitet *N-neutralitet eller reduceret overskud</p> <p>Gudenåens opland: * P-balance, men op til 0,5-1 kg på robuste arealer</p>	<p>Målsatte søer: *N-udvaskning på bedriftsniveau må ikke øges * P-balance på markniveau</p>	<p>Højt målsatte og i Natura 2000: *meroverskud < 250 kg P Højrisikojorde P-balance Moderat risiko < 5 kg P/ha</p> <p>Basismålsatte: *meroverskud < 375 kg P Højrisikojorde P-balance Moderat risiko < 5 kg P/ha</p> <p>For begge: N-udvaskning skal være uændret el. faldende, dog højst 80 kg N/ha på sandjord og 60 kg N/ha på lerjord</p>	<p>Natura 2000 samt målsatte, men ikke indfrie: *merbelastning vurderes væsentligt og derfor VVM-pligt</p>
Vandløb			<p>Kun i særlige tilfælde udløses VVM-pligt</p>	<p>>12⁰ hældning ingen udbringning</p>		<p>> 12⁰ hældning ingen udbringning</p> <p>6-12⁰ hældning: konkret vurdering</p>

NATUR	Amt 1	Amt 2	Amt 3	Amt 4	Amt 5	Amt 6
Natura 2000	Natura 2000 og særlig værdifuld natur: Mangler skema	Særligt, moderat, og mindre N-følsomme områder med TG < 30 kg N: * ingen merbelastning Hvis TG ikke overskredet sættes grænse ved nedre ende af interval Ikke N-følsomme: * ingen grænse	* Ingen merbelastning i naturområder hvor TG for N allerede er overskredet *forsigtigheds-princip ud fra worst-case betragtning * Særlig opmærksomhed på påvirkning af Natura 2000	Særligt, eller moderat N-følsomme områder med TG < 20 kg N: * ingen merbelastning Mindre N-følsom (TG >20) 0,5-1 kg N/ha/år Hældning > 12 ⁰ udløser VVM-pligt	1. prioritet (næsten alle Natura 2000): * Ingen merbelastning	Ingen forøgelse af belastning der kan svække arter i udpegningsgrundlag: * < 0,1 kg N/ha
A og B målsat		N-følsomme: Særligt (TG 5-10) 0,1 kg/ha/år Moderat (TG 10-20) 0,4 kg/ha/år Mindre (TG 20- 30) 1 kg N/ha/år Hvis TG ikke overskredet sættes grænse ved nedre ende af interval Ikke N-følsomme: * ingen grænse		Særligt, eller moderat N-følsomme områder med TG < 20 kg N: * ingen merbelastning Mindre N-følsom (TG >20) 0,5-1 kg N/ha/år Hældning > 12 ⁰ udløser VVM-pligt	2. Prioritet (amtsligt prioriterede + resten af Natura 2000): * Ingen merbelastning på mere end 10% af baggrund 3. prioritet (levested for N-følsomme arter/rødlistede): * som udgangspunkt er naturinteresserne ikke nok til at udløse VVM-pligt	
C målsat	Anden natur: Mangler skema	Der er ingen grænse		I øvrige naturområder kan der i særlige tilfælde være VVM-pligt ved merbelastning på over 2kg N/ha/år		
§ 3 områder						N-følsom § 3 (heder osv. og TG ikke overskredet): * < 0,1kg N/ha Øvrig § 3 (moser osv. og TG ikke overskrides): * < 0,5 kg N/ha

NATUR	Amt 7	Amt 8	Amt 9	Amt 10	Amt 11	Amt 12
Natura 2000	Indenfor Habitatområde: Hvis tålegrænsen er overskredet accepteres ingen merbelastning af de naturtyper som er udpegningsgrundlag.	* Miljøneutralitet. Merbelastning < 0,0 kg N/ha/år * Kumulativ grænse på < 0,1 kg N/ha/år ved særligt følsomme områder	N-påvirkning: * Natura 2000 mindre end 0,1 kg N/ha/år	Særligt sårbare moser, heder og overdrev samt løvskov inden for Natura 2000: * < 0,2 kg N/ha/år * gødnings- og sprøjtefri brømmer på 10 m.	Særlig og moderat N-følsom, TG 5-20 kg – ingen forøgelse af N-dep Mindre N-følsom, TG 20-30 kg - < 1-1,5 kg N/ha/år Ubetydeligt N-følsom, TG > 30 kg – ingen krav	Udgangspunkt i tålegrænser for N-dep. Enhver påvirkning skal vurderes konkret. Kumulation: udgangspunkt i fastsat baggrundsbelastning Er TG overskredet kan selv en lille påvirkning udløse VVM-pligt. Særligt for Natura 2000
A og B målsat	Herudover kan regionale naturområder, fredninger og økologiske forbindelser have en betydende sårbarhed Merbelastning vurderes konkret.	Særlig følsom naturskov og højt målsat moser, heder, kær og overdrev: * Miljøneutralitet. Merbelastning < 0,1 kg N/ha/år Skove og A, B og C målsat natur: * accepteres merbelastning på < 1,0 kg N/ha/år * Kumulativ grænse på < 0,1 kg N/ha/år ved særligt følsomme områder	*TG allerede overskredet på N-følsomme områder < 0,25 kg N/ha/år * Forøget belastning på særligt N-følsomme områder, TG på 5-10 kg N/ha/år < 0,5 kg N/ha/år * Forøget belastning på særligt N-følsomme områder, TG på 10-25 kg N/ha/år < 1,0 kg N/ha/år	Andre sårbare moser, heder og overdrev * < 0,5 kg N/ha/år * gødnings- og sprøjtefri brømmer på 5 m.	Anden natur: Særlig N-følsom, TG 5-10 kg: < 0,5-1 kg N/ha/år Moderat N-følsom, TG 10-20 kg: < 1-2 kg N/ha/år Mindre N-følsom, TG 20-30 kg - < 2-3 kg N/ha/år Ubetydeligt N-følsom, TG > 30 kg – ingen krav	Der tages udgangspunkt i tålegrænser for N-dep. Enhver påvirkning skal vurderes konkret. Kumulation: udgangspunkt i fastsatte baggrundsbelastning. Er TG overskredet kan selv en lille påvirkning udløse VVM-pligt.
C målsat		* accepteres merbelastning på < 1,0 kg N/ha/år Derudover i D-målsatte områder - generelle regler	* Andre naturtyper Forøget belastning højst 2 kg N/ha/år * Udbringningsareal skræner mere end 12 ⁰ * Udbringningsareal med erosionsrisiko skræner mere end 6-12 gr.			
§ 3 områder	Merbelastning med ammoniak vurderes if. tålegrænse					

LANDSKAB	Amt 1	Amt 2	Amt 3	Amt 4	Amt 5	Amt 6
Særlige landskaber	-	-	* Belyse forholdet til Regionplan retnings-linier for - jordbrugsområder - landskabsområder - beskyttelsesområder Samt -kulturmiljø - kirkeomgivelse - kystnærhedszone A Og -beskyttelseslinier	-	-	* Ikke ødelæggelse af fredede bygningsanlæg * Ingen væsentlig forringelse af kulturhistoriske værdier * Ikke etableres usædvanligt store eller specielt udformede bygninger – virkningen af anlægget overskuelig

LANDSKAB	Amt 7	Amt 8	Amt 9	Amt 10	Amt 11	Amt 12
Særlige landskaber	-	-	Nævner der skal ske konkret vurdering i relation til: - værdifulde landskaber og rekreative ruter - transport - kulturhistoriske områder - kirker - fredede fortidsminder	Amtet vurderer om nye bygninger kan virke skæmmende på: * Værdifulde landskaber * Værdifulde kystlandskaber *Kulturmiljøer	-	-

NABOGENER

Amt 1	Amt 2	Amt 3	Amt 4	Amt 5	Amt 6
- Nabogener kan ikke give VVM-pligt – kan dog behandles hvis andre miljøpåv. giver VVM-pligt	-	<p>BYOMRÅDE: *Områder i nærheden af byudvikling(sretning) ikke egnede til etablering af nye landbrugsproduktioner</p> <p>ÅBNE LAND: * Vurdering af lugtgeners omfang * VVM ved > 5 bygninger omfattet af væsentlige lugtgener</p>	-	Under normale forhold vil støj, støv trafikgener ikke i sig selv være så væsentlige, at de udløser VVM-pligt	<p>Afstandskrav overholdt</p> <p>Ikke øgning af lugtgener i byzone der overskrider geneafstand</p>

Amt 7	Amt 8	Amt 9	Amt 10	Amt 11	Amt 12
<p>- Såfremt der er væsentlige lugtproblemer kan indstilles til VVM-pligt – ca. 5 boliger ekstra inden for geneafstanden indikerer VVM-pligt.</p> <p>-NKN siger at bekendtgørelsen er tilstrækkelig.</p> <p>- Eventuelle bemærkninger om lugtgener gives videre til kommunen</p>	* VVM ved > 5 bygninger omfattet af væsentlige lugtgener	<p>Vil ikke normalt kunne føre til VVM-pligt hvis afstandskrav overholdes.</p> <p>Hvis ikke afventes kommunens stillingtagen til lokaliseringsgodkendelse</p>	På baggrund af afstandskrav og lokaliseringsgodkendelsen vurderes om anlæg kan give forøgede lugtgener	-	<p>Afstandskrav overholdt, ellers kommer kommunen ind</p> <p>Som hovedregel vurderes det som problematisk at flere boliger belastes med uacceptable lugtgener som følge af en udvidelse.</p>

A.3 Analyse af hjemmesider/brugerflader

<i>Emner</i>	<i>Antal</i>
Administrationsgrundlag	12
Baggrundsmateriale	1
Eksempel på en projektbeskrivelse	1
Beskrivelse af:	
- Administrationsgrundlag	6
- VVM generelt	6
- VVM vurdering/VVM-screeninger for husdyrbrug	12
- Lovgivning for VVM	5
- VVM-pligtige ændringer af husdyrbrug	1
- Ændring af udspretningsarealer	1
- Anmeldeordning	11
- Ansøgning til VVM-screening	3
- Tekniske anvisninger til brug ved VVM-screening af husdyrbrug	1
- Regionplantillæg med VVM	2
- Procedure ved elektronisk fremsendelse af markafgrænsninger	1
- De økonomiske konsekvenser ved ændrede dyrkningsformer	1
Folder/Pjece	
- Reglerne for VVM og husdyrbrug (Folder)	2
- VVM redegørelse (Pjece)	1
- Om VVM (Pjece)	1
Mødereferater/notater relateret til VVM	
- Om administrationsgrundlag for VVM screeninger 2005 (Referat)	4
- Om administrationsgrundlag for VVM screeninger 2004 (Referat)	2
Vejledninger til:	
- Oplysningsskema	1
- Ansøgningsskema til VVM-screening	1
- Ansøgning om VVM-redegørelse og Miljøgodkendelse	2
- Anmeldeordning (LPA)	8
- Amtsregnearket (Model for N og P)	3
- Vurdering af virkningerne på miljøet – Skabelon til udformningen af miljøgodkendelser	1
Skemaer til:	
- Oplysningsskema	4
- Anmeldeskema (LPA ⁵)	12
- Anmeldeskema (Digitalt)	2
- Ansøgningsskema til VVM-screening	7
- Ansøgning om VVM-redegørelse og Miljøgodkendelse	1
- Ansøgningsskema til VVM-screening - Kommuneskema	1
- Ansøgningsskemaer til VVM-screening – Fordelt på bestandens type	1
- Forhåndsansøgning/byggeansøgning af landbrugsbyggeri og VVM-screening af landbrugsprojekter	1
- Nudrift/ansøgt drift	1
Beregningsværktøjer:	
- Amtsregnearket (Model for N og P) 2005/2006	1
- Amtsregnearket (Model for N og P) 2004/2005	1

⁵ LPA – Landsplanafdelingen

Informationskort:	
- Aktive landkort (GIS)	12
Andet:	
Tekniske anvisninger	2
Afgørelser om VVM-pligt	2
Retningslinier for aftaler om udbringningsaftaler	1
Links til:	
- Tekniske anvisninger (Amtsmodellen) på Fyns Amts hjemmeside	3
- VVM relevant lovgivning	5
- Beregningsmodeller (Både på Fyns Amts og Landbrugets Rådgivnings-centers hjemmeside)	1

A.4 Evalueringsmateriale for anmeldeordningen

1		Hele landet
1	Hvor mange ansøgninger har regionplanmyndigheden modtaget:	
1.1	I henhold til samlebekendtgørelsens § 3 og § 3a ?	2637
1.2	Som var omfattet af samlebekendtgørelsens bilag 1?	121
1.3	Som var omfattet af samlebekendtgørelsens bilag 2 (dvs. alle anmeldelser efter §§ 3a og 3a, stk.2)?	2428
1.4	Som var omfattet af anmeldeordningen (dvs. anmeldelser efter § 3a, stk. 2)?	284
1.5	Som var anmeldelser, der ikke blev afgjort inden 10 arbejdsdage?	132
1.6	Som var anmeldelser, der blev omfattet af VVM-pligt?	0
1.7	Som var ansøgninger, hvor anmeldeskemaet blev benyttet?	220
2 I hvor mange ansøgninger blev der ikke svaret "ja" til anmeldeskemaets:		
2.1	Spørgsmål 1? Er projektet om etablering, udvidelse eller ændring på maksimalt 100 dyreenheder?	5
2.2	Spørgsmål 2? Er projektet samt anmeldte etableringer, udvidelser eller ændringer inden for de sidste 3 år sammenlagt på maksimalt 100 dyreenheder?	10
2.3	Spørgsmål 3? Ligger projektets udspretningsarealer uden for arealer, der har et direkte fald på 120 eller mere ned mod den øverste kant af søer og vandløb?	11
2.4	Spørgsmål 4? Ligger projektets udspretningsarealer længere væk end 50 m fra søer over 100 m ² ?	105
2.5	Spørgsmål 5? Ligger projektets udspretningsarealer uden for de nitratfølsomme indvindingsområder, der er udpeget i regionplanen?	59
2.6	Spørgsmål 6? Ligger det aktuelle projekts bygninger uden for de potentielle vådområder, der er udpeget i regionplanen, og uden for kortlagte lavbundsarealer?	14
2.7	Spørgsmål 7? Ligger projektets udspretningsarealer og bygninger længere væk end 300 m fra internationale naturbeskyttelsesområder?	32
2.8	Spørgsmål 8? Ligger projektets bygninger længere væk end 300 m fra: heder over 5 ha, overdrev, moser og søer, der er målsat i regionplanen?	44
2.9	Spørgsmål 9? Ligger projektets udspretningsarealer og bygninger uden for fredede områder?	9
2.10	Spørgsmål 10? Overholder projektet afstandskravene til naboer, som er fastlagt i § 4, stk. 3 i husdyrgødningsbekendtgørelsen samt de generelle krav til gødningsopbevaring, udledning af spildevand og til opsamling, transport og bortskaffelse af farligt affald i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen/pelsdyrbekendtgørelsen, spildevandsbekendtgørelsen og affaldsbekendtgørelsen?	23
3 I hvor mange anmeldelser måtte screeningen fortsættes på grund af:		
3.1	De afgivne oplysninger?	84
3.2	Den kumulative effekt?	16
3.3	Helt særlige forhold?	57
4 Hvor mange screeninger omfattet af samlebekendtgørelsens bilag 2 blev afgjort:		
4.1	Inden for 14 dage?	436
4.2	Mellem 14 dage og 2 måneder?	316
4.3	Efter 2 måneder?	377

Sagskategorier		Hele landet
Ansøgninger omfattet af obligatorisk VVM-pligt		5%
Ansøgninger ekskl. anmeldesager omfattet af obligatorisk VVM-pligt		5%
Anmeldelser omfattet af VVM-pligt		0%
Ansøgninger efter bilag 2 omfattet af anmeldeordningen		12%
Sagsbehandlingstid		
Anmeldelser efter § 3a, stk.2 (anmeldeordningen) afgjort inden for 10 arbejdsdage		45%
Anmeldelser efter § 3a, stk. 2 der ikke blev afgjort inden 10 arbejdsdage grundet de afgivne oplysninger		30%
Anmeldelser efter § 3a, stk. 2 der ikke blev afgjort inden 10 arbejdsdage grundet den kumulative effekt (pct.)		6%
Anmeldelser efter § 3a, stk. 2 der ikke blev afgjort inden 10 arbejdsdage grundet helt særlige forhold		20%
Anmeldelser efter § 3a afgjort inden for 14 dage		18%
Screeninger afgjort inden for 2 måneder		31%
Screeninger afgjort efter 2 måneder (korrekt udregning?)		46%
Natur- og miljøforhold		
Ansøgninger hvor der blev svaret "nej" til:		
Spørgsmål 1?	Er projektet om etablering, udvidelse eller ændring på maksimalt 100 dyreenheder?	0%
Spørgsmål 2?	Er projektet samt anmeldte etableringer, udvidelser eller ændringer inden for de sidste 3 år sammenlagt på maksimalt 100 dyreenheder?	0%
Spørgsmål 3?	Ligger projektets udspretningsarealer uden for arealer, der har et direkte fald på 120 eller mere ned mod den øverste kant af søer og vandløb?	0%
Spørgsmål 4?	Ligger projektets udspretningsarealer længere væk end 50 m fra søer over 100 m ² ?	4%
Spørgsmål 5?	Ligger projektets udspretningsarealer uden for de nitratfølsomme indvindingsområder, der er udpeget i regionplanen?	2%
Spørgsmål 6?	Ligger det aktuelle projekts bygninger uden for de potentielle vådområder, der er udpeget i regionplanen, og uden for kortlagte lavbundsarealer?	1%
Spørgsmål 7?	Ligger projektets udspretningsarealer og bygninger længere væk end 300 m fra internationale naturbeskyttelsesområder?	1%
Spørgsmål 8?	Ligger projektets bygninger længere væk end 300 m fra: heder over 5 ha, overdrev, moser og søer, der er målsat i regionplanen?	2%
Spørgsmål 9?	Ligger projektets udspretningsarealer og bygninger uden for fredede områder?	0%
Spørgsmål 10?	Overholder projektet afstandskravene til naboer, som er fastlagt i § 4, stk. 3 i husdyrgødningsbekendtgørelsen samt de generelle krav til gødningsopbevaring, udledning af spildevand og til opsamling, transport og bortskaffelse af farligt affald i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen/pelsdyrbekendtgørelsen, spildevandsbekendtgørelsen og affaldsbekendtgørelsen?	1%
Anmeldeskemaet		
Ansøgninger hvor anmeldeskemaet blev benyttet		9%